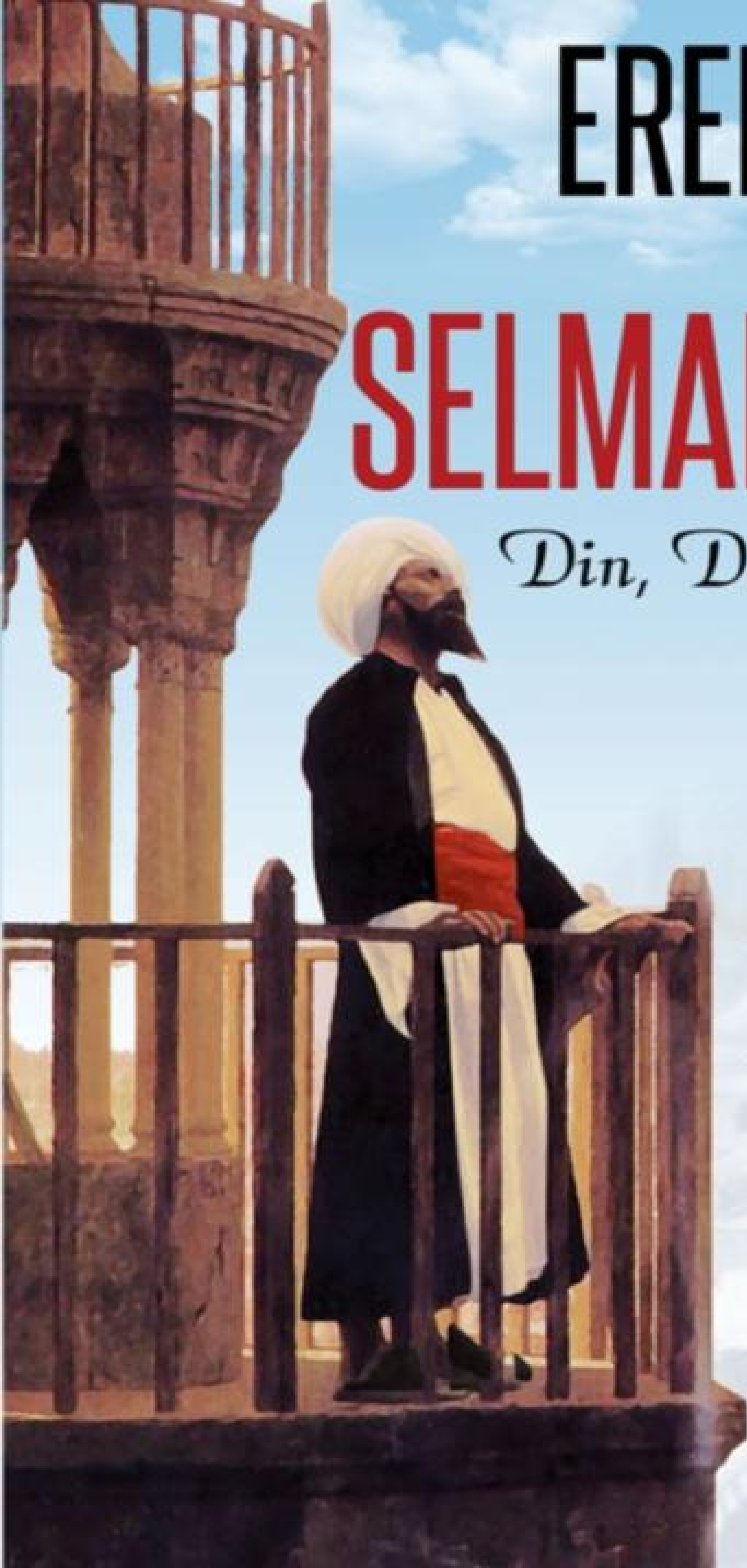
EREN ERDEM

SELMAN-I PAK

Din, Devrim ve Aşk

Hz. Muhammed'in en yakın dostlarından

Selman'ı Farisi'nin

yasaklanan hayatı...

DESTEK

Destek @ TARİHİ ROMAN

EREN ERDEM

SELMAN-I PAK

Din, Devrim ve Aşk

Hz. Muhammed'in en yakın dostlarından

Selman-ı Farisi'nin yasaklanan hayatı...

DESTEK
yayınevi

SELMAN-I PAK
EREN ERDEM

Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Editör: Zuhal Doğan
Kapak ve SayfaTasarım: İlknur Muştu

İnönü Cad. 33/4 Gümüşsuyu Beyoğlu / İstanbul
Tel : (0212) 252 22 42
Fax : (0212) 252 22 43
www.destekyayinlari.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/ DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
twitter.com/erenerdem_
facebook.com/erenerdemgayya

Destek Yayınları: Ocak 2012
Yayıncı Sertifika No: 13226
DESTEK YAYINEVİ: 213
TARİHİ ROMAN: 1

Kahkahalarında gözyaşlarımız,

Rüyalarında öfkelerimiz,

Kulaklarında sesimiz,

Servetlerinde yoksulluğumuz...

Ve ben;

Uykunuzu kaçırmaya geldim!

Eren Erdem

Yazar Hakkında

İstanbul doğumlu yazar, ilk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamlamıştır. Uzun yıllardır, İslam ilimleri üzerine çalışan, konunun uzmanlarıyla eğitim sürecini tamamlayıp, akabinde çalışmalar yapan yazar üniversite eğitimini yarıda bırakmıştır. Yaklaşık 11 yıllık Kuran çalışmalarını, akademik çevrelerde yaptığı konferans ve seminerlerle halka anlatan yazarın elinizdeki eserle birlikte altı kitabı mevcuttur.

Gayya Karanlığından Kuran Aydınlığına (2010), *Abdestli Kapitalizm* (2010), *Nurjuvazi* (2011), *İslam ve Kapitalizm* (R. İhsan Eliaçık, Hakkı Yılmaz ve Yılmaz Yunak'la birlikte ortak kitap, 2011) ve *Şeytan Evliyaları* (2011) adlı kitapları büyük ilgi gören yazar, birçok televizyon programına katılmış, çok sayıda gazete, dergi ve yazılı basın aracına söyleşiler yapmıştır.

Halen daha bağımsız yazarlık hayatına devam etmekte olan yazar, İstanbul'da yaşamaktadır.

Konferans, söyleşi, panel davetleriniz için, info@eren-erdem.com.tr adresine elektronik posta göndermeniz yeterlidir. En kısa sürede size dönülecektir.

Yazarın kişisel web sitesi: www.eren-erdem.com.tr

Yazarın kitaplarının yayımlandığı yayınevi: Destek Yayınları

Zihinlerde başlayan devrim, şehrin surlarını kuşattığında...
Yıkık şehrin küllerinden doğdu,
Şehirlerin Anası...

ÖNSÖZ

Size büyük bir devrimciden bahsedeceğim. Çölde gerçeğe yürürken attığı her adımda statükoyu zırr-ü zeber eden bir aşk eri...

Allah elçisine "halilim/dostum" diyen, kendisine "ebu ül-İslam" diye hitap edilmesini isteyen bir ışık.

Şatafatlı malikânelerden çöle inişin gayriresmi ideolojisinden bahsediyorum. Allah elçisinin lafzında, *"Cennet üç kişiyi özler: Ali, Ammar ve Selman..."*

Statükoya, sömürü ve tasalluta kalkmış bir yumruk. Devrimin öncüsü, ashabın incisi...

Selman'ı doğru anlamak için, Selman'ın kâinatı okuma biçimini kavramak gerekir:

İki tip okumadan bahsetmek gerekiyor. Servet, lüks, şatafat ve zenginliğin gölgesinde, fildişi kulelerde yapılan bir okuma.

Fussilet Suresi 26. ayet: *İnkâr edenler dediler ki: "Şu Kuran'ı dinlemeyin! O okunurken yaygara koparın ki, galip gelesiniz."*

Bu okuma, içe-öze dönük bir okuma değildir. Hazza dayalıdır, tatmin arayışı ihtiva eder ve sınırları zorlar. Çünkü halihazırda, servet ve zenginlik; hazzı önde tutan bir psikoloji üretir.

Bir de, hayatın içinde, sokakta, yanan ateşin etrafında okuma vardır. O okuma, Kuran'ı bir yaşam kitabı haline getirir. Somut, müspet, hayata doğrudan müdahale eden bir kitap olarak Kuran, bu yüzüyle anlaşılabilir.

Selman, ikinci okumanın en belirgin adamıdır...

Müslüman zihin Selman'ı tanımıyor desek yeridir. Çünkü bu kitap, onun hakkında yazılmış ilk kitaptır. Selman, unutulan, unutturulan isimlerden biri.

Şah rejimi sürecinde üstat Ali Şeriati, Louis Massignon'un *Selman-ı Pak* adlı eserini tercüme etmişti. İran şahı, kitabın basımını yasaklatmış, toplatmış ve yaktırmıştı.

Selman, feodalizmin, faşizmin kâbusudur. Korkulu rüyasıdır. Konuştuğu dili bilmediği halde, "halilinin" önüne bedenini siper edebilecek bir hakikat yolcusudur.

Selman, Selman'dır. Issız çölde gerçeği arayan yalnız yolcu. Mekkeli oligarşinin kâbuslarını süsleyen bir ateştir.

Büyük bir serveti terk ederek çıktığı o yolda, Allah'ın son nebisi Muhammed'e doğru atılan her adımda, yoldaşı Ebuzer gibi, yoksulluğu kahretmeye yürüyordu...

Yoksulluk küfürdür. (Hz. Ali)

Züht ve takvayı, keramet ehli olma sanan; sokağı ve halkı unutan mollaların neden bu büyük sahabeyi anlatmadığını daha iyi anlayacaksınız.

Selman, hakkında Allah elçisinin övgüleri olan nadide sahabelerdendir. O, övülmüştür. Ve bir İranlı olmasına rağmen, peygamberimiz tarafından ehlibeytten olduğu ilan edilmiştir.

Ehliyetsizliğin, riyanın kol gezdiği zamanımızda Selman, öze dönüşün ve Devrimci İslam'ın sembol isimlerinden biri olarak görülmelidir.

Ve bu eserimizde, İslam tarihi kaynaklarından yola çıkarak; o büyük sahabeyi "tarafsız ve hakkaniyet ölçekli" bir sunumla anlatma gayretine girdik.

Selman-ı Farisi, bütün tarikatların, tasavvuf gruplarının ortak benimsediği bir isimdir. Lakin Türkiye'de; hakkında yazılıp çizilmemiş ender sahabelerdendir. Selman-ı Farisi'yi insanlık âlemine tanıtma gayesiyle kalemi eline alan Ali Şeriati'nin eseri, İran şahı tarafından yaktırılmıştır. Ve maalesef bugün bir kopyası dahi yoktur.

Lakin Selman'ı incelediğimde, üstat Ali Şeriati'nin ne gördüğünü çok net biçimde anladığım kanısına vardım. Ve inanıyorum ki bu eserimiz yanan sayfalara tercüman olacaktır.

Allah yâr ve yardımcımız olsun...

Umut ve devrimle!..

Eren Erdem

10 Ekim 2011

ANLAMA KILAVUZU

Kulağına aşk şarkıları fısıldayıp
Özgürlük türküleri haykıracağız...
Size öykü anlatmayacağım...

Zira "edebiyatçı" değilim. Ve olamayacağım da kesindir. Çünkü, kurgular arasında sıkışıp kalmış hakikati arıyorum. Hakikate, hakikat kadar yaklaşma ümidiyle yanan bir kalemden mürekkep damladı, ortaya Selman çıktı...

Selman'ı anlatmanın başka bir yolu var mı? Bilmiyorum...

Onu, sıradanlaşmış "akademik kelimelerle" gizlemeli mi? Yoksa, onun gönül hanesinde kopan fırtına misali "rüzgâra kapılıp" esmeli mi?

Bu eserde Allah takdir ederse, Selman'ı; Selman'ı anladığımız kadar anlatacağız...

Selman'la birlikte, dönemin hadiselerine bakacağız; ve İslam'ı anlama yolculuğuna çıkacağız...

Fakat Selman'ı anlama yolculuğumuzda; Selman'ın gönül ve zihin dünyasını biçimlendiren Fars ilinde vuku bulmuş hadiseleri de anlamak gerekiyor.

Bir isyan ve devrim beldesi olarak İran, tarih boyunca "hürriyet" için yumrukların havaya kalkışına çok sık şahitlik etmiş bir diyardır. Öyle ki, bugün de "eli kanlı zulüm" bütün oklarını bu beldeye çevirmiştir ve bu beldenin tarihsel devrimci kişiliğini yok etmeye çalışmaktadır.

Zira, köklü bir tarih, kültür, sanat, edebiyat birikiminden bahsediyorum: İran!

Bizim kof aydınlarımızın zihninde "yobazlığın merkez üssü olarak işaretlenmiş" bir diyar.

Binlerce kelle koparmış celladın, parmağı kesildiğinde ağlaması gibi bir tezadın içerisinden; tarihi ve insanı okumayı "fetişizme" dönüştürmüş karanlığın üzerine çöken, mosmor kesilmiş zorbanın gölgesini silip süpüren bir aydınlıktan bahsedeceğim...

Devrim kelimesini işittiğinde "aslandan ürkmüş yabaneşeği misali" kaçışanların uykusu kaçacak. Çünkü bir çöl adamının sırrını ifşa edeceğiz elbirliğiyle.

Lakin evvelinde biraz zihnimizi açmamız gerekiyor dostlar...

Etrafı çitlerle çevrilmiş zihinlerimizde yaratılan devlerle hesaplaşmaksızın Selman'ı okumak, bir maceracının günlüğünü okumaya benzeyecek şüphesiz.

Bu bizim inandığımız bir okuma biçimi değildir. Bizim Selman'da gördüğümüz hakikat "tüylerimizi nasıl dikleştirmiş ise", gönlüne göçenlerde de aynı etkiyi yapacaktır kanaatiyle aldım kalemi elime...

Hele ki, "aşk" kelimesinin ardına inşa ettiği çürük binayı görmezden gelenleri çok aşacak bir sırdır Selman. Bu zaman için konuşacaksak eğer, zamanın "aşkı"; yalnızlık ve korkunun birlikteliğinden doğan gayrimeşru çocuktur. Ve bu çocukta rüşt/olgunluk aramak gaflettir.

Çünkü o çocuk, diğerleri için elmaşekerinden vazgeçemeyecek kadar bencildir. Ve bütün varlığı; sadece yalnızlık korkusuna dayanır...

Gündüz yolculuk yaparken farlarını yakmak zorunda kalmışların avuntusuna dönüşmüş, tatmin ve hazperestlik dışında bir mana içermez hale gelmiş bir kavramı konu edinirken, o üç harfli kavrama dair oluşmuş yargıları parçalamak gerekir değil mi?

Bizim sorunumuz, gönül ile akıl arasındaki köprüleri yakmış olmamızdır. Salt akılla yola çıkışın neticesinde; kesesindeki altınlar dışında bir şey düşünmeyen konformistlere, salt gönülle yola çıkışın neticesinde de, sokaktan, gerçekten ve hakikatten uzaklaşma temayülüne gark olmuşuz.

Lakin, denge Selman'dır. Ve "aşk", dengede gizlidir.

Dengesizliğin faturası ortadadır. Bugünün bütün ilişkileri; yalnızlık korkusunun sığınma evine dönüşmüştür. Ve yalnızlık korkusunun karşıtı yoktur. Çünkü "doğal olan", hududun dışındadır. Ben, benim, bana, bendeki düşüncesinin tezahürüdür. Biz'in katilidir, çoğula değil tekile inanışın resmidir.

Evet, devrim çoğul bir kavramdır. Evrim ise tekil. Kemalat (evrim-olgunlaşma) sen'de, devrim ise biz'de başlar.

Ve en önemlisi.

Aşksız devrim olmaz...

Aşk'ı sevdiğinin iki bacağı arasına sıkıştıranlar sıkı dursun. Aşk yeryüzünün en "illegal" kavramıdır. Çünkü, bütün sistem ve kaidelerin karşısındadır...

Aşk, sınırları ve sınıfları reddeder. Tabulara, yargılara ve kurallara itiraz eder!

Issız çölün yalnız ruhu Selman, çıplak ayaklarıyla çıktığı "aşk" yolculuğunda, o itiraz, isyan ve retle sürmüştür izleri. Issız çölde yoldaşı

olan o büyük ateş, Fars sokaklarındaki kıvılcımdan türemiş ve bütün gönül hanesini kaplamıştır Selman'ın.

Sanılanın aksine, sınırlar ve tabular arasına sıkışmamış, özgürlüğün doruklarında raks etmiştir. Ha, bugün de söylüyorlar, "özgürlük kelimesine giydirilmiş bir pranganın gürültüsüyle bestelenmiş bir şarkıyı..."

Özgürlük arayanlar önce nereye bakar dersiniz?

Karşı sokakta açılmış bir örgütün yazıhanesinde özgürlük aramak mı?

Evet! İmkânsızı, imkânlar dahilinde yaratıyoruz. En yakın adres olan "kendimizi", kenz'imize (heva ve ihtiras yığınımıza) tercih edemiyoruz bir türlü...

Ya da korkuyoruz. Dışlanma korkusu. Deli derler be adam! Akıllı dur! Amcalarına itiraz etme...

Yok yok!

Anne, baba; siz değil! Biz suçluyuz...

Çünkü sizin yarattığınız kaideleri tercih ettik. Kenz'imizi, kendimize tercih ettik...

Ve şimdi bu yalnızlığın faturasını, yarınlara kesiyoruz. Hakikate olan açlığımızı; ihtişamın, şehvetin, şöhret ve servetin ardından koşarak gidermeye çalışıyoruz.

Lakin, olmuyor değil mi?

Bir gün dostlardan birine, "İnsan neden kariyer yapar?" gibi bir soru sormuştum. Doğru ya, insan neden kariyer yapar?

Onlardan ayrılmak için değil mi? Ya da kendisine ezberletilmiş hayat öyküsünü oynayarak yaşadığı zannına kapılmak için, değil mi?

Yaşam öykülerini ezberlemiş bir nesil olmanın ta kendisiyle karşı karşıyayız evet. Her şey zaten belirlenmiş...

Ve aşkın modası geçmiş bu karanlık zamanlarda. Bütün meleklerin önünde eğildiği varlık, devlerin önünde secdeye kapanmış...

Hele ki gölgesi boyunu aşan o devler karşısında dahi duramazken, koca bir hayata meydan okuma edamız yok mu? Heyhat!

Ama, ümitsizlik imansızlık derler ya, o yüzden ümidin çığlığını işiteceğim yine bugün. İnsan olmanın doğal şartı olan isyanımla sesleneceğim gönlüne...

Ne kadar keskin bakarsan bak, ancak baktığın yer kadar görürsün. Hayata nereden bakıyorsun? Bunu sormalı evvela...

Lüksün, şatafatın, aldatmacanın, yani bu koca yalanın içinden bakan gözlerin hakikati görmesi mi?

Bu büyük bir yalan...

Öze dönüş mü?

O hiçbir yerden bakmamaktır! Bütünü görmektir...

Çünkü bir yerden bakmanın yarattığı görüş, baktığın yerle doğru orantılıdır; ki zaten bakmak ile görmek arasındaki yedi farktan bahsetmedik henüz...

Herkes "hicret" hadisesinin Mekke'den Medine'ye varan bir yolculuk olduğunu sanır ya. Hicret, senden sana yolculuktan başka bir şey midir?

Sen ve senin sendeki kutsanmışlığından arınarak, sana/toprağa dönüşün...

O halde koca bir hicret hali bizimkisi. Allah'ın halili İbrahim gibi İsmail'ini kurban edenlerce tavaf edilmiş bir yolculuk...

İsmail dedik evet.

Sen de kurban et İsmail'ini...

İsmail'im ne diyorsan söyleyeyim; rahatın, konforun, makamın, şöhretin, servetin, iktidarın, varlığın, seni diğerlerinden farklı ve üstün kılan bütün putlarından bahsediyorum...

"Benim bir İsmail'im yok..." düşüncesi mi? Bu basit bir aldatmacadır. Çünkü yeryüzündeki kavga, kutsanmış yargıların çatışmasından ibarettir...

Seni bana, beni sana üstün kılan putları kutsamışlığımızdır kavgamızın nedeni...

Malın, mülkün, şöhretin, statünün, omzundaki rütbe, oturduğun koltuk, kartvizitin, itibarın, şan ve azametin...

İşin sırrı ise "elif"te gizli.

Elif...

Birlik, bir olmak. Eşitlenmek ve diğerkâm olmak...

Söylemesi kolay, "ben" kavramını var eden bütün prangalar yok olmadıkça temin edilemez bir kelimeden bahsettik şimdi...

Biz dedik.

Kusur işledik belki de, bu gamlı zamanlarda milletin uykusuna musallat olmanın bedelidir belki yalnızlığımız.

Anne(ler), baba(lar) bizi affedin.

Biz, sizin susturduğunuz gerçeği haykırmanın hazzıyla yananlarız. Ve rahatımızı bozan türkülere sevdalıyız.

Ekmek kuyruğunda, açlıkta ve afette eşitlenmeyi reddedip, sokakta, hayatta eşitlenmeye "ikrar" vermiş yiğit gönüllere armağan olsun...

Selman'ın doğum günü kutlu olsun...

Vesselam.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇİLELİ GÜNLER

Onların düşlerine sığınmıştı hayallerimiz

ve korkularımızdan başka kaybedeceğimiz hiçbir şeyimiz yoktu...

Zulmün Kalesinde

Sıcak kumlar üzerinde buz kesmiş ve paramparça olmuş yürekler gördüm. Issız yürekler...

Zulüm çağının karanlık girdabına sıkıştırılmış et yığınları arasında, umudu yitirmişliğin alametlerine şahit oldum...

Ah be insan! İnsanın insana zulmü reva mıdır?

Yeryüzünün ezilenleri, feryadı meslek edinmişti. Mekke adlı o belde, zulmün kalesi olarak anılıyordu.

Büyük, görkemli, ışıltılı bir şehir...

Kuzeyinde Pers ve Roma imparatorlukları, ortasında Kâbe, altının ve gümüşün başkenti Mekke.

Büyük ticaret kervanlarının durak yeri Mekke'de, mal takası ve ticaret yapılan ihtişamlı pazarlar vardı. Uzakdoğu'dan Yemen'e, büyün coğrafya malları bu pazarlarda sergilenirdi. Mekke, ticaretin kalbiydi. "Dünya Ticaret Merkezi"ydi!

Toprağında ot bitmeyen, tarıma olanak tanımayan çorak toprağı üzerinde, şehrin bütün varlığı "kervan ticaretine" dayanıyordu. Bu yaşamsal etkinlik, şehrin bütün kimyasını değiştirdi. Din, maneviyat, kültür ve benzeri her altyapı; ticari üstyapı tarafından revize edildi.

Büyük tacirler, hiç tartışmasız "şehrin ululları" olmuşlardı. Aksi düşünülemezdi. Bu tacirler, şehrin bütün kurallarını tayin eder hale gelmişlerdi.

Sosyal-toplumsal kurallar, tacirlerin ve tefecilerin eline geçmişti. Bu iki sınıfa; genelev sahipleri eşlik ediyordu...

Mekke'de biri öldüğünde tüm mallarına el koyuluyordu. Ölmeden önce ticari ya da siyasi bir ilişki kurduğu son kişi, vâris oluveriyordu.

O beldede kodamanlar dışında ticari ilişki kurabileceğiniz başka bir yapı olmadığından, onlar genel olarak vârisler olurdu.

Malın sahibi de vârisi de Mekke'nin kodamanlarıydı.

Orada, kölelik dışında var olabilmenin tek yolu; ekserisi tefeci olan bu tacirlerden borç para almaktı.

Lakin borç alan kişinin; "eşini, çocuklarını, anne, kız kardeş" gibi aile fertlerini "ipoteklerlerdi."

Borç ödenmediğinde, bu kadınlardan önce kendileri faydalanır; sonra, kapısının önünde büyük bayraklar olan genelevlere satarlardı.

Adam borcunu ödediğinde ipotekli kadın kurtulurdu. Tabii kurtulana kadar, Mekke'ye gelen bütün kervanlara sunulur; binlerce erkekle birlikte olmaya zorlanırdı.

Mekke'de kadın diye bir şeyden bahsetmek mümkün değildi. Kadın; erkeğin orgazm aracı ve çocuk imalathanesiydi.

Yoksullar, lanetlendiklerini düşünmekteydi. Böyle kader mi olur arkadaş?

Yeryüzünün lanetlileri, çileli günlerin sıcağında kavruluyordu. Sokaklar, inim inim inletilen yoksulların, çilekeşlerin barınağıydı.

Acıların gözyaşı olup aktığı topraklardı oralar. Mekke'nin pazarında yürürken göreceğiniz şey koca bir yalandan ibaretti.

Şatafatlı sokakların süsü altında gizlenmiş bedenler, çilenin, ıstırabın resmi belgesiydi.

Kâbe'nin ulularının Kâbe içine yerleştirdiği putlar önünde kesilen kurbanlar. Taştan ve tahtadan putlar önünde trans olmuş din âlimleri ve ağızlarından çıkan şiirlerin aldattığı insanlar...

Öyle ya, o putların hepsi mahşer gününde Allah huzurunda şefaatçiler olacaklardı. Yoksulların yeryüzünde yaşadığı zillet, bir ümit, minik bir heyecanla ahiret yurdunda refah tanrılarının şefaatleriyle yok olacaktı.

Şehirlerin Anası (Ümmül Kura), yarımadadaki bütün Arapların Mekke için zikrettiği bir isimdi. Başkent, ticaretin ve gücün merkezi.

Merkezdeki "Ukaz pazarı" hac mevsiminde kabilelerin dolup taştığı büyük bir pazardı. Bu pazarda oluşan fiyatlar, bütün beldelerin piyasasını belirlerdi. Uluslararası bir pazar olan Ukaz pazarı, tarıma müsait olmayan Mekke'nin tek geçim kaynağıydı. Pazar, belli çevrelerin elinde tutulurdu. Alternatif bir tüccarın ortaya çıkması imkânsız gibiydi.

Çünkü bütün sistem, birkaç ailenin var olması üzerine kurulmuş, diğerlerine yaşamak, hatta zelil ve perişan yaşamak dışında hiçbir şans verilmemişti.

Ukaz pazarında krallar, cariyeler gezinirdi. Şairler hac mevsiminde birbirleriyle yarışırlardı. Pazarın ortasında kurulan sahnelere sırayla çıkarlardı. En güzel şiiri okuyan şairin şiirleri, ölümsüzleştirilmek niyetiyle Kâbe duvarına (Muallakat) asılırdı.

Şehre Pers kralı girdiğinde, Mekke ululları Pers kralını övücü şiirler okuturdu. Böylelikle kral, daha çok ganimet bırakırdı. Din, sanat, siyaset, kısacası her şeyin anahtarı dirhem ve dinar olmuştu.

Ukaz pazarı, var olabilmek için beklenmeyecek ölçüde adil bir tavır sergilemeye çalışıyordu. Haksızlık yapanlar öldürülürdü. Pazarın kenarında, gelen kabilelerin hoşlanacağı "neseb uzmanları" tezgâh kurarlardı. Onların işi, kabilelerin soy kütüğünü çıkarmaktı. Genellikle en çok parayı veren, en iyi soya sahip olurdu. Irksal üstünlük, maslahat ve sahtekârlığın kol gezdiği pazarda, bir gösteriş yarışı söz konusuydu. Hac mevsimi, düşman kabilelerin de birbirine gösteriş yaptığı, herkesin birbirine diş gösterdiği bir ortam üretiyordu. Bu işten kazançlı çıkan tek el; Mekke'nin servet ve refah sahipleri oluyordu.

Şehre gelen kabile reisleri "borç karşılığı el koyulmuş kızlar ve kadınlarla" vakit geçirirler, davul, dümbelek ve şarabın tesiriyle mest olup zamanı karnaval edasıyla geçirirlerdi.

Onların doldurduğu şehrin arka sokaklarında, davul ve dümbelek seslerine mukabil iniltiler işitilirdi. Çünkü o mevsim, ırzın paçavraya dönüştürüldüğü mevsimdi. Borcu karşılığında elinden alınan kızı için gözyaşı döken baba, o saatlerde; kızının bedeni üzerinde "kokuşmuş ihtirasların" kendisini tatmin ettiğini biliyordu. Gözyaşları, hüzün ve ıstırap bu insanların yaşam rutini halini almıştı.

Hac mevsimi son bulurdu. Hayat asla değişmezdi. Birileri hiç çalışmadan servetini artırır; ötekilerin tümü ona hizmet ederdi. Borç almadan bir iş sahibi olamazdınız. Geçimlik için orda burda çalışır, ancak karnınızı doyururdunuz. Ancak, birileri bir damla ter akıtmadan büyük servetler istiflerlerdi...

Çıkan her kanun, yoksulların, horlanmışların gırtlağına çökerdi. Sineği sıkıp yağından istifade etmek istercesine, bunların asla nefes almaması için çabalayan bir üstyapı söz konusuydu.

İnsanlar, sahip oldukları köle sayısı, cariye sayıları ve içtikleri şaraplarla değerlendirilirdi. Bunların sayısı arttıkça, adamlığınız artardı.

Malı mülkü varsa iyi adamdı. Yoksul mu? Beş kuruş etmeyen bir adam...

Kâbe'de bütün siyasal görüşleri, kabileleri koruyan onlarca put vardı. Ama yoksulları koruyan bir put dahi yoktu. Mekke'de yoksulluk, en horlanmış olguydu.

Mal, meta, tanrılar ve Kâbe zenginlerindi. Yoksullar ise tuzağa düşmüş çaresizlerdi.

Zillet, aşağılanma dışında bir şey ifade etmeyen hayat, karanlık planlarını uygulamakta hız kesmiyordu.

Zillete düşmüşlerin tümü, Mekke dindarlarının, muhafazakâr zorbalığın attığı oltalara takılmıştı. İsyanın küfür, yoksulluğun ise Allah'ın takdir ettiği bir kader olduğu düşüncesiyle afyonlanmış zihinler, yalan kuyusunda yitip gitmişlerdi.

Şehrin öncüsü Ebu Leheb, mütedeyyin, dindar, muhafazakâr bir öncüydü. Herkes onun mukaddesatçı olduğuna inanırdı. Pis eşrafın kollayıcısı, halkın da sığınağıydı...

Evinin balkonundan sokağa attığı altın taneleri, itibarını artırıyordu. Yoksullar bunu bir lütuf olarak görüyordu. Bu lütuf onlara yeter de artar nasılsa!

İşte o karanlığın üzerine doğdu Muhammed.

Doğdu...

Selman'ın "aşk"ı doğdu...

Güneşin Doğuşu!

Evin geçimliği için çalışmaya giden babası dönüş yolunda hastalanmıştı. Âlemlere rahmet Peygamber'in babası, yeni doğan evladını göremeyecek olmanın hüznüyle kapadı gözlerini hayata...

Anne Amine, o altı yaşındayken rahmete ermişti. Yalnızlığın kadere dönüşmesi, Muhammed'in gönül hanesindeki o büyük fırtınaları dindiremedi.

Dedesi Abdülmuttalip'in himayesine giren küçük Muhammed, dedesinin en kıymetli oğlu olan Abdullah'ın yetimiydi. Evladına hasret ölen baba, Abdülmuttalip'in küçük Muhammed'e daha farklı bakmasını sağlamıştı. Abdullah gitmiş, Muhammed gelmişti...

Abdullah, şereflilerdendi. Şehrin muteber, ahlaklı, erdemli isimlerinden biriydi. Ona "emin kişi" denilirdi.

Kâbe'nin önündeki yüksek sedirde gölgelenerek vakit geçiren dede Abdülmuttalip'in öz çocukları sedirin önüne dizilir babalarını beklerlerdi. Sadece Muhammed sedire girerdi. Bunun üzerine amcaları bazı zamanlar onu gerilere atardı. Bunun üzerine dede, "Bırakın oğlumu," derdi.

Merhametli, sevecen ve sıcakkanlı biriydi dedesi. Lakin Mekke sisteminin içinde birçok olumsuz nitelik kazanmıştı.

Ama Muhammed'e gösterdiği muhabbet, onun yaralarını sarıyordu. Çünkü anasız ve babasızdı.

Geceleri Hıra eteklerinde otururdu Muhammed. Yıldızlara bakardı. Tek kelime dahi etmeden, akan gözyaşlarıyla sulardı toprağı...

Ana özlemi, tarif edilmesi zor bir ıstırap olmuştu...

Yaşadığı toplumun sorunları çok küçük yaşlardan itibaren onu yoğun biçimde etkilemişti.

Küçük Muhammed henüz sekiz yaşındayken dedesini yitirdi. Hüzün üçe katlanmıştı. Çünkü gözlerini dedesinin kucağında açmıştı. O da yoktu artık. Amcası Ebu Talip'e emanet edilmişti.

Lakin amcası kıt kanaat geçinen biriydi. Evde dokuz nüfus, sıkıntılı ve çileli bir hayat...

Maceraya girip borçlanmak istemiyordu. Çünkü borçlanan herkesin akıbeti belliydi. Mekke'de Haşimoğlu olmanın da bir manası yoktu. Borcun varsa, yaptırım en ulu kişiler için dahi aynıydı. Ağızdan çıkan söz, dönülmez bir senetti.

Yabancılık çekiyordu Muhammed, her ne kadar ev halkı ona sıcak davransa da, bir türlü alışamıyordu. Yediği lokmalar bile gırtlağından geçmiyordu. Bu yüzden, kendisi üretmeliydi. Çünkü zaten kıt kanaat geçiniyorlardı ve o da bütçeye yük olduğunu düşünüyordu.

Böylece hayvan otlatmaya başladı. Hem bu iyi bir uğraşıydı. Sürüyle Mekke dışına çıkıyordu, sürüyü otlatıp geri geliyordu.

Sürü otlatırken düşünmeye fırsat buluyordu. Mekke'nin düzeni onu sıkıyordu. Bu bir kaçış yöntemiydi. Şehirden uzaklaşmak, kafasını dinlemesini sağlıyordu. O farklıydı, düşünmek onu rahatlatıyordu...

O günlerde Ebu Talip, Şam yoluna çıkmak üzereydi. Küçük Muhammed amcasına çok ısrar etti. Uzak beldeleri görmek istiyordu. İçinde büyük bir keşif tutkusu vardı. Sessiz, mülayim bir çocuktu. Sürekli düşünürdü, aklının içinden neler geçtiği tahmin edilemezdi. Naif ve kibardı.

Amcası önceleri itiraz etse de kardeşinin yetimini kıramazdı. Kabul etti ve hep birlikte yola koyuldular...

Mekke, Muhammed'i çok sıkmıştı. Buradaki ilişkiler onu küçük yaşına rağmen bunaltmıştı. Çıkar ilişkileri, mesafeler, palavralar...

Büyük bir ümitle yola çıkmıştı. Kendi kendisine Mekke'den daha güzeldir muhakkak diyordu.

Elbette, cehennem bile Mekke'den çok daha güzeldir. Zulmün beşiği, ki İbrahim'in tevhit ocağıyken, sapkınlık merkezine dönüşen Mekke...

Mekke sokaklarında çırılçıplak dolaşan köleler bu durumdan utanmıyorlardı. Çünkü utanmayacak hale getirilmişlerdi. Gece olup karanlık çöktüğünde herkes evine kapanırdı. Zenginlerin evlerinden davul dümbelek sesleri yankılanırdı. Ama Mekke gecelerinde ağıt ve feryat hiç dinmezdi. Hastalıktan ve yokluktan ölenler, "borcu yüzünden kızını efendiye ipoteklemek zorunda kalmış adamın yeni doğan kız çocuğunu diri diri gömmesi" ve gözyaşı...

O beldede diri diri gömülen kız çocukları, bedenlerine ipotek koyulmasın diye gömülmüş yoksul çocuklarıydı. Namus, zenginler için geçerliydi. Yoksulsan namusa, şeref ve şana ihtiyacın yoktu...

Mekke'nin arka sokaklarında azla yetinen garipler kadın ve erkekler halinde bir araya gelirlerdi. Gerçekleşmesini ümit ettikleri o mucizeyi konuşurlardı. Fısıldayarak konuşur, ertesi sabah, tüm konuşmaları unuturlardı.

Bazen şehre, civar kabilelerin sapkınlıklarından bezmiş dervişler gelirdi. Bu dervişler bilge kişilerdi. Şehre gelirlerdi, hararetli isyan öyküleri

anlatırlardı. Yoksullar, azıklarından artırdıklarını bunlarla paylaşırdı...

Dalıp giden gözlerle o dervişleri dinlerlerdi. Umudu, yarınları ve susamışlığı gidermeye çalışırlardı.

Küçük Muhammed de bir kez denk gelmişti. Yaşlıca bir adam, kahramanlık öyküleri anlatıyordu. Ama tasvir ettiği kahraman, ezilenlerin kollayıcısıydı.

Bu çok aykırı bir durumdu. Çünkü, Mekke'nin kahramanları halen hayattaydı. Çoğu, şarabın ve kadının zihnini esir aldığı, gözü kör kişilerdi. Güçlü cengâverler, bileği sağlam yiğitlerdi. Lakin, zulme karşı susan dilsiz şeytanlar ordusunun mensuplarıydılar...

Mekke'nin yalaka şairlerinin (Mekke "medyası"nın) lanse ettiği kahramanlar zalim kişiliklerdi.

O bütün olup bitenleri görüyordu. Mekke'nin tüm sokaklarını geziyor. Yaşananlara tanıklık ediyordu. Olan bitenin dışına çıkıp, çocukluk eğlencelerine dalamamıştı. Ne yaşadığı ortam, ne koşullar buna müsaade etmişti.

Küçük yaşlardan itibaren pişmeye durmuştu. Hayat onu hazırlıyordu...

Şam'a vardıklarında bütün hayalleri yıkılmıştı. Kaderleri, efendilerin ağzından çıkacak kelimelere bağlı zavallılarla dolu bir şehir görüyordu. Mekke'nin prototipi bir şehir...

Büyük bir hayal kırıklığıydı. Muhammed'in yüzünü hüzün kaplamıştı. Yeryüzünün tümünün bu zulüm altında inlediğini düşünmeye başlamıştı. Yalnızlık kaderiydi. Ailesini yitirmişti. Gördükleri, onun hayata bakışını değiştirdi...

O günlerde Mekke'de bu durumu protesto eden yiğitler vardı. Ebu Sait oğlu Ümeyye, putlara sövüyordu. Nevfel bin Varaka, Amr bin Zeyd...

Kendilerine "Hanif" diyen bu yiğitler, hep beraber hareket ediyorlardı. Putların sapkınlık olduğunu, putların sırtına inşa edilmiş dinin batıl olduğunu, yoksulluğun ilahi bir kader olmadığını, zenginlerin eşitlenmedikçe İbrahim'in dinine bağlı kalamayacağını söylüyorlardı:

"Biz, İbrahim'in dinine tabiyiz, sizler ise hiçbir şey üzere değilsiniz!"

Sesleri çok cılızdı. Halk bu topluluğun etkili olamayacağını bildiğinden onları desteklemiyordu. Onlara katılmak, maceracılık olurdu. Bu etkisizlik, Mekke kodamanlarının bu gençlere zarar vermesini engelliyordu. Kontrollü bir muhalefet türemişti. Etkisiz bir muhalefet.

Ama içlerinden Amr bin Zeyd, kız çocuğunu gömme merasiminden gelenlerin önünü kesiyordu. Kadınların bedenlerini alacaklılara

vermemesini, icabında direnmelerini, öylesi bir yaşam yerine ölmenin izzet ve şerefini haber veriyordu.

Onun sözüne kulak veren "gözü yaşlı" anneler vardı. Kızlarını toprağa veren annelerin gözü dönmüştü. Birkaç kadın, kocasının borcuna karşılık kendisini almaya gelenlere direndi. Oracıkta öldürüldüler...

Mekke ululları, Amr'ın tehdit olduğuna inanmıştı artık. Türlü sıkıntılar verdikleri Amr, şehri terk etmek zorunda kaldı...

Şam'dan dönen küçük Muhammed, onların sohbetlerine katılanlardandı. Özellikle de Nevfel bin Varaka, Muhammed'i çok severdi. Muhammed gece tefekkür etmek için Hıra eteklerine gittiğinde, Varaka onu takip ederdi. O yalnız çocuğun küçük bedeninde büyük bir dünya vardı. Evet, büyük ve kirlenmemiş bir dünya...

Şam'da Muhammed, Hıristiyanlık dinini öğrenmişti. O dinin mensupları güzel sözler söylüyordu. Lakin yaşadıkları belde zulüm altında inlerken, suskunluğa gömülmüşlerdi. O, zulmün ve boyunduruğun ilahi bir kader olmadığına inanıyor, düşünüyor, düşünüyor ve düşünüyordu...

Hıra (Yükseliş)

Tefeciler her gün daha fazla kazanıyordu. Gırtlağına kadar pisliğe batmış olan bu aşağılık mahluklar, süslü ve şatafatlı elbiselerle sokaklarda yürüyordu. Etraflarını saran dalkavukların şakşakçılığından cesaret alan bu taife, pisliklerinin etrafını tütsülüyor, yarattıkları ahlak tanımları üzerinden kendilerini abitleştiriyorlardı.

Dalkavuklar ve şakşakçılar, keselerini doldurmak için her türlü aşağılık işe onay veriyordu. Öğle zamanı, ulular Kâbe avlusunda namaza duruyordu. Şehrin ulularından Velit bin Muğire, mallarının kırkta birini zekât olarak yoksullara dağıtıyordu. Bunu yaparken Kâbe avlusundaki sedirde duruyor, kestiği deve etlerini parçalayıp, toplananlara rasgele fırlatıyordu. Yoksulların birbirini ezerek etlere atlaması, sedirdekilerin kahkaha malzemesi oluyordu.

Zekât malları yoksulların tek imkânıydı. Et yeme olanakları yoktu. Bu durumun nedenlerinin zenginler olduğunu görememişlerdi. Bundan ötürü, malının kırkta birini zekât veren zenginler için "hayırsever, Allah'ın eli" gibi lakaplar takarlardı.

Öldüklerinde zahit, abit muamelesi gören bu zenginler, devasa servetlerinden, küçücük bir kısmını veriyordu. Bunu da bir lütuf olarak göstererek, otoritelerini daha güçlü hale getiriyorlardı.

Hatta "risalet" döneminde bu durum, *"Malının azını verdi, çoğuna cimrice sarıldı"* (Necm Suresi, 34. ayet) biçiminde sert bir eleştiriye tabi tutulmuştu.

O günlerde Muhammed, olgunlaşmış, Mekke kervanlarında çalışan bir genç olmuştu. Şehrin zengin ve soylu kadınlarından Hatice'yle evlenme arifesindeydi. Hatice çok özeldi. Olgundu ve pisliğe bulaşmamıştı. Ahlaklıydı, şehrin dalaverelerinden uzak, ahlaklı ve prensipli bir ticaret umarak zengin olmuştu. Ve isyancı Varaka'nın kuziniydi...

İbrahim'in kurduğu bu şehirde, İbrahim'in dinine iman ettiğini söyleyen insanlar vardı. Ama İbrahim'den eser dahi yoktu. Hani onun getirdiği ilkeler? Hani onun Rabb'i?

"Hani hırsızlık yasaktı! Yalan yasaktı! Faiz alınmayacak, zina edilmeyecek, ölçüde haksızlık yapılmayacaktı?"

İbrahim'in kurduğu bu şehir, İbrahim'in savaştığı unsurların eline geçmişti.

Mekkelilerin tavaf ettiği Kâbe'nin içi ve dışı şekil verilmiş taşlarla doldurulmuştu. Bunlar neyin nesiydi? Kendilerine dahi hayrı olmayan bu taşlar kutsanırken, İbrahim ve Rabb'i neredeydi? İsyancıların gönlü bu kelimelerle dolmuştu...

Varaka yanlarına geliyor ve bağırıyordu:

"Kavminiz hiçbir şey üzere değiller, bunlar İbrahim'in dinini tahrif etmişler!"

Ama nafile, bu sözler etkili olmuyordu. Daha etkili bir şey yapmak gerekiyordu. Islahat zamanı değildi. Bu yapı tamamen yıkılmalıydı. Yok olmalıydı. Düzeltilmesi, tedavi edilmesi olanaksızdı. Kangren bütün vücudu kaplamıştı...

O günler Allah Resulü'nün Hıra'daki mağaraya çekilip uzlete kapandığı günlerdir. Hıra, şehre tepeden bakar. Şehrin gürültüsü, ihtirasların iğrençliği ve zulümden kaçanların durağıdır. Çoğu kez Hıra mağarasına gittiğinizde, kenarda köşede tefekküre çekilmiş insanlar görürdünüz. Gönlünde fırtınalar kopanların dinginleştiği yerdir Hıra mağarası.

Resulullah, Hıra'ya çıkardı. Çoğu kez eşi Hatice birini gönderip çağırtırdı. Artık çok uzun zaman geçiriyordu. Bazen Hıra önünde çadır kurup Hatice de ona eşlik ederdi. Katıksız üç gün eve gitmediği oluyordu.

Bir gece Hıra'da o eski isyancı Amr bin Zeyd'i düşünmüştü. Zeyd sürülmüştü, çöllerde yaşamını yitirmişti. Henüz gençken onunla bir yemekte tanışmışlardı. Büyük düşleri olan bir adamdı. Kimse için kötü bir şey istemiyordu. Ölmüştü.

Nasıl yani? Kötü olan ne söyledi ki?

En yakın dostu Ebubekir, servet sahibiydi. Zengin bir ailenin çocuğuydu. Lakin, yiğit, ahlaklı ve dürüst bir insandı. Muhammed bütün sırlarını onunla paylaşırdı.

Mekke'deki herkes Muhammed denildiğinde söyle bir durur, düşünürdü. O hem dürüsttü, hem de yiğit bir kişiydi. Çıldırmış bir deveyi nasıl sakinleştirdiğini herkes bilirdi. Mekke'nin okkalı yiğitlerinin bile sakinleştiremediği devenin üzerine atlayan Muhammed, azgın hayvanı yatıştırmayı başarmıştı.

Şehrin bir tarafında gürültü koptuğunda, olay yerine ilk koşan Muhammed olurdu. Nefes nefese, olabilecek bir sorunu çözebilmek için tüm gücüyle oraya koşardı. Oraya gelenler, diğer şahitlere danışmaksızın, onun şahitliğine danışırlardı. O ne diyorsa doğrudur!

Vallahi ben Muhammed'in yalan sözünü hiç işitmedim!

O, dürüstlüğün ve güvenilirliğin kalesiydi. Çürümüş, kokuşmuş sokakların içinde kalan tek sığınaktı.

Çoğu kez önünü kadınlar çevirirdi. Kocalarının ettiklerini anlatırlardı. Ağlar dert yakınırlardı. İyi de o ne yapsın? En azından dinleyip yüklerini hafifletmeye çabalardı.

İhtilaflar ona danışılırdı.

Öyle ki, bir gün Kâbe tadilatı tamam edilmiş, Mekke kabileleri, Hacer ül-Esved taşını yerine kim koyacak kavgasına tutuşmuşlardı.

Muhammed ne hikmet ki tartışmaya denk gelmişti. Orada bulunanların tamamı "genç Muhammed'e" danışma kararı aldılar.

O, büyük dehasını göstermişti:

"Büyük bir çul getirin, yere serip ortasına taşı koyun. Her tarafından biriniz tutun ve o şekilde Kâbe'ye taşıyın. Oraya vardığınızda ben, hepinizi temsilen taşı oraya koyacağım..."

İş çözülmüştü. Kabileler uzlaşmıştı. Benlik ve bencillik kavgasında, ortak iş yapmak kimsenin aklından dahi geçmemişti. O ise tüm yaşamını kolektif bilinç yaratmaya adamıştı. Kısa bir sürede sorunu çözmüştü...

Varaka ona bakıyordu. "Bu zalim kavim, Amr'a yaptığını sana da yapacak ey Muhammed!" diyordu. Lakin o henüz peygamber değildi. Ama onun çok engin fikirleri vardı. Başka şeyler düşlüyordu. Değişime inanıyordu. Bu çürük düzen yıkılmalıydı...

Ey Muhammed, yoldaşın Ebubekir sana o kıssayı anlattığında ne kadar mutlu olmuştun.

Hani babası onu Kâbe'ye götürmüştü. Orda bir süre yalnız kalmıştı. Karnı da acıkmıştı. Putlara, "Hadi beni doyurun! Üzerime elbise giydirin!" demişti de o tahtadan ve taştan putların kılı dahi kıpırdamamıştı. Bunun üzerine eline aldığı taşı fırlatmıştı: "Sizden tanrı olmaz!"

O küçük çocuk, Ebubekir'di.

Hatırla ki, bunu sana anlattığında gözlerin gülüyordu. Seni anlayan birinin varlığını dahi hissediyor olman huzur veriyordu sana.

Karanlık günlerdi o günler...

Derin düşünceler, Hıra'nın sessizliği, yüzleşme ve hesaplaşma...

O büyük gün gelmişti.

Beklenmeyen bir şey oldu...

O gece eve girdiğinde titriyordu. Hatice bir an panikledi.

"Üzerimi örtün!"

Hıra'da uyku halindeyken Cebrail ona ilk vahyi vermişti:

"Oku, yaratan Rabb'inin ismiyle."

Şaşkındı, korkuyordu, heyecanlandığında ya da kızdığında alnı terlemeye başlardı. Kan ter içinde kalmıştı. Nefes nefese gelmişti eve:

"Üzerimi örtün!"

Acaba perilenmiş miydi? Allah ona ağır bir yük yüklemişti. Hikmet ki kafasını meşgul eden meseleler karşısına dikilmişti. Henüz ilk gelen sure; onun zihnindeki tüm meseleyi özetliyordu. Bir yandan titriyor, bir taraftan da işittiklerini tekrarlıyordu!

"Oku! Yaratıcı Rabb'in ismiyle

O insanı ilgiden yaratmıştır

Oku, Rabb'in en cömert olandır

İnsana bilmediklerini öğretendir

Hayır öyle düşünme! İnsan kesinlikle azar

Serveti kendisini yeterli gösterdiğinde..."

Neler oluyordu? Denklem oturmuştu. Mesele açığa kavuşmuştu. İnsan alaktan, yani ilgiden yaratılmıştı. O halde insanların azgınlığının nedeni neydi?

"Servet ve zenginliğin sadece belli ellerde toplanmasıydı."

İlk sure, tokat gibi çarpmıştı Mekke'nin yüzüne. İlk sure, yüzlerce yıllık talanın, şirkin bütün oyununu bozmuştu. Henüz ilk sure, putların titremesine neden olmuştu. Sorun çözülmüştü. Nedenler belirmişti.

İnsanların arasındaki alakayı kesen şey "istiğna", yani servetin çoğalmasıydı. İslam'ın ilk sözleri bunu söylüyordu.

Bu söz, onu ürkütmüştü. Bütün bir sistemi karşısına almıştı. Titriyordu...

O büyük insan, güzel eşi Hatice hemen teselliye başladı:

"Allaha yemin ederim ki, Allah hiçbir vakit seni yalnız bırakıp utandırmaz. Çünkü sen akrabana bakarsın, yoksul ve miskinlerin ağırlığını yüklenirsin, fakirlere verir, kimsenin kazandıramayacağını kazandırırsın. Misafiri ağırlarsın, Hak yolunda zuhur eden hadisatta halka yardım edersin, sana vahyedilen tıpkı Musa'ya vahyedilen Namus-ı Ekber'dir..."

İşte Allah Resulü'nü validemizin dilinden tanıyoruz.

Demek ki Namus-ı Ekber'in temel alameti,

Yoksul ve miskinlerin yanında olmak

Fakirlere vermek

Akrabalara bakmak

Kazandırmak

Misafir ağırlamak

Halka yardım etmek olarak görülüyordu. Bir tek namus! İnsanlık namusu...

Namussuzluğun gece gibi çöktüğü sokaklarda daha evvel dalgalanan isyan bayraklarını tekrar etmeyecekti. Sistemi kökünden kazımalı, yeni bir söz söylenmeliydi. Aradığını bulmuştu. Allah kuluna seslenmişti. O doğru insandı.

Sırasıyla, Zeyd, Ali ve dostu Ebubekir ona iman etti. Merhamet abidesi eşi Hatice'yle birlikte İslam beş kişiden ibaretti. Ama karanlık kâbus görmeye başlamıştı bile...

O günlerde Allah Resulü'yle aynı kadere gark olmuş bir yiğit, tefekkürün doruklarına ulaşmıştı. İranlı Selman. Resulullah'ın can yoldaşı Selman. Yollarının kesişmesine az kalmıştı. Allah zalimlerin planlarına karşılık planını yapmıştı. Peygamber risalet yükünü yüklenmişti. Selman yola çıkmaya hazırdı...

İKİNCİ BÖLÜM

SEYR-Ü SELMAN

"Ben Arap'ın, Suheyb Rum'un,

Bilal Habeş'in, Selman İran'ın önde gelenleriyiz."

Hz. Muhammed

Ortak Söz: Tevhit!

Dinlerin tarihsel çekişmesi, şirk kutbunun bünyesinde vücut bulur. Dinler arasında bir kavga yoktur. Kavga, dindarlar arasındadır. Bütün dinler, aynı lafzın beyanıyla meşgulken, kavganın kökeninde yatan esas mevzu, dinlere inananların düştüğü durumdur.

Selman, bu iklimin ürettiği bir gerçekliktir. Bütün dinlerin orta noktasında filizlenmiştir. Bu yönü itibariyle bugün Selman'ı anlamak, insanlığın bütününü anlamaktır.

İnsanlığın ilk resmi dinsel tutumu natürizm olarak belirir. Natürizm, yani doğaya tapıcılık; bir anlamda, insanlığın engin anlam arayışının neticesidir.

Hiçbir din "amaç" değildir. Bir araçtır. Araç olma nedeni, başlangıç ve varış noktası inşa edişinden ileri gelir. O halde, başlangıç ve varış noktalarının kesişmesi "tevhittir."

Bize göre Âdem'i arayışın ürünü olan dinlerin tamamı, fıtri bir gelişim sürecinin ürünleridirler.

Öyle ki, bugün de "ideoloji" dediğimiz olgu, yapısal olarak "dindir." Çünkü tarihsel olarak tüm dinler bir arayışın somut çıkarımıyken, bugün de modern kültürün ürettiği çıkarımlar ideoloji/din olarak karşımıza çıkar...

Âli İmran Suresi, 19. ayet: *Allah katında din İslam'dır/barış ve esenlik için Allah'a teslim olmaktır. Kitap verilmiş olanlar, kendilerine ilim geldikten sonra, aralarındaki kıskançlık/doymazlık/azgınlık/denge noktasından sapma/yalancılık/zulüm/kibir/zinakârlık yüzünden ihtilafa düştü. Kim Allah'ın ayetlerine nankörlük ederse, Allah, hesabı çabucak görecektir.*

Bir önceki kitabımızda (*Şeytan Evliyaları*) detaylı biçimde analiz etmiştik. Kuran'ın Âdem-Şeytan kıssasının hikmeti, arayışlara dayanan bir serüvendi. Yozlaşmanın kökünde yatan olgunun "ben" ve "biz" savaşı olduğunu ifade etmeye gayret etmiştik.

Tarih boyunca yozlaşan tek şey insan olmuştur. Hakikat yozlaşmamıştır. Üzeri örtülmüştür. Gizlenmiş, görünmez kılınmıştır.

İncil bozulmuş, Tevrat bozulmuş...

İnsan bozulmuş...

Esasında bozulan hiçbir şey yok. Tevrat'ın bozulma şekli şu biçimdedir: Bugün, Kuran ile hadisleri tek bir kitapta toplayıp, birbirine karıştırıp,

kutsal kitap derseniz nasıl olur?

İşte Tevrat ve İncil'in başına gelenler budur. Lakin içinde halen o esaslı çığlığı görebilirsiniz...

Size "kurban"la ilgili bir bölüm aktaracağım. Yeşaya kitabından 10. ayet sonrasını dikkatle okuyunuz:

Ey Sodom yöneticileri, Rabb'in söylediklerini dinleyin: Ey Gomora halkı, Tanrı'mızın yasasına kulak verin.

"Kurbanlarınızın sayısı çokmuş, bana ne?" diyor Rab. "Yakmalık koç sunularına, besili hayvanların yağına doydum. Boğa, kuzu, teke kanı değil istediğim. Huzuruma geldiğinizde, avlularımı çiğnemenizi mi istedim sizden? Anlamsız sunular getirmeyin artık. Buhurdan iğreniyorum. Kötülük dolu törenlere, Yeniay, Şabat Günü kutlamalarına ve düzenlediğiniz toplantılara dayanamıyorum. Yeniay törenlerinizden, bayramlarınızdan nefret ediyorum. Bunlar bana yük oldu, onları taşımaktan yoruldum. Ellerinizi açıp bana yakardığınızda, gözlerimi sizden kaçıracağım. Ne kadar çok dua ederseniz edin dinlemeyeceğim. Elleriniz kan dolu. Yıkanıp temizlenin, kötülük yaptığınızı gözüm görmesin, kötülük etmekten vazgeçin. İyilik etmeyi öğrenin, adaleti gözetin, zorbayı yola getirin, öksüzün hakkını verin, dul kadını savunun."

Rab diyor ki: "Gelin, şimdi davamızı görelim. Günahlarınız sizi kana boyamış bile olsa kar gibi ak pak olacaksınız. Elleriniz kırmızböceği gibi kızıl olsa da, yapağı gibi bembeyaz olacak. İstekli olur, söz dinlerseniz, ülkenin en iyi ürünlerini yiyeceksiniz. Ama direnip başkaldırırsanız, kılıç sizi yiyip bitirecek."

Çünkü bu sözler Rabb'in ağzından çıktı.

Tevrat'ta geçen bu bölüm, bana göre Kuran onayından geçmiş bir bölümdür. Haktır, doğrudur, hatta namazda bile okunmasında sakınca yoktur. Çünkü, sembolleri, şekilleri, nüsukları; gerçeğe, hakikate değiştiren bir paradigmanın belini kırmaktadır. Hele ki, bugün; dinsel gerekçelerle katliam yapan Yahudi ve sözde Müslümanların daha çok okuması gereken bir bölümdür...

Peki ya İncil ne diyor?

Yakup'un Mektubu 5. Bölüm'de geçen şu ifadelere dikkat ediniz:

Dinleyin şimdi ey zenginler, başınıza gelecek felaketlerden ötürü feryat edip ağlayın. Servetiniz çürümüş, giysinizi güve yemiştir. Altınlarınız, gümüşleriniz pas tutmuştur. Onların pası size karşı tanıklık edecek, etinizi ateş gibi yiyecek. Bu son çağda servetinize servet kattınız.

İşte, ekinlerinizi biçen işçilerin haksızca alıkoyduğunuz ücretleri size karşı haykırıyor. Orakçıların feryadı her şeye egemen Rabb'in kulağına erişti.

Yeryüzünde zevk ve bolluk içinde yaşadınız. Boğazlanacağınız gün için kendinizi besiye çektiniz.

Size karşı koymayan doğru kişiyi yargılayıp öldürdünüz. Sabredin.

Öyleyse kardeşler, Rabb'in gelişine dek sabredin. Bakın, çiftçi ilk ve son yağmurları alıncaya dek toprağın değerli ürününü nasıl sabırla bekliyor!

Siz de sabredin. Yüreklerinizi güçlendirin. Çünkü Rabb'in gelişi yakındır.

Şimdi bu ayetler hak değildir diyebilecek bir ilahiyatçı, teolog var mı?

Bu ayetler, Kuran'ın çığlığını yansıtan, Allah'ın temel meselesini gözler önüne seren ayetlerdir.

Şimdi Kuran'a ve Zebur'a kulak verelim:

Bakara Suresi, 177. ayet: *Yüzlerinizi doğu ve batı yönüne çevirmeniz zafer ve mutluluğa ermek değildir. Zafer ve mutluluğa ermek o kişinin hakkıdır ki, Allah'a, ahiret gününe, meleklere, kitaplara, peygamberlere inanır; akrabaya, yetimlere, çaresizlere, yolda kalmışa, yoksullara, özgürlüğüne kavuşmak gayretinde olanlara malı seve seve verir, namazı kılar, zekâtı öder. Böyleleri söz verdiklerinde ahitlerine vefalıdırlar; bolluk ve bereket zamanı kadar; zorluk, sıkıntı ve şiddet zamanında da sabırlıdırlar. İşte bunlardır özüyle sözü bir olanlar. Ve işte bunlardır korunan takva sahipleri.*

Zebur, 82. Mezmur: *Tanrı yerini aldı tanrısal kurulda, yargısını açıklıyor ilahların ortasında: "Ne zamana kadar haksız karar verecek, kötüleri kayıracaksınız? Zayıfın, öksüzün davasını savunun, mazlumun, yoksulun hakkını arayın. Zayıfı, düşkünü kurtarın, onları, kötülerin elinden özgür kılın."*

Bilir misin o zor yolun ne olduğunu?

O, boyunduruk altına alınmışı, özgürleştirmektir... (Kuran'ı Kerim, Beled Suresi, 12-13. ayetler)

Vallahi de billahi de Zebur'un bu ayeti, haktır; Allah'ın sözüdür...

Zebur bozulmuş, Tevrat ve İncil bozulmuş...

Aslında, insan bozulmuş. O kitapları okuyanlar bozulmuş. Anlam bozulmuş, mana bozulmuş...

Zebur'u elinize alıp okuyun; göreceğiniz şey şu olacaktır...

Yoksulu, yetimi, öksüzü, zayıfı kollayın. Onların davasını savunun!

Zorbaya karşı mazlum, ezene karşı ezilenin savunulduğu tüm tutumlar "tevhit dairesindedir." Bununla ne demek istediğimizi, kitabımızın ilerleyen bölümlerinde daha net göreceksiniz.

Şimdi o büyük insanın hayatına göz atalım...

Köz ve Küll

Ceyy kentinde sıradan bir gündü. Yeşile bürünmüş şehrin etrafında yükselen dumanlar merak uyandırmıştı. Yangın mı var?

Az sonra nedeni anlaşıldı. İran'ın zalim kralı, isyancıların hanesini ateşe vermişti. Ateşperest geleneğin ateşe sevk ettiği bedenler, hain isyancılardan ibaretti.

Hain, kâfir, zalim...

İnsanlık tarihinin şerefini yitirmiş yaftaları olan bu üç kelimeye dikkat ediniz. Bu yaftalar, kalabalıkları sokağa döken sihirli sözcüklerdir. Karnına taş bağlayan köleyi harekete geçirmenin anahtar kelimeleridir. Ruhunu pazara çıkarmış zulümdarların diline pelesenk olmuş bu kavram, hakikat karşısındaki azgınlığın, sürüye bulaştırılış sahnelerinde çok öne çıkar.

Azgınlığın kader halini aldığı o günlerden bahsediyorum. Şahsiyeti, efendisinin dilinden gayrı olmayan boynu büküklerin doldurduğu şehirlerin kasvetli zamanı. Gösterişli efendilerin, çelimsiz masumlara kan kusturduğu zamanlar...

Ceyy şehri, dikhanların, üst sınıfın şehriydi. Bugünlerde de Ramhürmüz diye bilinen bu şehir, doğalgaz bulunan, verimli toprakları olan bir şehirdir.

O günlerde şehirde Hürmüzan yaşıyordu. Hürmüzan, derin ve etkili bir çetenin lideriydi. Aynı zamanda devletli biriydi. Yahudilerle ittifak halinde; ganimet avcısı bir sömürgeci misali hayatını sürdürüyordu. Bölgenin en büyük tehdidi olan bu hareket, etkili işler yapıyordu.

Yoksullar inletilirken, kahkahayı rutinleştiren servet sahiplerinin rahatlığı uğruna etrafta koşuşturan insanlar...

Eğer bir dikhan çocuğu değilseniz, o şehirde "borçlu doğarsınız." Borçlandırılmış babaların "olan bitenden habersiz çocukları" doğuşu itibariyle "çalışmak zorunda" olduğunu bilir, yetişkin ve eli kürek tutar hale geldiğinde, birilerinin ucuz işçisi olarak çalışırlardı.

Hiç kimse bu durumun nedenini sormaz, soramazdı. Aksine; "padişahım çok yaşasın"cılık oyunu oynayan yığınlar, içine itildiği karanlıktan bihaber yaşarlardı.

Kentin meydanında kurulan pazarda bir şenlik havası hâkimdi. Şehre girenlerin ilk gördüğü manzara buydu. Civardan gelenler bu şehri "huzurlu bir belde" sanmalıydı. Kanı emilenlerin feryadı işitilmemeli, sesleri çıkmamalıydı...

Şehrin azizleri, ateşe tapıcılar, körükçüler; insanları afyonluyordu. Yaşananların doğal olduğuna inandırılmışlardı. Büyülenmiş gibiydiler.

Şehrin pazarının bittiği yerlerde ihtilafların çözülmesi için kurulan meclislerde halkın düştüğü ihtilaflar tartışılırdı. Ancak, hiçbir sorun kökünden çözülmezdi. Çünkü bu meclisin üyeleri maaş alırlardı. Kendilerine ihtiyaç duyulmalıydı...

Hayat böyle değil midir? Zamanın problemi bu değil midir? Çıkar ve menfaatin varlığı, kurumların varlığını güçlendirir...

Ceyy kentinin diğer şehirlerden bir farkı yoktu. Tarihsel birikimi dışında, zulmün boyutları dahi benzerdi.

İnsanlık tuzağa düşürülmüştü; ki halen bu tuzaktan kurtulamamıştır. Çünkü bütün ihtilaflar, sistemi var edenlerin kurduğu meclislerde çözülmeye çalışılmaktadır. Dedik ya, o gün olduğu gibi, bugün de; o meclisler sorunu çözdüğünde; çözenler bu işten nasıl menfaatlenebilir ki?

Sokaklarda gezen askerler, imtiyazlılardandı. Pazarlarda başlarına buyruk hareket ederlerdi. Onlardan birinin canına kastetmek, ölümle cezalandırılırdı. Sırtlarında küfe taşıyan köleler alay malzemesiydi. Zengin çocukları, ekseriyetle dikhan (bahçe sahibi) çocukları; kölelere taş atardı. Yaralanan köle; gözlerinden akan yaşları gönlüne hapseder, susmak zorunda oluşun yarattığı o hüzne boğulurdu.

Gönül hanesi mahpus olmuş bedenlerdi onlar. Çileleri ilahi bir kader sanmaktan doğan çaresizliğin, imdada yetişecek bir yürek arayışın resmidir onlar. Onlar için hayat, zulümdür. Kurtuluş ise ölümdür...

Altın ve gümüşün "şeref ve haysiyetten" üstün görüldüğü çağların bileşkesidir "şirk."

Şirk mabetlerinde tevhit aramak, ya da şirkin kol gezdiği meydanlarda özgürlük tasavvuru inşa etmek gaflettir. Aşksız gönüllerden sadır olan hürriyet kelimesinin, cilalanmış bir pranga olduğunu söylemeli...

Büyük ve geniş bağların bulunduğu Fars ilinde ticaretin yanı sıra tarım ve hayvancılık yapılmaktaydı. Beldenin kültür ve sanat temeli güçlüydü. Etkili şairler mevcuttu. Üstelik bunlar arasında muhalifler de oluyordu. Ama bu muhalefet genellikle sistemin surları arasına sıkışmış bir muhalefet oluyordu.

İnsanlar köleliğe boyun eğmişken, kalkıp; kölelere üç kilodan fazla yük yüklenmemelidir demek; iktidarın tasarladığı bir muhalefetin absürdlüğünden ibarettir.

Ki, zulmün ibadete dönüştüğü beldelerin ortak kaderi budur. Zulmün kol gezdiği yerlerde muhalefet, iktidarla ihtilafsızdır. Sömürüde hemfikir, paylaşımda hemfikirdir. Tek sorun, iktidar koltuğunda kendisinin olmayışıdır. Evet! Temel meselesi budur...

Köleler, sırtlarına üç kilodan fazla yük yüklenmemesi gerektiğini söyleyen şairlere umutla bakarlardı. Onları kurtarıcı olarak görürlerdi. Yükün temelli indirilmesi, kölelerin dahi şaşacağı bir durumdu. Çünkü bu durum kabullenilmişti...

Peki nasıl olmuştu bu iş? Kölelik, nasıl bu kadar içselleştirilebildi?

Bu sorunun yanıtını vermek için çok daha gerilere gitmek gerekecek. Lakin, bu sorunun köklerini Allah nasip ederse bir çalışmamızda genişçe ele alacağız. Ama özetlersek; yeryüzünün rızık ve nimetlerinin etrafına çit çevirme fiiliyle başlayan bu sorun, birilerinin "hak sahibi" olduğu iddiasıyla perçinlenmiştir.

Hak sahibi olduğunu iddia edenler, mülkiyet sistemini sadece siyasal olarak değil, psikolojik olarak da oturtmuşlardır.

Düşününüz:

10 kişilik bir grubun 10 adet ekmeği var. Bu ekmekleri yediklerinde karınları doyuyor. Aralarından biri çıkıyor. Bu ekmeklerden 5 tanesine el koyuyor. Bunu yaparken, türlü bahaneler uyduruyor. Geri kalan 9 kişi, 5 ekmeği bölüşmek durumunda kaldığından doyamıyor. Aç kalıyor. Ama sorun şu ki, 5 ekmeğe el koyan kişi de, sadece 1 tanesini yiyip, gerisini diğer günler için istifliyor.

Ve durumunu meşru göstermek için, daha fazlasına sahip olabilmek için, o 9 kişinin bütün kavramlarına tecavüz ediyor. Din, felsefe, siyaset ve her alanda kendi durumunu meşru gösteren prensipleri ön plana çıkarıyor. Zaman içinde geri kalan 9 kişi, o 1 kişinin durumuna erişebilme yarışına giriyor. Ortaya rekabet çıkıyor, bu koşulların yarattığı savaş ve kaos ortamında, çoğunluk aç, azınlık tok olarak yatıyor...

Bir süre sonra durum "normalmiş gibi" algılanıyor. Duruma itiraz edenler; hain, deli, zalim, ajan gibi lakaplarla anılıyor. Hemen grubun dışına itiliyor...

Ve o 1 kişi, edindiklerini korumak için, başkalarını silahlandırıp polis, asker yapıyor. Bunun karşılığında onların doymasını sağlıyor. Bu böyle sürüp gidiyor...

İşte Selman'ın doğduğu beldenin genel vaziyeti bu şekildeydi.

O belde ateşperestlerin yaşadığı beldeydi. Ateş'in tabiatını iyi bilenlerdi onlar.

Hakikat seyrinde ateş iki türlüdür. Evvela nefs, kendi ateşinde yanar. Evvelde köz, ahirde "kül" olur. Eğer hakikat yolcusu seyranlığa talip ise; kül'ün yanına bir adet "l" harfi gelir. Ortaya "küll" çıkar. Küll, bütün, her şey manasındadır.

Köz, yakar. Arifler köz'dür. İçine düştüğünüzde nefsiniz yanmaya başlar. Aslolan ise "küll" olmaktır. Varlık sahrasının yalancı güneşine aldanmamak, muslim/teslim olmaktır. O ahenge, ihtişama boyun eğmektir esas olan. Hiçbir şeyi diğerinden üstün görmemek, nefsin hevalarına boyun eğmemektir. Aşk, budur.

Aşk için ölmeli, aşk o zaman aşk…

Evet ölmeli! Ölmeden evvel ölmeli.

Aşk için…

Dar-ı Devrim

Mekke'de güneş doğmuştu. Ve aynı günlerde Fars illerinde rüzgâr farklı biçimde esiyordu. Aşk yüklenmiş rüzgârlar, toprağa rahmet yağdırıyordu.

Aşk kavramını anlamanın imkânsızlaştığı zamanımızda büyük bir âşığın hayatından dem vurmak zor bir vazife olarak çıkıyor karşıma. Lakin doğduğu ilk günden itibaren "ateş"i tanımış bir yürekten bahsediyorum. Selman...

Zulüm gecesinin cahiliye karanlığında yeni bir ışığın saçılası bir heyecanla sadır oluş sahnesine hazırlanıyordu kâinat...

Kâinatın o eşsiz zıtlık ilişkisini hatırlayalım. Zulüm, aşkı tetikleyen bir yakıt gibidir. Ve hep öyle olagelmiştir.

Fars illerinde esen o büyük rüzgâra dikkat etmek gerekiyor. Çünkü tarih boyunca yeşermiş büyük fidanları tohumlayan o rüzgârın sırrınca anlarız "aşk" kelimesinin manasını...

Selman'ın İslam'la tanışmadan önceki adı Mabih bin Büzehşan'dır.[1] Abülmülk ailesinden[2] sıkı bir Mecusi olan "dikhan" çocuğudur.[3]

Babası ayrıcalıklı sayılan dikhan sınıfındandır. Dikhan, köyün ya da şehrin önde gelenidir. Genellikle tarımcılıktan anlayan bir zümredir. Ve dönemin sosyolojisinin dört temel sınıfından biridir. Baba, iyi bir Mecusi'dir.

Uzun boylu, gür saçlı ve sakallıydı. Gözleri doğuştan sürmeli, naif bir yüzü vardı. Kalın bir sesi olmasına rağmen, hemencecik ağlayan kimyası, bazen garip bir görüntünün belirmesini sağlıyordu.

Babası Selman'ın Mecusilik'te ilerlemesi, herhangi bir yozlaşma süreci yaşamaması adına, yaptırdığı şatafatlı evin dışına çıkmaması için elinden geleni yapmıştır. Lakin bu sürecin en büyük muhalifi ise, Selman gibi bir yiğidi doğuran annesidir...

Annesi, küçük yaşlardan itibaren Selman'ın ilim tahsil etmesi taraftarı olmuştur. Hatta çoğu kez ağırlığını koyarak Selman'ın küttaplardan ders almasını sağlamıştır.[4]

Kardeşi Beşir'le[5] çoğunlukla, evlerinin bahçesinde gezintiler ve keşiflerle vakit geçiren, doğayı, canlılar âlemini anlama heyecanıyla dolu, atik; zeki ve dobra bir çocuk olarak tanınmıştı Selman.

İran'ın Ceyy, diğer adıyla Ramhürmüz şehrinde doğan Selman, babasının tutuculuğu nedeniyle, yaşadığı şehir dışında hiçbir yer

görmemişti. Hatta daha ilerisini de söylemek mümkün...

Evinin bahçesi dışında, ders aldığı küttaplara giderken gördüğü yerler (sokaklar) dışında hiçbir yer görmemiş, toplumsal ilişkilere şahit olmamış, refah ve zenginlik içinde bir hayata sahip olarak yaşamıştı.

Kişiliği inşa eden toplumsal paradigmadan uzak kalışın fıtri güzellikleri açığa çıkardığının belirgin bir ispatı gibiydi. Kavgayı bilmeyen, nefreti içselleştirmemiş, hırs ve ihtiras bataklığına düşmemiş, adeta büyük bir sefere hazırlanmıştı; ki kendine göçüş seferidir bu sefer. Kendine göçenlerin durağı olan "ihtirasları" es geçip transit yol almışlardan biridir Selman...

Ve yine kendine göçenlerin durak yeri olan gönül kapısından hayata bakarcasına saf, pak ve duruydu. Bundan ötürü Selman'a, Selman-ı Pak denir...

Öyle ki, Medine'ye göçüp o büyük devrimle tanıştıktan sonra; kabileci geleneğin ırksal baskıları karşısında, "Ben âdemoğullarından Selman İbn ül-İslam'ım"[6] şeklinde bir tavırla bu hakikati belirgin kılmıştır.

Bazen bir can bir cihandır. Bazen bir birey, bir toplumdur...

Bu yönüyle Selman, birlik, birbirine karışma, hamule olma demektir. Çünkü, tüm çocukluğu; iç içe geçmişliğin, doğanın, kâinatın keşfiyle geçmiş, sokaklarda vuku bulmuş yapay kavgaların hiçbiri Selman için gündem maddesi olmamıştır.

Hayatını sahte tanrıların dayatmalarını gündem maddesi yaparak sarf eden bedenlerin çok ötesinde, bir gerçeğe yoldaş olmak davasıdır bazen sır...

Selman'ın çocukluğuyla ilgili olarak çok ciddi verilere sahip değiliz. Büyük istekler üzerine, Müslüman olduktan sonra hayatını bazı ravilere anlatmıştır.

İbni Abbas'tan başka Selame el-Icli, Ebu üt-Tufeyl Amir bin Vasile, Zeyd bin Savhan, İbn ül-Lüheya isimli ravilere de anlatmıştır.[7] Lakin çocukluğuyla ilgili çok fazla detayın olmayışının temel nedeni, çizdiği ana hatlardır. Bu hatlardan yola çıkarak durumunu çok daha net anlayabiliyoruz. Fakat Selman'ın esas öyküsü, zamanımızın terminolojisinden beslenirsek, "burjuvazi zindanlarından firar"la başlar.

Ateş körükçülüğüne kadar yükselen, babasının onur kaynağı olan Selman, evlerinin bahçesinde yetiştirdiği güllerle ün yapmıştı. Güller etrafında kümelenen bülbüllerin ahenkli bestesiyle, varlık âleminin gizil hakikatlerini tefekküre dalan Selman, içine düştüğü o büyük yalnızlığın mahur bestesini dillendiriyordu...

Selman'ın hayatının ilk evresine "yalnızlık" demeli. Çünkü, zıtların kavgasından, birliğe seyreden bir evrimi hiç yaşamamış olmanın, kavgaya yabancılığın ve hakikatin içinde gözlerini açmanın verdiği büyük yükü omuzlarına almıştı.

Annesi tarafından gönderildiği küttaplar, Mecusi kültürüne bağlıydılar. O günlerde Selman, Mazdek gibi yasaklı bir ismi işitmiş, merakla o yasak ismi incelemeye başlamıştı...

Mazdek!

Neler söylüyor bu adam! Ne kadar hoş sözler...

İnlerine erzak taşıyan ve bunu yaparken kimseye sormayan, fakat bunu hiçbir kaos ya da karmaşa yaratmaksızın, olağanüstü makul bir düzen içinde yürüten karıncalara, artık daha farklı bakıyordu.

"Ateş, Su, Toprak. Bütün bunlar ortaktır. Alınıp satılamaz!" (Mazdek)

Bir isyan kültürü olan Zerdüştlüğün yozlaşmasına karşın, öze dönüşçü bir çıkış olarak Mazdek, önemli bir süreç inşa etmişti. Selman'ın küttaplardan yola çıkarak edindiği o önemli bilgiler (ki küttaplar resmi ideolojinin öğreticileridir, lakin Selman iz sürmüştür; bulmuş ve görmüştür) bütün altyapının değişmesini, gelişmesini ve arayışın körüklenmesini sağlamıştır...

Selman'a anlam katan o verileri şu şekilde özetlemek mümkündür:

Dinler tarihi, iki din arasında yaşanmış bir süreç dışında bir şey değildir. Bu iki dinin ilki, farklı isim, şekil ve icabet yöntemleriyle açığa çıkan "tevhit"; ötekisi ise, yüzünü hiçbir zaman değiştirmeyen "şirk" olarak karşımıza çıkar.

Tevhit ve şirk, tarihsel iki dindir. Her daim farklı yerlerde, farklı isimlerde açığa çıkmıştır.

Tevhit arayanlar bir bakarlar ki, Lao'da tevhit rüzgârları, Buda ve Konfüçyüs'te tevhit fırtınaları kopuyor. Öte taraftan "şirk", ortaçağda, engizisyonda, Muaviye sarayında, kısacası; kin ve düşmanlık merkezlerinde resmi ideoloji olarak varlığını korumuştur.

Din sosyolojisi açısından incelediğimizde, çoktanrıcılık ile çok sınıflılık arasında doğrudan ilişki tespit edebiliriz. Çünkü çok tanrının varlığı, çatışma, başkalaşma ve yabancılaşma alametidir.

Benim tanrım senin tanrını döver kavgasına dönüşen bu kabileci tutum, farklı vasıflarda tanrılar yaratarak, kitleler arasında bir çelişki nedeni üretir. İşte, sınıflaşmanın meşru dayanaklarından biri budur.

Ki esasında itikadi bir süreç olmanın çok dışında, sosyal-siyasal bir süreç olarak çoktanrıcılık, mutlak anlamda "ast-üst" ilişkisinin varlık gerekçesidir.

Her şey zıddıyla kaimdir. Dinler tarihinde "çoktanrıcılık, tek tanrıcılıkla zıtlanır."

Halbuki bu tamamen hatalı, tamamen yanlış bir diyalektiktir. Ve bugünün dinler tarihi okumaları bütün olarak bu hatadan nasiplenmiştir.

Çünkü çoktanrıcılığın zıddı, tanrısızlıktır...

Şirk içinde tevhit olmayacağı gibi, "ast-üst" ilişkisinin meşruiyetini sürdürüp, gücü tek odakta toplayan bir tanrı profili resmetmek, bizzat "şirk" dininin içinden yapılan bir okumadır. Çünkü tevhit, tanrısızdır. Allah'lıdır...

Bu nedenle tevhit, sabit bir kaide, kural ya da manzumeyle sınırlanamaz. Yani, karakter ve vasfı belli, resmedilmiş bir tanrısı olmayan bir ilke; sabit ilkeler çerçevesinde ele alınamaz...

Bundan ötürüdür ki, Buda, Konfüçyüs, Mazdek gibi isimlerin tevhit dairesinde olamayacağını söylemek hatalı olur...

Göklere postalanmış, valizine de yeryüzüne ait olan kavramlar doldurulmuş bir tanrı, zulmü ve adaletsizliği meşru göstermenin en basit yoludur. Ve hâşâ, Allah bu izah ve tanımlardan beridir, münezzehtir...

İran'da da böyle bir süreç söz konusudur.

"Humata, Hakhata, Hveşta" (Düşünce iyi düşünülsün, söz iyi söylensin, iş iyi yapılsın) şiarıyla, derin bir arayıştan bahsetmek gerekir.

Öncelikle Selman'ın üzerinde beliren en yoğun etki, Mazdekilik'tir. İranlı Zerdüşt bir din adamı olan Mazdek'in düşünce ve felsefesine verilen ad olan Mazdekilik, İsa'dan sonra V. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkmış, "insan eşitliği, mal ortaklığı, hava, su gibi paranın, malın ve mülkün de ortaklığını" öngören bir yaklaşım biçimidir.

Mazdek, İsa'dan sonra 494 yılında güçlü bir ayaklanma örgütlemiştir. Her türlü bireysel mülk edinimine karşı konuşlanan bu hareket, toplumdaki mevcut huzursuzluklardan da yararlanmak suretiyle 496 yılında Pers İmparatorluğu'nun tahttan indirilmesine kadar uzanan bir süreç yaratır.

Akabinde Sasani imparatoru, Ak Hunlardan destek alarak bu ayaklanmayı bastırır ve Mazdek idam edilir.

Mazdek, İran'da yaşamış bir halk önderiydi. Milattan önce 570 yılında yaşadığı sanılan Zerdüşt'ün ilke ve prensiplerini yenilemek gerektiğini söylüyordu. Ve "... dinlerin, egemenlerin elinde silaha dönüşmesi karşısında, ezilenlerin felsefesini üretme arayışı içine girdi."

Mazdek'e göre, Zerdüştlük yozlaşmıştı. Kuru bir tapınak dinine dönüşmüş, halkın sömürülüşüne göz yuman bir ritüel yığını halini almıştı.

Zerdüşt, yapısı itibariyle yok olmaması, yenilenmesi gereken bir inanç sistemiydi.

Mazdek, isyan bastırılana kadar; İran tabiatına büyük bir etki yaşatmıştır. Halihazırda Doğu'da var olan "devrim" düşüncesi yenilenmiş; ideolojik bir içerik kazanmıştır. Devrim, ama ne için?

Mazdek buna "ezilenler için" demiş, kadın da dahil olmak üzere, özel mülkiyetin (asli ihtiyaçlar dışında), bütün kavganın temeli olduğu kanısıyla hareket etmiştir.

Mazdeklerde; at ve kılıç dışında mülkiyet edinimi yoktur. Hiyerarşik ilişki biçimi yoktur, bir devlet ideolojisi yoktur...

İsyan bastırıldıktan sonra, Sasani İmparatorluğu elbette doğal olarak "Mazdek" tarafından Zerdüştlüğe dahil edilen yorumları "küfür"le itham etmiştir. İmparatorluğun tabiatında var olan sınıfsal karakter korunmuş, isyancılar "cehenneme gönderilmiştir(!)"

Bakınız Mazdek ne diyordu:

"Tanrı topraktan yiyeceği ve tüm gereksinimleri, halk onları aralarında eşit bölüşsün diye yaratmıştır. Hiçbir kimse diğerinin payından fazla alamaz. İnsanlar birbirine karşı yanlış davranmış ve biri diğeri üzerinde egemenlik kurmuş. Kuvvetli zayıfı ezmiş; hem malını hem de yaşama hakkını elinden almış...

Herkesin varlık bakımından eşit olması için, kesinlikle birinin ortaya çıkarak zenginden alıp fakire vermesi gerekiyor. Her kim olursa olsun, kimsenin bir başkasından daha fazla varlık, mal mülk veya birden fazla kadına sahip olmaya hakkı yoktur..." (Taalibi)

Mazdekizm karşısında konumlanan dikhanlar (toprak sahipleri), Zerdüşt rahipleri; Mazdekilere "zındık" diyorlardı. Zındık, yorum manasına gelen bir kelimedir (Farsça zendeka).

Arapçaya ise, olumsuz söz gibi bir manayla geçmiştir; ki Abbasi yönetimi de Mazdek'e zındık demiştir.

Tapınak rahipleri "Kutsal Ateş" vadilerini kullanıyordu. İran toplumunda imtiyazlı sınıftan sayılırlardı. Dolayısıyla "insan eşitliği, toprak mülkiyetine karşıtlık" gibi prensipler ihtiva eden bu görüşler çok büyük bir tepkiyle karşılanmıştı. Hele ki, Mazdek'in arkasından yürüyen çoğunluğun "alt sınıftan olması" başka bir endişe yaratıyordu. "Din elden gitmişti."

Daha doğrusu, bir sömürü ve tasallut aracı olarak görülen din, artık ezilenlerden yanaydı...

Firdevsi'ye göre Mazdekizm'in ahlak felsefesi şu şekilde ifade edilebilir:

"İnsanlar, gıpta, azap, öç, yoksulluk, hırs gibi beş şeytan tarafından doğruluktan uzaklaştırılır. Bunları yenmek ve iyi bir inanç yolunda yürümek için zenginlik ortak ve kadın-erkek eşit haklara sahip olmalı..."

Bu kısa ayrıntılarda söz konusu olan, Mazdek kozmolojisinde, Zerdüşt ve Mani dinlerinde olduğu gibi bazı kötü ahlak alışkanlıklarını, karanlığın şeytanları olarak kişileştirilmesidir.[8]

Mazdek inancında iki öncül ilkeden bahsedilir: aydınlık ve karanlık.

Aydınlık, yaratanı, ışığı, bilgiyi, duyguyu, düzenli olayları ve özgür iradeyi tanımlar. Ancak esas manası; bütün bunların ışık ve aydınlıkla temin edilebileceği görüşüdür. Karanlık ise, körlüktür, bilgisizlik ve yönü bilinmez rastlantısal olaylardır. Ya da bunları var eden olgulardır.

Mazdekizm'de üç temel öğe vardır: su, ateş ve toprak. Bunlar alınıp satılamaz. Alınıp satılması "haramdır."

Mazdek susturulmuştur. Yerine, kaderleri efendilerin dudakları arasına sıkışmışların dinamik üretici olduğu katmanlı bir toplum oluşturulmuştur...

1.600 yıl önce "kadın ve erkek eşitliğini savunan", sokaktaki kavganın kökeninde "mülkiyet hırsı olduğunu söyleyen" bu büyük insan, öldürülmüş, yasaklanmış, aşırı marjinal ve illegal yaftalarıyla etiketlenmiştir. Lakin, Selman'ın büyük yüreğinde derin bir etki uyandırmış, bu etkinin doğurduğu isyan Selman'ın firarını tetiklemiştir...

Sahip olduğu refah ve servet, diken ve ateşe dönüşmüş, çocukluğu boyunca seyrettiği kâinat zindan, varlığı ise yokluğa dönüşmüştür.

Artık çanlar çalmaktadır. Büyük firar yakındır!

Burjuvazi

Zindanından Firar!

Selman öğrendikçe anlatıyor, anlattıkça babasının baskıları artıyordu. Artık bir cariye gibi eve kapatılmıştı. Atalarının dininden şüpheye düşen evlat; ancak mahrum edilerek ıslah edilebilirdi; ki bu durum sürekli zıddını koşulladı. Selman'ın içindeki ateşi körükledi. Ateş büyüdü ve artık yüreğini kuşatmaya başladı...[9]

Her isyan, karşıtını yaratır. İsyan her ne kadar bastırılsa da, aşk mabedinden sokaklara dökülen o çığlığın karşısında yapılabilecek tek şey, teslim olmaktır...

Babasının işleri yoğunlaşmıştı. Bir gün, bir iş takibi için Selman'a ihtiyaç duydu. Sahip olduğu çiftliklerden birine onu göndererek işini görmeye karar vermişti.

Selman çiftliğe gidip, söylenenleri yerine getirdi.

Fırsat bulup pazarları dolaşmaya başladı. Çiftlikten kısa bir süre ayrılıp, gezinip geri dönmeyi planlamıştı. Şehrin arka sokaklarını dolaştı. Olanları hayretle izledi! Neler oluyordu? Büyük bir savaş sahnesi gibiydi her şey. Kırbaçlanan köleler, sefalet içinde yaşayan mahrumlar. Yeryüzünün lanetlilerini tanımıştı. Kafası çok karıştı. Çiftlik yoluna düştü...

Fakat hikmet işte, çiftliğin yakınlarında bir kilise mevcuttu. Kiliseden gelen garip sesler Selman'ın ilgisini çekmiş, kiliseye doğru gitmesini sağlamıştı...

Kiliseye vardığında, papazlar Selman'a Hıristiyanlığın zühdünü anlatıp, onu ikna etmeye çalışmışlardı. Selman şu sözleri işitmiş ve adeta büyülenmişti:

"Vay halinize ey din bilginleri ve Ferisiler, ikiyüzlüler! Bardağın ve çanağın dışını temizlersiniz, ama bunların içi açgözlülük ve taşkınlıkla doludur. Ey kör Ferisi! Sen önce bardağın ve çanağın içini temizle ki, dıştan da temiz olsunlar. Vay halinize ey din bilginleri ve Ferisiler, ikiyüzlüler! Siz dıştan güzel görünen, ama içi ölü kemikleri ve her türlü pislikle dolu badanalı mezarlara benzersiniz. Dıştan insanlara doğru kişilermiş gibi görünürsünüz, ama içte ikiyüzlülük ve kötülükle dolusunuz. Vay halinize ey din bilginleri ve Ferisiler, ikiyüzlüler! Peygamberlerin mezarlarını yaparsınız, doğru kişilerin türbelerini donatırsınız." (Matta 23: 25-28)

"Allah'ın evini ticarethaneye çevirdiniz! Ey engerek soyları!" (Hz. İsa)

Selman bu sözler karşısında olanca dikkatle susarak gönlünü doldurmuştu. Rahipler anlattıkça coşuyor, coştukça; evvelce gark olduğu deruni düşüncelerin âleminde yok oluyordu. Vakit hayli geç olmuş, babası endişelendiği için adamlar göndererek Selman'ı arattırmaya başlamıştı.

Eve döndüğünde, heyecanla öğrendiklerini anlattı. Statükonun ve resmi ideoloji tüccarlığının etkisiyle "bu fikirlerin sapkınlık olduğunu, atalarının dininin en makbul din olduğunu" anlatan babasının sözleri, artık Selman'ı doyurmamaya başlamıştı bile...

Tartışma alevleniyordu. Yıllarca ateşperestlik yapan Selman ateşin kimyasını iyi biliyordu. Ateş körükleyicilik vazifesi yine hayat bulmuştu. Tartışmanın ateşini körükleyen çıkışları, babasını korkutmuştu. Yanıt verememenin, korkunun ve düşünsel yozlaşmanın ürünü olarak tecrit devreye girmiş, Selman ayaklarından zincirlenerek ev hapsine tabi tutulmuştu...

Servet, zenginlik, imkânlar, refah...

Tüm bunların içinde yeşeren isyan, Selman'ı bir mahkûma dönüştürmüştü. Tüm bunların birer kölelik prangası olduğunu ilan etmesi, ayaklarına demirden prangalar takılmasına sebep olmuştu.[10]

Bu Selman'ın ilk prangalanışıydı. Bundan sonra bir prangalanış ve akabinde daim bir özgürlük süreci baş gösterecekti...

Bir şekilde konuştuğu rahiplere haber gönderen ve o rahiplerin anlattığı Şam'daki kiliseye gitmek istediğini belirten Selman, ne yapıp edip evden kaçmıştı. Bu Selman'ın ilk firarıydı. Halihazırda mevcut olan özgüven ve birikim, cesaret elbisesi giyerek anlam kazanmıştı.

Şam'a gidecek kafileyle buluşan Selman, büyük bir heyecanla firarın sonuçlarını gözlüyordu. Kafile Şam'a yaklaştıkça, kalbindeki ateş büyüyor, hakikat arayışının yarattığı büyük bir dirençle daha önce karşılaşmadığı bütün güçlüklere göğüs geriyordu...

Çöl yolculukları çetindir. İnsan kimyasının kaldıramayacağı oranda ağır ve sıkıntı vericidir. Hele ki zengin bir dikhan çocuğu için çöl, mezarlıktır...

Lakin tüm zorluklar "varlığı" hedef alır. Hakikat ateşinde kül olmuşların karşısında durabilecek bir zorluk, yine o ateşe duyulan aşktan ötesi değildir...

Çölü ıslatan o büyük aşkla Şam'a vardığında, dini liderin hizmetine girmiş, Hıristiyan olmuştu.

Ama bir gariplik vardı!

Şam kilisesinde işler, hiç anlatılanlarla uyuşmuyor, yaşadığı beldelerdeki çürümeye orada da şahit oluyordu...

Papaz insanlara emrettiği sadakaları kendisine topluyor, mal biriktiriyor, servet çoğaltıyor ve paylaşmıyordu. Bu durumun şahidi olan Selman'daki heyecan, yerini nefrete bırakmış, ancak büyük hakikat arayışı hasebiyle sabırla hizmete devam etmeye karar vermişti.[11]

Kısa bir süre sonra papaz öldü. Ağlaşarak kiliseyi dolduran halkın karşısında, ciddi ve hüzünkâr görünmeyen bir Selman vardı. Oradakilere; papazın biriktirdiği altınları sakladığı yerleri göstererek, bu adamın ağlanacak, dua edilecek bir adam olmadığını anlattı...

Papazın bu yüzü açığa çıkınca, halk duayı kesip, Selman öncülüğünde cesedi ağaca asarak taşlamaya başladılar!

Bazen harekete geçmek bütün kâinatı hareket ettirmek gibi zor gelir. Ve işin garibi, ilk adım atıldıktan sonra, gerisi çorap söküğü gibi gelir...

İşte Selman'ın yetiştiği nazik ve elit kültür içinde kırması gereken o endişe, bu eylem ile kırılmıştır.

İşte bu Selman'ın ilk eylemiydi!

Ölen papazın yerine gelen yeni papaz çok kanaatkâr, zahit, ahlaklı bir papazdı. Bundan ötürü Selman'ın büyük muhabbetini kazanmış ve Selman'ın hizmetine nail olmuştu. Ancak çok uzun yaşamadı ve ölürken Selman'a, "Musul'a git, orada âlim bir papaz var, ona hizmet et..." demiş, Selman da bu buyruğu baş tacı ederek papazı ebediyete uğurlamıştı.[12]

Sırasıyla Musul, Nusaybin ve Rum diyarı Amuriye'de çeşitli papazların hizmetine giren, zamanını okuyarak, öğrenerek, züht (kanaatkârlık) içinde geçiren Selman, son durağı olan Amuriye'de hizmet ettiği papaza, "Nereye, kime gideyim?" diye sormuştu.

Aldığı cevap Selman'ın büyük bir ateşe düşmesine sebep oldu:

"Yeryüzünde hizmet edilecek er kalmamıştır. Ancak ahir zaman peygamberinin gelmesi yakındır. O, Hz. İbrahim'in Haniflik dini üzerine gönderilecektir. O, Arap topraklarından çıkacak, iki harre arası hurmalık bir yere hicret edip orada ikamet edecektir. Onun gizli olmayan alametleri vardır: İki omzu arasında Nübüvvet Mührü bulunmakla beraber, hediyeden yer, sadakadan yemez.[13]*Kavmi ona sihirbaz, kâhin, mecnun gibi lakaplar takacaktır;*[14]*keşke benim, ona kavuşmaya gücüm yetseydi, ancak senin ona gitmeye gücün yeterse hemen git!"*

Bu bir kehanet ya da keramet değildi. Papaz, yeryüzünün ve zamanın ruhunu anlamıştı. Yozlaşma, çürüme, sömürü, tasallut ve bozgunculuğun bir

süreç yaratacağını "üstatlarından işitmişti." Allah'ın sünneti/davranış biçimi böyleydi. (O günlerde Hz. Hatice'nin akrabası olan Rahip Varaka, Hz. Muhammed'in niteliklerini bütün bilge papazlara anlatmıştı. Ve Hz. Muhammed'i bütün papazlar tanıyordu, kulaktan kulağa yayılmıştı.)

Ve eğer bir öncü/elçi çıkacaksa, sömürünün kalbi olan Mekke'de çıkacaktı!

O günlerde Selman geçimini hayvancılıkla temin ediyordu. Kilisenin hiçbir olanağından istifade etmiyor, hayvan yetiştirerek hayatını sürdürüyordu.

Papazın bu sözleri karşısında Selman, yine ve yeniden planlarını değiştirdi. Yeni hedef belirginleşmişti...

Dosta Yolculuk

Büyük firarla birlikte terk edilen ihtişamlı hayat, yerini sefalete bırakmıştı. Eskisi gibi ipekli elbise giyinemiyordu. Elbisesi yamalarla dolmuştu. Hayvancılık öğrenmiş, küçük bir sürü sahibi olmuştu. Arap beldesine gitmek için "Kelpoğulları aşiretinden" bir kervana sürüsünü bağışladı.

Kervan Medine'ye gidiyordu. Medine ismi artık Selman için başka şeyler ifade etmeye başlamıştı...

Medine'ye gidişin resmi bulanıktır. Uzun çöl yolculuğunun "kısa bir uyku" misali çabuk geçişidir Selman'ın bu seferi. Bu sefere uygun bir ad koyacaksak, "seyr-ü Selman" demek evla olur. Çünkü o gidiş, entelektüel bir merak, âlimane bir kibir taşımıyor, susuzluğu ve açlığı giderme ihtiyacı ihtiva ediyordu...

Selman, derinlikli bir düşünce dünyasına sahiptir. Ailevi köklerine baktığımızda, bu denli rahat bir hayattan, tehlikelerle dolu bir yolculuğa meylettirecek fikrin, insanın karşı koyamayacağı bir sihre sahip olması gerekir. Selman'ın bütün damarlarını kuşatan bu aşk, kendisinin de anlam veremediği bir şeydi. Kaldı ki, tüm yolculuğu boyunca sabretmiş, bağlı olduğu kiliselerdeki yozlaşmalara rağmen sabırla yol almıştı.

"Az kaldı..." diye mırıldanarak, Medine yolculuğunda, güneşin vurduğu yüzünü yıkamak için eğildi. Bir anda kabilenin gençleri etrafını kuşattı, anlamsızca kollarından zincirlemeye başladılar. Bir yandan da kırbaç darbeleri iniyor, canı yanıyordu...

Uzun boylu Selman dişlerini sıktı. Hıçkırarak ağlamaya başlamıştı. Çünkü canı yanıyordu ve hayatında ilk kez böyle muamele görmüştü...

Gözlerinden birkaç damla yaş damlamış, anlam veremediği bu durumu çözmeye çalışmıştı. Az sonra niyet hasıl oldu:

Selman ikinci kez prangalanmış, kabile tarafından "satılık bir köle" haline getirilmişti! Artık o bir köleydi! Elleri zincirli, boynu prangalı, aç ve susuz bir köle...

Tüm yolculuk boyunca hesap soruyor, her bağırışında kırbaçlanıyordu. Sıcak kumlarla birleşen can acısı, hassas ve narin vücudunun iflasına neden oldu ve bayıldı...

Gözlerini açtığında Medine hurmalıkları görülüyor, kabilenin erleri kendi aralarında Selman'ın fiyatını tartışıyorlardı.

Medine'ye varmak! Bir köle olarak dahi olsa gelebilmiş olmak...

Acaba köle kimdi?

Hakikate karşı dizleri çözülmüş, tüm üstünlükleri terk etmiş olan Selman mı?

Yoksa, o iki ayaklı geviş getiriciler mi?

Selman nezdinde bu o kadar açıktı ki, yüzündeki o ince gülümseme etraftakileri rahatsız etmişti. Öyle ya, kırbaç onların elindeyken, zor kullanılan kişiye düşen iş yalvarmaktır!

Selman, içtenlikle durumu kabullenip, meselenin hikmetini düşledi. Sabır ve azimle o kişiyi bulacak olmanın hayalini kurdu...

Şehre girerken geçtikleri patikalardan sokakları seyre daldı. Medine tutucu bir kent diyordu kendisine. Kadınlar erkekleri görünce arkasını dönüyordu. Çoğu çömelip sırt dönüyor, erkekler geçince ayağa kalkıyorlardı. Etrafta yalınayak yoksullar vardı. Yer yer ipek elbiseli, eli kırbaçlı zenginler, arkalarında köle ordusuyla yürüyordu. Tam bir vahşet ortamıydı...

Evet! Eğer bir peygamber varsa, kesin bu diyarlarda olmalı...

Pazara varıldığında, gençler zincirlerinden tutarak Selman'ı çekiştirdiler. Vahşi bir hayvana muamele edercesine sert davranan gençler, Selman'ı tezgâha çıkardılar. Az sonra yaşlıca bir adam geldi:

"Size Fars beldelerinden güçlü bir köle getirdim! Dişleri temizdir! Hastalığı yoktur, işte bakın! Güçlü kollarına bir bakın! Dokunun, dokunmadan almayın. Güçlü pazılarıyla bağlarınızda, iki adamın gücü oranında iş çevirir. Hadi gelin!"

Köle pazarında Medineli zengin bir kadına satıldı.[15]

Nefsin ağır işkencelerine karşı koymak...

İnsanın isteyeceği en son şeydir.

Gözünün önünde baba evi canlanıyor, acaba ile başlayan cümleler arasında kayboluyordu. Efendisi olan kadın, çok ağır eziyetler yaparak, Selman'a hurmalıklardan su çektiriyordu.

Bütün gün hurmalıklara su çekiyor, göğsü ve sırtı yara olana kadar çalışıyordu. Derdini anlatacak birini arıyor, ama dilini bilen kimseye rastlamadığından, derin bir yalnızlığa gömülüyordu.

Irkçı, kabileci Arapların bütün dalaverelerini görüyordu.

Ancak, en ufak bir itiraz ya da tökezlemenin cezası kırbaçlanmaktı.

O beldede yabancı olmak, en aşağılık mahluk olmaya eşdeğerdir. Kabileciliğin ve Arapçılığın kök saldığı bu diyarlarda, İranlı bir köle, Arap

bir köleden daha geri plandadır.

Bir gün yine su çekerken tarladan geçen yaşlı bir kadın "Selman'ın dilinde" selam vermişti. Selman bir anda tüm yorgunluğunu unutarak koşup kadınla konuşmaya başladı. Kendi dilini bilen tek kişiydi. Ve uzun zamandır anlaşabileceği hiç kimseye rastlamamıştı.[16]

Bilmediği bir dil, tanımadığı bir coğrafya. Eli kırbaçlı efendilerin çalışacağı yeri göstermesi ve önüne atılan iki lokma yemek dışında hiçbir iletişimde bulunamayan Selman, o yaşlı ve yoksul kadından duyduklarıyla adeta şok olmuştu!

Medine'de hayat rutin sürüyordu. Kadının söylediklerine bakılırsa, çok yakın bir beldede (Mekke'de) büyük bir devrimin fırtınaları baş göstermişti.

Selman'ın direncini artıran olgu ise, o yaşlı ve yoksul kadının gözlerindeki umuttu.

"Buraya gelecek! Yakında gelecek!" diye gülümseyerek konuşan kadın, Selman'ın direncini artırmış, umudun ve aşkın sahrasında yitip gitmesine neden olmuştu...

Selman dokuz efendi değiştirmişti. Elden ele satılıyordu. Her gittiği hanede zulüm görüyor, en ağır işlerde çalıştırılıyordu. Artık bazı Arapça terimleri anlıyordu. Özellikle de "Muhammed" ismi geçen bütün cümlelere kulak kabartıyor, anlamaya gayret ediyordu...

Analitik zekâsı, eğitimli geçmişi nedeniyle Selman, Medine'nin en vasıflı kölesiydi. Horlanan, ezilen diğer kölelerle erzakını paylaşır, bu nereden geldiği ve kim olduğu bilinmeyen yabancı, diğer köle ve yoksullar arasında sevilirdi.

Kureyzaoğulları'ndan Eşhel'e satılmıştı. Zengin ve güç sahibi bir aileye kölelik yapıyordu. Bu, daha rahat bir hayat süreceği anlamına gelmiyor, aksine; daha fazla çalışacağı manasına geliyordu. Çünkü bu zenginlik, daha güçlü bir acımasızlık ve sömürü sayesinde büyümüştü.

O beldelerde kölelerin refahı ve efendilerin zenginliği ters orantılıydı. Biri arttıkça öteki azalırdı...

Selman bir ağacın tepesinde meyve toplarken, kabile büyükleri aralarında, "Muhammed buraya geliyormuş..." diye mırıldanıyordu. Selman bir anda pür dikkat kesilip, sözleri anlamaya çalıştı. Sahibinin bir akrabasının, öteden söylenerek geldiğini gördü:

"Allah belasını versin! Ne oldu, biliyor musun?"

Selman'la sahibi dikkat kesildiler. "Ne oldu?" dedi Selman'ın sahibi.

Adam, "Mekke'de peygamber olduğunu söyleyen bir adam var ya, kalkmış, buraya gelmiş. Kuba'da. Kalabalık, etrafına toplanmış, anlattıklarını dinliyordu. Bundan böyle bize huzur yok!" diye cevap verdi.

"Muhammed geliyor!"

Neredeyse ağaçtan düşecekti! Hemen aşağı inip, orada bulunanlara durumu sordu. Suratına güçlü bir yumruk yemişti. Ama hayatında ilk defa bir darbe canını hiç acıtmamış, aksine yumruğu hissetmemişti...[17]

Yaşanılan bütün zulümlerin insanı taşıdığı noktalar vardır. Bu noktaların tamamı insanın meylettiği süreçle doğrudan ilgilidir. Nereden bakıyorsanız, oradan görürsünüz...

Selman'ın süreci böyle bir süreçtir. Zenginlikten köleliğe süregiden o süreçte edindikleri, bütün arayışının ruhunu yansıtır.

Selman, tanrıcı bir gelenekten gelir. Erdemlerin, ritüellerin olduğu bir gelenek...

Yoksulların kaderi yoksulluk, zenginlerin kaderi zenginliktir düşüncesiyle süslenmiş bir dinselliğin içinde pişmiş olan Selman, varlık ve birlik düşüncesiyle itiraz sürecine başlamıştır.

Perslerin, Hindistan'daki kast sistemine itiraz ederek bölgeye gelişi ve beraberlerinde getirdikleri "mistik" fikirlerin de etkisiyle, varlık, teklik, hiçlik gibi düşüncelere sahip olabilmişti.

Tanrı'yla dikey ilişki kurmanın neticesinde doğacak dikey hiyerarşi, insanlar arasında çelişkiler yaratıyor, zengin-yoksul kavgası fikirleri de etkiliyordu. Zerdüştlüğün, Hıristiyanlığın yozlaşması, altın ve gümüşün muteberleşip, insanın itibarsızlaştırılmasıyla gelişmişti. Akabinde, fıkıh koridorlarında gezen ulemanın kelimelerinden ibaret bir dinsel görüş hâkimleşmiş, sokağın, sorunların uzağında kalan, statükoyla kol kola girmiş bir din motifi, farklı isimlerde anılmaya başlanmıştı...

Eğer bir tanrı varsa, varlık âleminde tecelli etmektedir. O halde, varlık âlemini "birlemek", O'na varışın en kolay yoludur.

Selman'ın zihni bu fikirlerle yoğrulurken, ilahi hikmet usulünce; köleliğin en çetin yüzünü deneyimliyor, kavganın nedenlerini ve sonuçlarını daha belirgin bir biçimde gözleyerek pişiyordu!

Doğruya giden yolun yanlıştan geçmesi, kâinatın doğasıdır.

İslam'ın diriliş çağının öncülerinin ekseriyetle köle kökenli olması ve etkin bir başarı sağlaması, bu gözlemlerin bileşkesinden ileri gelir. Ortaya koyulan çerçevede hareket, etkili ve kalıcı bir süreç inşa etmiştir...

Selman'ın yeni sahipleri Allah Elçisi'nin Medine'ye gelişinden rahatsızdı. Bugüne kadar hiç görmedikleri bir adamın varlığından bu kadar rahatsız olmalarının nedeni ne olabilirdi ki?

Selman'la aynılaşma korkusu...

Selman'la aynı muameleyi görme endişesi. Çünkü kendisi gelmemiş ama namı gelmişti...

Mekke'de olanlar, olacakların habercisi gibiydi... Ne olmuştu dersiniz?

Çöle İniş

Hoşgörü ve diyalog ikliminin hâkim olduğu Mekke'de Allah Elçisi'nin sözlerine karşı henüz bir tepki yoktu. O vurucu ayetler henüz okunmamıştı. Etrafındaki "sözlerinden tam emin olmayıp" sempati duyan ve güvenilir kişiliği nedeniyle sözünü merak edenleri alıp, Mekke'nin dışındaki derelerin etrafında sohbet ederdi.

Sistemi ürkütmemek gerekiyordu. Çünkü "yılanın başını küçükken ezilmeli" şiarıyla hareket eden, örgütlü bir zorbalığın hâkim olduğu Mekke, bir tek "yafta"yla, bütün o masumların canına kastedebilirdi...

Bu haliyle ilk dönem, çöle iniştir. Evvela, çekirdek kadronun gönül hanesinde kalmış gayrifıtri olgulardan arınma, deyimi yerinde ise; vicdan aptesi alınma sürecidir.

Bütün statülerden, üstünlüklerden vazgeçişin, paylaşmayı küçük bir kitle halinde deneyimlemenin ve bu yolla "imanda olmanın" hali...

İman etmeyi "inanmak" zannedenlerle tıka basa dolmuş Mekke sokaklarına çıkmadan önce, iman edilmesi, yani sözden emin olunması gerekirdi ne de olsa...

Ve henüz Peygamber, aklının gittiğinden şüphe ediyordu. Gözleri büyüyor; anlattıkça kendisini kaptırıyordu.

Etrafına kümelenen halkayı oluşturan kimseden çıt çıkmıyordu. Düşünce denizinin son sınırına kadar ulaşmıştı. Sistemin bütün içyapısını onlara anlatıyordu. Haykırıyor ve aynı zamanda anlamaya çalışıyordu...

Allah Elçisi'ne vahyolan ilk sure, mücadelenin bütün hatlarını belirliyordu. Sorun tespit edilmişti, artık harekete geçmek zamanıydı; ki ona, "Ey örtüsüne bürünen, kalk ve uyar..." denmişti.

Peygamber'in züht anlayışı, henüz ilk vahyedilen surede gizlidir. Mekke'deki oligark düzenin rahatsız olma nedeni tamamen Alak Suresi ve takiben devam eden surelerdir.

Mekke'nin büyük hoşgörü sınırları artık aşılmıştır. Gülümseyen ve riya dolu sözler eşliğinde narin, kibar görünüm veren uluların yüzü simsiyah olmuş, maskeler düşmüştür.

Hakikat, şirkin maskesini düşürür ne de olsa...

"İkra bismi Rabbikelleziy halak! Halakel insan min alak."

Alak Suresi'nin bu ilk iki ayeti genellikle şöyle çevrilir:

"Oku, yaratan Rabb'in ismiyle oku. O, insanı alaktan yarattı."

Lakin bu çevirinin son kısmı hatalıdır. Ve bu hata, bütün Kuran'ın yanlış anlaşılmasına neden olabilecek düzeyde büyük bir hatadır. Hz. Peygamber, bugün yazılmış mealleri görmüş olsa, bunun Kuran olmadığını söyleyebilirdi...

Alak, alaka, ilgi manalarına gelir. O insanı ilgiden, alakadan yarattı demek gereklidir.

Alak kelimesine embriyo manası verirler. Çünkü embriyo rahim duvarıyla "ilgi" kurar. Lakin aslolan kurulan ilgidir, ilgiyi kuran değildir.

Yani embriyo asıl değildir. Fasıldır.

O halde insan alakadan, ilgiden yaratıldığına göre; ilgi varsa "insan" vardır. İlgi yoksa, insan henüz varlık sahnesine çıkmamış demektir...

Ve devam eder:

"Sakın öyle düşünme, insan mutlaka azar, servet ve zenginliği, onu başkalarına ihtiyaç duymaz hissettirdiğinde."

Azmak (tağa) ve bireycileşmek (istiğna) insanın alaka damarlarını kesmekle mümkündür. "Rabbena hep bana..." düşüncesinin koşulladığı, hakları vazifelerden üstün gören insan, özgürlük adına prangaladığı benliğini; köleliğin en hür sınırlarında sefere çıkartmıştır.

Lakin bu ince çizgiyi çözmenin verdiği huzur, Hz. Peygamber'in zihninde sistemin oturmasını sağlamıştı.

Sistem, alaka damarlarını kesmişti. İnsanlar, bireysel hakları; toplumsal vazifelerden daha üstün görmekteydi. Akabinde savaş, kan, ölüm...

Sınıfların olduğu bir toplumda "alak" damarı kesilmiştir. Bir insanın, diğerlerinden üstün olma çabası, istiğna azgınlığının toplum tabanına yayıldığına işaret eder. İstiğna azgınlığı, Mekke'nin koşulladığı ahlak, toplum ve birey kurallarının temel ilkesiydi...

Mekke'de şu sözü yaygın biçimde işitmek mümkündü:

"Bana dokunmayan yılan bin yaşasın..."

Vahşileşen sistemin insanı sürüklediği doğal olmayan koşullar, öncelikle "doğal bir süreç olarak" tanıtılmıştı. Mesela, sırf birileri mal biriktirdiği için yoksullaşanlara, bunun Allah tarafından takdir edildiği, bu yolla sınandığı söylenmiş, böylece bu duruma itiraz etmeyen insanlarla dolu sokaklar yaratılmıştı.

Atalar dini, atalardan gelen geleneksel ön kabullerin sarsılmaz kabul edildiği bir kültten ibarettir. Evet, o sokaklar bu kültlerin en özgür olduğu sokaklardır. Mekke'de; ata ve ecdat kabulleri, en zengininden en yoksuluna, asla sarsılmayan ana prensiplerdi.

Anlamayan, dinlemeyen, düşünmeyen, iki ayaklı geviş getiricilere dönüştürülmüş yığınlar, sloganlarla yaşar hale gelmiş, kulaktan dolma vesveseler, toplumsal gündemi işgal eder olmuş, hakikat; şeytan misali taşlanır kılınmıştı...

Servet ve refah sahiplerinin iktidarını eleştirdiğinizde, en yoksul adam kalkıp statükoyu koruyor, Ebu Cehil'i, kendisinden daha fazla savunuyordu.

Bu nedenledir ki, Taif'te Hz. Peygamber; yoksul ve köleler tarafından taşlanmıştı...

Makam dalkavukluğu, şöhretperestlik, altına, gümüşe dayalı bir itibar algısı, toplumsal kültürün yozlaşması, okumanın sıfır düzeyde oluşu ve analitik ya da diyalektik düşüncenin henüz vücut bulmamış oluşu, bu felaketi ortaya çıkartmış, kalabalıklar; karanlığın teminatına dönüşmüştü.

Mekke'de istatistiksel bir demokrasi vardı. Çoğulcu bir demokrasi anlayışı üzerinden, Darünnedve Kurulu seçilirdi. Bu demokrasi, halkın çoğunluğunun onayladığı isimlerde uzlaşma biçimindeydi.

Ancak halkın özgün bir irade ortaya koyması olanaksızdı. Çünkü düşünemeyen ve yeme-içme dışında bir şey bilmeyen bireylere dönüştürülmüş, kendi kazanı dışında hiçbir şey düşünmez mahluklar halini almışlardı. Yere düşen bir altın tanesinin üzerine üşüşen, altta kalan adamın üzerine basıp geçebilen bencil ve egoist karakter, sokakta gezinen hemen herkesin ortak tavrını yansıtır hali almıştı...

Ayrıca halk dediğimiz, kölelerin dışında kalan kabile mensuplarıdır. Kölelerin hiçbir irade gösterme hakkı mevcut değildir!

Böyle bir ortamda, hakikati algılamaya müsait çok fazla kişinin ortaya çıkması beklenemezdi. Normalitenin üst düzey bir yetenek görüldüğü o beldelerde, dürüstlük parmakla gösterilirdi.

İnsanların Hz. Muhammed'e El Emin demesi bunun delilidir. Çünkü bir beldede, bir zümre dürüst olarak anılıyorsa, dürüst olmayanların var olduğu aşikârlaşmıştır. O halde, birilerine verilen bu adlar, o beldeyi onurlu kılmaz, aksine yerin dibine sokar!

O günlerde değişime inananlar dere kenarlarında toplanıyordu.

Dere kenarında toplanan o farklı insanlar, en yakınları tarafından dahi kâfirlikle suçlanıyordu. Lakin o insanlar, "örgütlü cehalet"le mücadelenin işin en zor kısmı olduğunu biliyor, düşünüyor, konuşuyor ve tartışıyorlardı.

Henüz bir tehlike olarak görülmeseler de, kadronun entelektüel donanımı; sistemin çetebaşılarını ürkütmüş, acil eylem planları tertipleme telaşına sürüklemişti...

Hz. Peygamber dini açıkça tebliğ etme kararı alıp bunu yaptığında dahi, Mekkeli kodamanlar hoşgörü gösterme kararı almışlardı. Dediğim gibi, beklentiler belliydi; işimize karışma, istersen patatese tap!

Peygamber'in "İslam'ı yayma emrini almasıyla" birlikte duyurduğu hakikatler büyük bir yankı uyandırmıştı.

Kadınlar ile erkekler eşitleniyordu. Zenginlerin mallarında yoksulların hakkı vardı. Hatta Mekke eşrafının en çok alay ettiği konu "develere fazla yük yüklenmemesi" emriydi.

Pis eşraf ve şirk budalaları çirkefliklere başladılar. Öncelikle alay ederek, aşağılayarak ciddiye almadıklarını göstermeye çalıştılar. Fakat kölelere özgürlük diyorlardı ve artık yavaş yavaş köleler isyan eder hale gelebilirdi.

Mekkeli servet ve iktidar sahipleri, durumu Ebu Talip'e (Peygamber'in amcası) götürdüler. Bu durumu çözmesi gerektiğini belirttiler.

Ebu Talip, iyi niyetli biriydi. Akil bir insandı. Mantıklı düşünür, lakin sistem içi çözümler üretirdi. Yeğenini karşısına aldı ve konuşmaya başladı:

"Ey kardeşimin oğlu, üzerime büyük bir yük yüklemesen? Sana makam ve servet verelim, bu işlere bulaşma..."

Hz. Peygamber:*"Allah'a ant olsun ki, bir elime Ay'ı öteki elime Güneş'i verseniz, yine de davamdan dönmem..."* (Martin Lings, *Muhammed*, s. 79)

Bu sözü işiten Ebu Talip'in yüzündeki ifade, sonraları tüm karşıt unsurların yüzünde belirecekti. Şaşkınlık, hayret, beklenmeyen bir tutum karşısındaki belirsizlik ve gerilme...

Ortada, servet ve güç karşısında çözülmeyecek bir söz vardı. Üstelik, makam dahi o sözü yatıştırmıyor, sözü söyleyen Peygamber, tavizsiz, net ve müspet bir tutum ortaya koyuyordu.

Örgütlü cehaletin en büyük kâbusu, tutkulu ve inanılmış sözlerdir. Ve bu söz, bir tokat gibi patlamıştır. Kısa sürede, Mekke'nin kodamanları arasında yayılmış, "Muhammed makamı ve serveti reddetti!" şeklinde bir fısıltı, bütün insanların zihnini işgal etmeye başlamıştı.

Onu görenler artık "kararlı ve tutarlı" bu adamla alay ederken dahi gülemiyor, onun ciddiyeti karşısında küçük düşüyor, komik durumlara gark oluyorlardı.

Lakin Ebu Talip hayattaydı, ona saldırmak, yok etmek imkânsızdı. Bu savaş anlamına gelirdi ki, paylaşılmış çıkarları tartışmaya açabilecek bir savaşın hiç kimseye yararı olmazdı...

Hac mevsimi yaklaşıyordu. Birçok farklı beldeden ziyaretçiler gelecekti. Eğer Muhammed, putlara saygısızlık yaparsa, işler çok kötü noktalara gidebilirdi. Lakin onu öldürmeleri de imkânsızdı...

Öncelikle oluşabilecek bu psikolojiyi bertaraf etmenin yolları düşünüldü. Evet, ilk yapılacak iş "karalamak" olacaktı...

O günlerde, sokaklar; okuma bilen şairlerle doluyordu. Bu şairler, bütün Araplar üzerinde etkisi olan "medya organlarıydılar." Bunlar sokaklarda şiir okurken, âlimane tutumları ve entelektüel açlık; onlara büyük saygı gösterilmesini sağlıyordu.

Haberler, şairlerden alınıyordu. Ancak şiirler; kafiyeli olmak dışında hiçbir edebi nitelik taşımıyor, adeta medya-televizyon işlevi gören unsurlar halinde sokaklarda insanları afyonluyorlardı.

Mekke parlamentosu kararını verdi. Bunu resmi düzeyde tebliğ edemediler. Ama bütün şairlere (medyaya) şu talimat verildi:

"Muhammed'in bir ajan, deli, mecnun ve aklı gitmiş olduğunu, tüm Araplara duyurun!"

Evet, kara propaganda başlamıştı. Artık sokaklarda Muhammed'in deli, ajan, mecnun olduğu söyleniyor, etrafına toplanan kalabalığı ikna edebilmek için her yolu deneyen şairler, Arap diyarının geneline bunu yayıyordu... (Lings, a.g.e., s. 80)

Zulüm ve baskı her dönem aynıdır. Bugün de olduğu gibi...

Ancak bu yaftalar Araplar üzerinde çok etkili olmuyordu. Mekke'nin en zengin kodamanı olan Velid bin Muğire, "Muhammed'in karıyı kocasından, kocayı karısından, evladı ailesinden koparan bir büyücü olduğunu yayalım" (Lings, a.g.e., s. 81) dedi. Bu propaganda biraz daha etkiliydi, çünkü bu anarşi, isyan manasına geliyordu. Otoriteyi sarsan bir tutumdu...

Artık Mekke'ye giren kervanlar şehrin girişinde bunları duyuyordu. Duymaları lazımdı. Çünkü Mekkeliler, Muhammed'in hatipliğini bilirlerdi. O herkesi ikna edebilecek birisidir. Onu dinletmemek, yaftalamak, etiketlemek lazım gelir ki, kimse onun etkisine girmesin... (Lings, a.g.e., s. 81)

Bu bugün de böyle değil midir?

O günlerde Peygamber, Haşimoğulları başta tüm Mekke eşrafını uyarıyordu. Bıkmadan, usanmadan tebliğ yapıyordu.

Ama büyük bir sorun ortaya çıkmıştı:

Peygamber'in dostlarından Zühre kabilesinden Sad (Lings, a.g.e., s. 78), tartıştığı bir müşrikin kafasına deve kemiğiyle vurmuş; İslam, ilk defa bir

kavganın tarafı olmuştur. Mekke kodamanları bu durumdan büyük endişe duymaya başlamış, Hz. Peygamber'i yargılamak için aramaya başlamışlardır...

Baskılar artmıştı. Hz. Peygamber'e sempati duyan kararsızlar bu propagandayla davadan tamamen koptular. Artık Peygamber, Erkam'ın evinde gizlidir.

İslam, ilk defa gizlenmiştir. Ama bir kaçıştan ziyade, şirkin mahzenlerini yıkacak bir kalkışın hazırlıkları yapılmaktadır.

Erkam'ın evi, İslam'ın evidir. Ve Peygamber orada kalkış planları yapmaktadır...

Mekke'de Yanan Ateş!

Etrafta koşuşturan bir adam. Elinde bir tef! "Muhammed bulundu!"

Az sonra bu haberin yalan olduğu ortaya çıkmıştı.

Arkasından bir tellal! "Her kim Muhammed'i getirirse Ebu Süfyan tarafından kendisine iki yüz kıvırcık deve verilecektir."

Mekke sokaklarında derin bir endişe hâkimdi. Hiç kimse birbirine güvenmiyordu; sokaklarda ölü bir koku, damıtılmış bir yalnızlık hâkimdi.

Adaletten mahrum bırakılmışlığın ve hurafeci efendilerin dayatmalarına boyun eğmişlerin beldesi olan Mekke'deki değişim her halinden belliydi.

Artık her köle bir tehdit olarak görülüyordu. "Ya bu da onlara katıldıysa?"

Şeref ve haysiyeti dinarla ölçülen eşraf ve beldenin göbeği şişikleri, halkın zihninin etrafına surlar örmüştü. Yıllar boyu atalar geleneği adı altında dayatılanlar ve kör cehalet, yafta kültürünü geliştirmiş, neden-sonuç ilişkisi kurmayan bir toplum inşa etmişti.

Kime sorsanız, "Muhammed cinlenmiştir, efsunludur, zaten dağlara çıkardı, aklı gitmiştir..." ya da "İranlıların ajanı olmuştur..." diye bir yanıt alırdınız.

O günlerde şehirde garip bir yabancı dolaşıyordu. Cündeb bin Cünade. Namıdiğer Ebuzer el Gıffar. İslam olduktan sonra Selman'ın en yakın dostu, yoldaşı, birlikte yediği içtiği, hatta aynı hasırda uyuduğu, tüm sırlarını paylaştığı candaşı Ebuzer...

Gıffar kabilesinin (gıffar, haydut demektir; zengin kervanların önünü kestikleri için bu unvanı almışlardır) derdi olan Ebuzer, beldesine gelen kervanlardan "efsunlanmış" dedikleri o adamı arıyordu. Çünkü o da tıpkı Selman gibi susamıştı. Üstelik o yırtık palavralardan sıkılmış, hakikate olan açlığını, putlara saygısızlık ederek kısmen tamamlamıştı...

Kabile gençleriyle oturduğu bir gece, Menat adlı puta taş attığını, lakin o putun hiçbir şey yapamadığını söylediğinde; derin bir uğultuyla ayıplanmak, Ebuzer'e cesaret vermişti. Ebuzer başka bir şey arıyordu ve etrafında kümelenen hiç kimse onun bu açlığını doyurmaya yetmezdi.

Mekke'nin "saygın şahsiyetleri, muteber şahsiyetleri, dini ve dünyevi büyükleri, mümin mutaassıp dindarları, İbrahim-i sünnete dayanan muhafazakâr öncüleri, hoca efendileri" sürekli kara propaganda yapıyordu. Şayialar artık mütevatür noktasına ulaşmıştı...

Ona Cebrail'den vahiy gelmiyor, Hıristiyan bir papaz ile İranlı Zerdüştler akıl hocalığı yapıyor.

O delirmiştir.

Aramıza tefrika sokup kral olmak isteyen bir bozguncudur.

Artık bu üç ihtimal dışında hiçbir şey konuşulmuyordu. Ama garip olan şuydu, sokaklarda herkes hemfikirdi. Fakat yine de insanlar birbirlerine şüpheyle bakıyordu. Çünkü onun sözleri çok güçlü bir biçimde nüfuz ediyordu...

Ebuzer, ilkönce kardeşi Üneys'i göndermişti. *"Git bak ve bana tez haber getir. O ne diyor..."*

Ve Üneys'in izlenimleri Ebuzer'i büyük bir aşka duçar etmiş, Mekke yollarına düşmesini sağlamıştı...

"Hiç kimseye aldırmıyor! Bütün sokaklarda, her yerde, karşısına çıkan insanların çılgınlığına rağmen bildiklerini söylüyor. Onun sözlerini şairlerin sözleriyle kıyasladım. Ancak, hiçbir şiir o sözler kadar etkileyici olamaz!"

Üneys'in gördüğü manzara, Hz. Muhammed'in Safa Tepesi'nden halka okuduğu Fatiha Suresi'dir.

Lakin bugün de sık sık okuduğumuz Fatiha'yı sırrınca okumuş, tüm hakikatleriyle sokağa gark etmişti. Ve işitenlerin "şair" deyip geçmesine mâni olan bir söz söylüyordu:

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın ismiyle..."

Nasıl yani?

Allah'ı anladık ama, bu Rahman ve Rahim nereden çıktı?

"İslam'ın ortaya çıkışından önce Mekkeliler putperest olmakla birlikte, aslında mutlak kudret sahibi, yüce ve tek bir Allah düşüncesine de sahiptiler. Putlar ise Allah'la aralarında aracı durumundaydılar. Merak duygusu, tabii olarak çok az sayıda insanı kendisine çeken Hıristiyanlık, Zerdüşt ateşperestliği gibi "yabancı" dinlerin ve ateizm vb. felsefi düşüncelerin girişini kolaylaştırıyordu. Ne tuhaftır ki, bu insanlar arasında hiç beklenmeyen bir hoşgörü vardı. Nitekim, aynı aile farklı dinlerden bireyleri barındırabiliyordu. Dahası, Kâbe'nin çevresinde, Arabistan'ın çok sayıda kabilesini temsil eden yüzlerce put bulunuyordu. Kâbe'nin iç duvarlarına işlenmiş resimler arasında İbrahim'i, İsmail'i, İsa'yı, Meryem'i tasvir eden resimler de bulunmaktaydı."[18]

Bütün bu hoşgörü, Rahman ve Rahim kelimeleri işitildiği an yok olmuştu. İleri demokrasi ortamı bir anda yok olmuş, yaftalamalar eşliğinde

"fitnebaz" ilan edilen Hz. Muhammed'in kellesi peşinde koşan bir kitle ortaya çıkmıştı.

Peki neydi bu Rahman ve Rahim?

İşte rahatsız edici bir sözdü bu. Çok Merhametli, Pek Merhametli Allah'ın adıyla!

Merhametsizler çıldırmıştı! Neler oluyordu?

Bu yabancı sözlerin sırrı Allah Resulü'nün eylemlerinde gizliydi:

Henüz diyalog zamanları kodamanlar etrafına üşüşmüştü. Halka paketleyip sundukları hoşgörü abitliğine toz kondurmayışın en zor halleriydi bu. Çünkü içlerindeki nefreti gizlemek zorunda olmaları, rahatsızlık veriyordu:

"Mekke'nin zengin ulularından Utbe bin Rebia söze başladı: 'Araplar içinde rezil olduk. Kureyş'in onurunu kırdın. Sen birbirimize kılıç çekmemizi mi istiyorsun? Beni dinle: Sana bir şeyler teklif edeceğim. Bak, belki bunlardan bazılarını kabul etmek işine gelir,' dedi.

Peygamberimiz, 'Söyle ey Velid'in babası! Seni dinliyorum,' dedi.

'Senin şu getirdiğin ve üzerinde direnip durduğun işle, eğer mal ve servet sağlamak istiyorsan, sana, bizimkinden daha çok malın oluncaya kadar mallarımızdan verelim... Eğer bununla aramızda daha büyük şan ve şeref kazanmak istiyorsan, seni, kendimize büyük ve ulu tanıyalım. Senin emrinden dışarı çıkmayalım... Eğer bununla başımıza hükümdar olmak istiyorsan seni hükümdar yapalım... Şayet bu sana gelen, görüp de üzerinden atamadığın bir evham, cinlerden, perilerden gelme bir hastalık ve büyü ise, hekim getirelim, tedavi ettirelim. Seni bu halden kurtarmak için mallarımızı saçarcasına harcayalım...'

Peygamberimiz, 'Ey Velid'in babası! Boşaldın, söyleyeceklerini söyledin, bitti mi?'diye sordu. Utbe, 'Evet,' dedi. Peygamberimiz, 'Sen de şimdi beni dinle,' dedi ve Fussilet Suresi'ni besmele çekerek okumaya başladı. Surenin 13. ayetine (Bütün bunlara rağmen yine de burun kıvırırlarsa söyle onlara: Size Ad ve Semud'u çarpan yıldırım gibi bir yıldırımı haber veriyorum.) gelince Utbe bin Rebia eliyle peygamberimizin ağzını tutarak, 'Allah aşkına sus, yeter,' diyerek daha fazla dinlemek istemedi."[19]

Ne diyordu o ayetler?

Fussilet Suresi:

Ha, Mim

Bu Kuran Rahman ve Rahim olan Allah'tan gelmiştir.

Bu Arapça (anadilinizde) anlamları açıklanmış bir kitaptır.

Hem müjdeleyici, hem uyarıcıdır. Onların çoğu ise yüz çevirmiştir.

Dediler ki, bizi çağırdığın şeye kalbimiz kapalı, kulağımız sağırdır. O halde sen bildiğini yap, biz de bildiğimizi yapalım...

De ki; ben de yalnız bir beşerim, fakat bana şöyle vahyediliyor; ilahınız tek bir ilahtır. Ve Allah müşrikleri sevmez.

Ve müşrikler zekât vermezler, böylece ahireti inkâr ederler.

Şüphesiz iman edip güzel işler yapanlara iyi bir karşılık vardır.

De ki; gerçekten siz yeri iki günde yaratan Allah'ın gerçeklerini bildiğiniz halde gizleyip O'na ortaklar mı koşuyorsunuz? O, bütün âlemlerin efendisidir.

O yeryüzüne dört evrede sabit dağlar yaptı, oralarda bol rızıklar yarattı ve rızık arayanlar için mesken yaptı.

Sonra duman halinde olan göğe yöneldi, ona ve yerküreye, " İsteyerek veya istemeyerek, gelin!" dedi. İkisi de, "İsteyerek geldik," dediler.

Böylece onları, iki günde yedi gök halinde takdir edip her göğe kendi iş ve oluşunu vahyetti. Ve biz, arza en yakın göğü kandillerle ve bir korumayla donattık. İşte bunlar Aziz ve Alim olanın takdiridir.

Eğer onlar, yine yüz çevirirlerse de ki: "Ben sizi Ad ve Semud'un başına gelen yıldırıma benzer bir yıldırıma karşı uyardım."

Peki bu ayetler kodamanları neden bu kadar ürkütmüştü?

Nedeni çok basit. Çünkü, onlar Allah'a inanıyor ama iman etmiyordu. Kendilerini, artırdıkları servet ve mallar sayesinde rab saymışlardı. Ve bu ayetlerde gerçek patronun kim olduğu anlatılıyor, zekât vermedikleri için müşrik oldukları vurgulanıyordu...

İşte temel kaygı buydu:

"Eşitlik."

İşte Ebuzer bu mühim kavramın hürmetine düşmüştü çöllere. O bölgede yaşayan herkes Allah'ı bir sayardı. Ancak Mekke'ye geldiğinde Ebuzer daha da şaşırmıştı.

Buralarda herkes ritüellerinde, "Allahüekber..." diyordu. Ama bir problem vardı. Bu sözün kime karşı söylendiği noktasında bir sıkıntı vardı...

Şerefini dinar karşılığı pazarlamış olan pis eşraf, Hubel önünde eğiliyor, "Allahüekber!" diye bağırıyordu.

Arkasındaki köleler ellerindeki ağaçlarla gölge yapıyordu. Tamamı açtı, zayıf düşmüşlerdi. Aralarında siyah olanların durumu daha az belirgindi. Ama beyaz tenliler, sapsarı olmuşlardı.

Sırtlarında su çekmekten oluşmuş izler, yaralı yüzler ve yılgın bir ifade gözleniyordu... Ebuzer, duyduğu ağıtla irkiliverdi. Arkada kadınlar kaside okuyor, ağıt yakıyorlardı.

Velid bin Muğile'nin kölelerinden Kays'ın ailesi ağıt yakıyor, kadınlar kendini taşlara vuruyordu. Hemen o yöne koştu ve ne olduğunu sordu.

"Bugün kızımızı toprağa verdik."

Diri diri gömülen kız çocuklarıyla doldurulmuş toprakların ta kendisidir bu beldeler. Vahşetin ve zulmün en ileri sahnelerinin rutin bir sıradanlığa boğuluşudur.

O beldede kız çocukları diri diri gömülürdü. Ebuzer bu geleneği çok iyi bildiği halde kendi kendisine sormaktan geri kalmadı:

"Bu kadar büyük bir acı çektikleri halde neden yaparlar?"

Aslında nedeni çok basitti. O beldede bu gelenek, köleler arasında ortaya çıkmıştır. Köle kızları, efendilerin cariyesi yapıldığından ve bu yerel inançta ahlakdışı olduğundan, kölelerin sınıf atlama şansı da bulunmadığından, kız çocukları diri diri gömülür, bu şekilde namus temizlenirdi.[20]

Bu durum zamanla geleneğe dönüşmüştü; diri dirigömülen kızlar "özellikle de alt sınıfın" ferdiydiler...

Bir ses daha işitti Ebuzer. *"Lebbeyk Allahumme lebbeyk! Lebbeyk, şerike..."*

Ebuzer şaşkınca dinledi. Yeni gelen bir kervanın kafilesi Kâbe'yi tavaf ediyordu. Telbiyelerinde (bugün de okunduğunun aynısı), *"Lebbeyk Allahumme lebbeyk, lebbeyk şerike leke lebbeyk..."*diyorlardı.

Ebuzer şaşkınlık içinde izlerken, aradığı o adamı düşündü. Allah Elçisi de bu telbiyeyi işittiğinde kızardı. Büyük bir çelişki ve riyakârlık örneği olan bu söyleme tepki gösterirdi:

Birçok seferinde, "Lebbeyke la şerke leke," dediklerinde Resulullah da, "Yazık size, yeter, yeter..." buyururdu. Müşrikler (telbiyelerinin devamında), "Yalnız bir şerik müstesna, o senin şerikindir, sen ona da, onun malik olduğu şeylere de maliksin," derlerdi. Onlar, bunu, Kâbe'yi tavaf ederken söylerlerdi.[21]

Hatta bir savaşa gitmeden evvel Kâbe örtüsüne sarılır, Allah'a dua eder ve savaşa öyle giderlerdi.[22]

Ve çelişki çok belirgindi. Allah diyorlardı. Ama servet ve iktidar sahiplerine tapıyor, insanları zümrelere ayırıyor, yoksulluğu ilahi bir kader

olarak tanımlamak suretiyle, sömürülerine kulp takıyorlardı. İşler gayet iyiydi.

Mekke'nin ticari bir üs olması da, ekmeklerini çoğaltıyor, servet ve refah sahiplerinin kesesi doldukça doluyordu. Yoksulluk da, Mekke'nin arka sokaklarında daha da derinleşiyordu.

Tefecilik haddini aşmıştı. Bir kimseyi yok etmek çok kolaydı. Sistemin elebaşıları, dilediği kimseyi; olanaksız bırakır, akabinde borç verir ve karşılığında karısı da dahil her şeyini elinden alırlardı...

Mekke'nin arka sokaklarında genelevlerde çalıştırılan kadınların tamamı, borç karşılığı el koyulmuş çocuklar ve eşlerden oluşuyordu...

Tam bir zulüm beldesiydi Mekke...

Ve Ebuzer'in aradığı o adam, "Yeryüzünün ezilenlerini, yeryüzüne önderler yapmak istedik (Kasas Suresi, 5. ayet)" demişti.

Eyvah! Bu adam düzen bozucu bir sapkın...

Tehdit, iftira, yaftalama, etiketleme; aklı başından alınmış ahalinin gözünü boyamıştı. Mahallenin sokaklarında, "Muhammed'e cin girmiş..." diyen yoksul kadınlar da vardı.

Ona hak verenler ise kendisini açığa vuramıyordu. Lakin bir kıvılcım bekliyorlardı.

İşte Ebuzer bu manzara eşliğinde yorgunluğunu atmak için Kâbe'nin dibine uzandı. Az sonra ilahi kaderin tecellisi olsa gerek, Ali çıkageldi. Bu garip yabancı yolda kalmış biri olabilir miydi?

O günlerde Muhammed ismini anmak dahi suçtu. Muhammed, Erkam'ın evinde gizleniyordu. İslam henüz gizlilik aşamasındaydı. Mesaj kulaktan kulağa yayılıyordu ve küçük bir azınlık dışında herkes, kara propagandaya alet olmuştu...

Fakat ilahi, Ali, Peygamber'in evinde yatıyordu. O gece Ebuzer'i o eve götürdü. Hiç konuşmadılar. Ertesi gün Ebuzer yine sokaklara düştü, her yerde ona dair bir söz, bir iz arıyordu.

Hayat bir önceki gün kadar rutindi. Her şey aynen devam ediyordu. Sistem, kendi varlığını korumak için, insanları rutinleştirmişti. Herkesin yapması gerekenler vardı.

Akşam yine aynı yere uzandı. Yine Ali geldi ve eve götürdü. O gece sırrını Ali'ye açtı.

Ali, onu Peygamber'e götüreceğini söylediğinde Ebuzer, kanatlanmıştı. İçindeki o büyük ateşin hararetlendiğini hissetti.

Birlikte yola çıktılar ve Erkam'ın evine vardılar...

Attığı her adımda zihnini kurcalayan sorular. Acaba yüzü nasıl? Acaba ne demem gerekir?

Eve girdiler ve "selam" verdi.

İşte bu İslam'a verilen ilk "selam"dı.

Bir süre konuştuktan sonra, Ebuzer kendinden emin biçimde evden ayrıldı. Lakin Peygamber, "bu konuyu asla açmamasını, henüz hiçbir yerde konuşmamasını" tembihlemişti. Ama çölün bu kural tanımaz adamı bir kez yanmıştı. Onu kim durdurabilirdi ki?

Doğruca Darülnedve önünde buldu kendisini. Mekke'nin kodamanlarının parlamentosu önünde hakikati haykırdı.

Ve leş kargaları tepesine üşüştüler. Kan revan içinde bırakana kadar vurdular. Tam bir hınç gösterisiydi bu.

Yılanın başı küçükken ezilmeliydi. Yoksa, önü alınmaz bir durum oluşabilirdi. Ve tam o arada Peygamber'in amcası Abbas geldi:

"Bırakın onu, o Gıffarlı'dır, bize savaş açarlar..."

Halka açıldı. Ebuzer güçlükle ayağa kalktı. Hafifçe sendeledi ve karşısındakiler anlık bir adım attılar...

Hakikat karşısındaki geviş getiriciler, kendileri gibi olanlarla birlikteyken dahi, hakikatten her daim korkar. Bu onların kaderidir...

Ebuzer bu olayı yinelemişti ve artık bu kural tanımaz devrimci adam bu şehirden gönderilmeliydi...

Hz. Muhammed bu kural tanımaz adamı Gıffar'a, kabilesini İslam'a davetle görevlendirdi. Bu görevi aldığında Ebuzer, ne bir ayet, ne de bir hadis biliyordu. Ama İslam davetçisi olma görevi almıştı...

Çünkü meseleyi anlamıştı. Şu üç ana şiarı slogan edinmişti:

Ekmek, Allahperestliğin temelidir.

Haneye yoksulluk girdiğinde, öbür kapıdan din çıkıp gider.

Evinde yiyecek ekmeği olmadığı halde, kılıcını çekip sokağa fırlamayan adamın aklına şaşarım!

Ebuzer buydu. Ebuzer'e göre yoksulluk, mal çoğaltanların yarattığı bir sonuçtu. Bir tarafta hiç ihtiyaç duymadığı halde kenz edenler (mal biriktirenler), öte tarafta bu biriktirmeden ötürü yoksullaşanlar.

Ve biriktiriciler, yoksullaşanları susturabilmek için, bu durumun ilahi bir kader olduğunu, zenginin mallarla, yoksulun açlıkla sınandığını söylüyordu.

İşte İslam bu söylemin ortasına kâbus gibi çökmüş, yoksulluğun ilahi bir adalet olduğu düşüncesi karşısına, Allah ve eşitlik sözleriyle karşı çıkmıştı...

"Sana neyi dağıtacaklarını sorarlar; de ki: 'İhtiyacınızdan artanın tamamını." (Bakara Suresi, 219. ayet)

"Allah rızıkta kiminizi kiminize fazlalıklı yaratmıştır. Peki fazlalıklı olanlar neden verip eşitlenmezler? Allah'ın nimetini inkâr mı ediyor bunlar?" (Nahl Suresi, 71. ayet)

Mekke sokaklarında Hz. Peygamber'e duyulan öfkenin birçok nedeni vardı. Ama en büyük tepkiler, okuduğu surelerle ilgiliydi.

Sokaklara çıkıyordu. İnsanlara ayetler okuyordu. Mekke'nin önünde namaz kılan müşriklerin başına geçip şu ayetleri okuyordu:

"Dini yalanlayanı gördün mü, odur yoksulu itip kakan, yetimi doyurmaya özendirmeyen, yazıklar olsun onların kıldığı namazlara ki, onların namazı boştur, en ufak bir yardımı bile esirgerler onlar." (Maun Suresi)

Aman Allahım! Bu adam namazımıza niyazımıza da kafayı taktı! Çılgın adam! Namaza dil uzatıyor! İbadetlerimize de laf söylüyor...

O ise hiç aldırmıyordu, bağırarak, *"Mal çoğaltma yarışı sizleri oyalar, ta ki mezarlara girene kadar"* (Tekâsür Suresi) diyordu.

Darünnedve önüne gelip bağırıyordu:

"Kahrolsun Ebu Leheb'in iktidarı, kahrolsun! Ne malı kurtardı onu, ne de topladıkları! Alevli bir ateşe yaslanacak o! Karısı da odun hamalı olarak, boynunda bir iple..." (Tebbet Suresi)

Etrafı süslü âlimler, ulemayla kol kola girmiş, halkın gözünde mütedeyyin ve muhafazakârlığın abidi olan Ebu Leheb cehennemle tehdit ediliyordu!

Olacak işler değildi bunlar! Beklenmeyen, çılgınca sözler...

Ve okuduğu ayetlerde (Kuran'ın ilk 33 suresi) putların ismi anılmıyordu. Mal biriktirenler, servet sahipleri tehdit ediliyor, cehennemle müjdeleniyordu...

Susmuyordu, susmak nedir bilmiyordu. İşkenceler onu yıldırmıyor, aksine daha da gür çıkan sesi yükseliyordu...

Lakin artık Erkam'ın evinde gizliydi. İşler değişmişti.

Sürekli birbiriyle kavga eden kabileler, ona karşı tek cephe olmuştu.

Hakikatin kaderi budur. Hak karşısında batıl, tek vücut olmayı çok iyi bilir...

İslam, henüz fert yetiştirme evresindeydi. Ve koşullar bir göçüşü, hicreti hazırlamıştı. Baskılar artmıştı. Ve artık söz, vücut bulmalı, pratik hayattaki karşılığı yaşantılanarak gösterilmeliydi.

Söz eyleme geçmedikçe, ruhlarda etki yaratmayacaktır. İslam'ın sözü Mekke'de, eylemi Medine'de gizlidir.

Ve hicret, zulümden kaçış değildir. Çünkü Hz. Peygamber ölümden korkan bir nefer değildir. Bu göçüş, Mekkelilere, İslam'ın ne dediğini gösteren o ideal yaşam düzenini göstermek için gerçekleşmiştir.

Evet! Selman'ın gözü yolda kalmıştı...

Dost, Medine yollarına düşmüş geliyordu...

Vuslat, hasret ve yangın...

Büyük Buluşma!

Allah, resulünü; Ebubekir, Ali, Ebuzer ve Selman'la desteklemişti. Ebuzer'i tanıdığı gün, gözünden yaş akmıştı. Bu inanmış adam, davamıza güç katacak diyordu. Selman'a az kalmıştı...

Hz. Peygamber'in Medine yakınlarındaki Kuba şehrinde olduğu haberi Medine sokaklarına yayılmıştı. Selman, Medine'ye gelmeden önce bağlı olduğu papaz, ölüm döşeğindeyken Selman'a, *"Ancak ahir zaman peygamberinin gelmesi yakındır. O, Hz. İbrahim'in Haniflik dini üzerine gönderilecektir. O, Arap topraklarından çıkacak, iki harre arası hurmalık bir yere hicret edip orada ikamet edecektir. Onun gizli olmayan alametleri vardır: İki omzu arasında Nübüvvet Mührü bulunmakla beraber, hediyeden yer, sadakadan yemez, kavmi ona sihirbaz, kâhin, mecnun gibi lakaplar takacaktır,"*[23] demiştir.

Varaka, Hıristiyan olmuştu ve bütün Hıristiyanlara Peygamber'den bahsetmişti. Aklıselim papazlara, ona talebe göndermelerini buyurmuştu. İşareti, sırtındaki bendir. O benin varlığını kuzini Hatice'den öğrenmişti.

Selman'ın hocası olan papazın bu tutumu, meseleye vâkıf olduğunu gösterir. Papaz, hakikat karşısında küfrün tepkilerini iyi bildiğinden ve gerçeğin elçisinin alametlerinin nasıl olacağından haberdar olduğundan bu sözü söylemiştir.

Selman'ın gözünde muteber olan bu papazın sözünü tatbik etme vakti gelmişti. Acaba gerçekten de söylendiği gibi bir kişi miydi bu gelen?

Şüphe ve kararlılık arasındaki git gel, onun yola koyulmasına mâni olamadı. Selman doğruca sevgiliye koştu...

Hz. Peygamber'in Müslümanlarla bulunduğu eve vardığında, heyecanı daha da artmıştı. Karşısında, diğerlerinden farkı olmayan, onların arasına karışmış, onlardan biri vardı. Hiçbirine üstünlük taslamıyordu.

Onlara bir şeyler anlatıyordu. Selman kulak kesildi ve dinlemeye koyuldu:

"Bir evin gölgesi, katıksız ekmek ve âdemoğlunun avretini örten şeyden ötesi fazladır. Âdemoğlunun onda hakkı yoktur." (Tırmizi, Züht, 9/206)

"Yanı başında komşusu açken tok yatan mümin değildir."(Kenz ül-Ummal, hadis no: 24.904)

"Kıyamet günü öyle topluluklar gelecek ki, amelleri Tıhame Dağı kadar oldukları halde cehennem ateşine girmeleri emredilir." "Dediler ki, ey Allah

Resulü, onlar namaz kılıyorlar mıydı? Evet, dedi. Onlar namaz kılıyorlar ve oruç tutuyorlardı, hatta gece namazına kalkıyorlardı. Ancak dünyalık bir şey gördüklerinde hırsla atlıyorlardı." (İbni Mace, Züht, 2/1418)

Oradan birisi lafa girdi, Peygamber'e övgüler düzmeye başlayınca Resulullah,*"Ben yalnız bölüştürücüyüm"* (Buhari, Humus, 7) dedi.

"Gerçekten de bu altın ve gümüş sizden önce gelen ümmeti helak etti. Cimrilik, hırs ve övünmeden kaçınmadığınız takdirde bunlar sizin de helak sebebiniz olur." (Tırmizi, Züht, 16; Muslim, Züht, 1)

"Ben seni seviyorum diyen bir adama, ‘Ne söylediğine dikkat et!' dedi... Adam, ‘Vallahi ben seni seviyorum!' deyip, bunu üç kere tekrar etti. Bunun üzerine adama, ‘Eğer beni seviyorsan, yoksulluk için bir zırh hazırla. Çünkü beni sevene yoksulluk, hedefine koşan selden daha süratli gelir,' dedi." (Abdullah İbni Muğaffel'den, Tırmizi, Züht, 36/2351)

Daha sonra:

"Bir adam, Allah Resulü'ne uğradı. Peygamberimiz yanında bulunan zata, ‘Şu gelen kimse hakkında görüşün nedir?' diye sordu. Adam, ‘O, halkın zengin eşrafındandır, bir kıza talip olsa hemen verirler, birisi lehine şefaatte bulunsa, hemen kabul ederler,' dedi... Derken az sonra bir adam daha uğradı. Peygamberimiz, ‘Peki bunun hakkında görüşün nedir?' dedi. Adam, ‘Ey Allah Resulü! Bu, Müslümanların fakir takımındandır. Bir kıza talip olsa vermezler, şefaatte bulunsa itibar etmezler, bir şey söylese dinlemezler,' cevabını verdi. Bunun üzerine dedi ki: ‘Bu, onun gibilerin bir arz dolusundan daha hayırlıdır.' " (Sehl İbni Sad, Buhari, Rikâk 16, Nikâh 15, İbni Mace, Züht 5/4120)

Selman dinledikçe mest olmuştu. Gözleri dolmuştu. Ne diyordu bu adam? Çok ilginç. Yol yorgunu değil miydi? Ama sanki bin sene dinlenmiş gibi hızla anlatıyordu. İnsanların gözlerinin içine bakıyordu.

Sonra durdu ve elbiselerini süzdü. Çok özen göstermemişti. Kendisini düşünen birine benzemiyordu. Sıradan biriydi. Selman dayanamadı ve atıldı, *"Sizin salih bir kimse olduğunuzu öğrendim. Yanınızda fakir kimseler de varmış. Bu hurmaları sadaka olarak takdim ediyorum. Buna buradakilerin en layığı sizsiniz,"* diyerek elindeki hurmaları takdim etti.

İlk kez göz göze gelmişlerdi...

Hz. Peygamber bu hurmaları yemeyip arkadaşlarına dağıtınca, *"Bu bana öğretilen alametlerden ilkidir,"* diye kendi kendine söylenmeye başlamıştı. [24]

Her şeye rağmen kafası şüphelerle dolu olan Selman, tüm yolculuğunu bu şüphelere borçludur. Lakin daha önce de zühtten, kardeşlikten bahseden papazlara hizmet etmişti. Öldükten sonra gerçek yüzlerini görmüştü.

Yok! Onu ölçmeliydi, tartmalıydı.

Şüpheleri sayesinde çıktığı hakikat yolculuğunun son durağında, papazın saydığı alametlerden ilki gerçekleşmiş, akabinde Selman, doğruca Medine'ye dönmüştü.

Nasılsa yakında Medine'ye geleceklerdi. Orada onlara katılmayı planlıyordu.

Selman hayatına geri dönmüştü. Köleliğin en ağır günlerini yaşıyordu. Olağanüstü ağır bir çalışma temposu içindeydi. Artık kurtuluş ümidi de kalmamıştı. Öleceğini düşünüyor, isyan ediyordu.

Sıcak günlerden birinde, Medine sokaklarındaki koşuşturma Selman'ı irkiltti. Oralarda, haberleşme diye bir şey yoktur. Sokağın hareketlerine göre bir şeyler sezinlersiniz...

O günlerde Medine hareketliydi. Mekke'de büyük baskı altındaki Müslümanlar Medine'ye hicret etmişti. Hamza önderliğinde gelen Müslümanlara muhacir deniyordu. Çoğunluğu yoksuldu. Mekke gibi bir ticaret şehrinden gelmişlerdi. Bu yüzden tarım şehri olan Medine'de sudan çıkmış balığa dönmüşlerdi. Lakin, Ensar (Medineliler) onlara çok misafirperver davranıyordu.

Selman halen köleydi, akşama kadar yoğun bir şekilde çalıştırılıyordu. Yine işlere koşturulduğu bir gün şehirde ani bir hareketlilik baş gösterdi:

"O geliyor!"

Hicretten sonra, gizlice şehirden çıkan Hz. Peygamber, yoldaşı Ebubekir ve rehberleriyle şehre yaklaşıyordu.

Şehre girdiklerinde kıyamet koptu sanki...

Davullar çalıyor, insanlar şarkılar söylüyordu. Herkes ayağa kalkmıştı. Sevinç yumağı olmuştu. Hep bir ağızdan türküler okunuyor, Peygamber karşılanıyordu.

"Allah Elçisi'nin bindiği deve (Kasva) sağa sola baka baka ilerlerken Avfoğullarından İtban bin Malik ile Abbas bin Ubade devenin önüne gerildiler:

"Ey Allah Elçisi! Bize buyur. Sayıca çokluk, mal, kuvvet ve kudret bizdedir. Geniş meydanlar, bağ ve bahçe sahibiyiz!"

Peygamberimiz gülümsedi, "Hayrını görünüz..." dedikten sonra şöyle dedi:

"Devenin yolunu açınız, o gideceği yeri bilir!"
Ubade bin Samit ve Abbas bin Samit, "Ey Allah'ın elçisi! Bize buyur. Çokça hizmetçilerimiz, servetimiz, malımız, çardaklı evlerimiz vardır, rahat edersin bize buyur..." dediler.
"Hayrını görün," dedi ve şöyle buyurdu:
"Devenin yolunu açınız, o gideceği yeri bilir!"
Yolu açılınca deve Beyzaoğullarının evleri hizasına kadar gitti. Beyzaoğullarından Ziyad bin Lebid ve Ferve bin Amr geldiler:
"Ey Allah'ın elçisi! Bize buyur. Sayıca çokluk, mal, kuvvet ve kudret bizdedir!"
"Hayrını görün..." dedi ve şöyle buyurdu:
"Devenin yolunu açınız, o gideceği yeri bilir!"
Deve, Saideoğullarının evini geçeceği sırada Saideoğullarından Sad bin Ubade ile Munzir bin Amr, "Ey Allah'ın elçisi! Sayımız çok, malımız boldur. En zengin biziz, hurma bahçelerimiz, kuyularımız vardır, bize buyur!" dediler.
Şöyle buyurdu:
"Hayrını gör ey S'ad, sen devenin yolunu aç, o nereye çökeceğini bilir!"
Yolu açılınca deve Hazreçoğullarının evleri hizasına kadar gitti. Sad bin Rebi ile Harice bin Zeyd ve Abdullah bin Revaha devenin önüne gerildiler:
"Ey Allah'ın elçisi! Bize buyur. Şehrin en zenginleri bizleriz. Sayıca çokluk, malca bolluk, güç ve kuvvet bizdedir," dediler.
Onlara da hayırla dua ettikten sonra şöyle dedi:
"Devenin yolunu açınız, o gideceği yeri bilir!"
Yolu açılınca deve ilerledi.
Peygamberimiz dedesi Abdülmuttalip'in annesi Selma bin Amr'ın mensup olduğu Adiy bin Neccaroğullarının evlerini geçeceği sırada Salit bin Kays ile Ebu Salit ve Useyre bin Ebi Harice, "Ey Allah'ın elçisi! Bize buyur. Sayıca çokluk, mal ve silahça hazırlık, düşmanlarına karşı seni koruyup savunacak güç ve kuvvet bizde var!" dediler.
Onlara da hayırdua ettikten sonra şöyle dedi:
"Devenin yolunu açınız, o gideceği yeri bilir!"
Yolunu açtılar.
Deve ilerledi. Malik bin Neccaroğullarının evleri yanına varınca, bugünkü Mescid-i Nebi'nin kapısının bulunduğu yere çöktü.
Deve çöktüğü zaman peygamberimiz devenin üzerinden inmedi. Deve ayağa kalktı, biraz gittikten sonra birdenbire arkasını döndü ve ilkönce

çöktüğü yere kadar geldi. Oraya tekrar çöktü ve artık kalkmadı. Boynunu ve göğsünü yere uzatıp böğürmeye ve depreşmeye başladı.

Bunun üzerine peygamberimiz devesinden indi ve "Menzilimiz burasıdır. Kimin burası?" diye sordu.

Şöyle dediler:

"Ey Allah'ın elçisi! Burası iki öksüz ve evsizin hurma kurutma yeridir. Evleri yok. Bunlar Neccaroğullarından Sehl ve Suheyl adında iki gençtir. Muaz bin Afra'nın himayesi altında yaşamaktalar!"

Peygamberimiz, "Buraya en yakın ev hangisidir?" dedi. Ebu Eyyüp el-Ensari, "Benimkidir ey Allah'ın elçisi!" dedi.

Ve Allah'ın elçisi orada kalmaya karar verdi.

Eyyüp el-Ensari devenin yükünü indirdi, palanını soydu ve yükü evine taşıdı.

Eyyüp el-Ensari o ilk geceyi şöyle anlatıyor:

"Bize, ‘Evin alt katında bulunmam daha uygundur, siz rahatsız olmayınız,' dedi. Alt katta oturdu. Biz de üst tarafa yerleştik. Gece uyurken içinde su bulunan testimiz kırıldı. Resulullah'ın üzerine damlayıp onu rahatsız etmesinden korkarak, ben ve eşim Ummu Eyyüp, tek örtüneceğimiz kadife yorganımızı hemen suyun üzerine bastırdık..."[25]

Hemen ertesi gün, Selman elinde ikramlarla koşturarak Hz. Peygamber'in kaldığı eve gitmişti.

"Sadakadan yemediğinizi gördüm, bu hediyedir, ikramdır," diyerek elindekileri verdi. Hz. Peygamber'in bunlardan yediğini görünce, *"Bu ikinci alamettir,"* diye düşünmüştü.

Alametler gerçekleşmişti. Lakin Selman halen bir köleydi. Gönlü tatmin olmalıydı. Çünkü bu mücadelenin çetin olacağını biliyordu. Hicret etmişlerdi, bu işin arkasından bir sürü hadisenin gelişeceğini görüyordu. Acaba o gerçekten de Allah'ın resulü müydü?

Mescit kurulmuştu. Hz. Peygamber Müslümanlara çalışmayı öğütlüyordu. Kısa sürede hepsi toprak sürmeyi öğrendiler. Peygamber, tarlalarda çalışıyordu. Çalışırken erkeklere, kadınlara yük yüklenmemesini emrediyordu. Öte yandan da kadınlara erkekler gibi çalışmalarını söylüyordu. Kadınların da katıldığı bir sosyal kültür inşa ediliyordu.

Ensar yiyeceklerini muhacirlerle paylaşıyordu. Ama bu durumun tembellik yaratmasından endişe duyan Peygamber, çalışmayı öğütlüyor. Bunu en çok kendisi yaparak sindirilmesi için çabalıyordu.

Şehir, Yahudi, Hıristiyan, Sabi ve birçok farklı topluluktan oluşuyordu. Yahudiler durumdan rahatsız olmuşlardı. Çünkü Peygamber kadın ile erkeği eşitliyordu. Şarabı yasaklamış, zinaya karşı durmuştu.

Şehrin Yahudileri genelev işletir, şaraphaneler çalıştırırlardı. İşler bozuldukça, homurdanmaya başlıyorlardı. Baktılar ki işler tehlikeli noktalara varıyor, en iyi yaptıkları işi yapmaya koyuldular.

Medine pazarında spekülasyonlar ürettiler. Fiyatların artacağı spekülasyonları üzerinden, birçok Müslüman tacirin batmasına neden oldular.

Peygamber hemen talimat verdi:

"Kendi pazarımızı kuracağız!"

Kurulan yeni pazarda "satılan mala garanti" veriliyordu, fiyatlarda "rekabet" yasaktı, "kötü mal" satmak, satıcıya ceza getiriyordu. Bu koşullar kısa sürede çevre kabilelerin ilgisini çekti. Artık Yahudi pazarı işlev görmüyordu. Herkes Müslümanların pazarından alışveriş yapmaktaydı. Yahudilerin oyunu boşa çıkmıştı.

Zengin bir tacirin kızı olan Esma bile ırgat gibi tarlada çalışıyordu. Allah Resulü, bu durumun nefsleri körelteceğine inanıyordu. Üretmek, alınterinin karşılığını almak. Yeni bir medeniyet ve kültür yaratılıyordu.

Lakin, Medine'de ekilmeye müsait topraklar Yahudilerin elindeydi. Az sayıda toprak Ensar'ındı. Bu durumda işsizlik ve yoksulluk baş göstermişti.

Peygamber hemen müdahale etti ve Ebubekir'in yanında getirdiği bütün parasını, diğer zengin Müslümanların mallarını kamulaştırdı. Ortaya çıkan parayla, Yahudilerden topraklar alınmıştı. Bu toprakların mülkü, mescide aitti. Yani herkesin ortak malıydı. Herkes çalışacak bir toprak bulmuştu. Üretim artmaya başlamıştı. Yoksullukla mücadelede başarılı gelişmeler gözleniyordu.

Müslümanların getirdiği yeni ilişki biçimi zengin Yahudileri düşündürüyordu. Hz. Peygamber hızla yaygaraların önünü almak için Evs ve Hazrec kabilelerini barıştırmıştı. Akabinde durumu güvenceye almak için "Medine Sözleşmesi" imza edildi. Artık şehirde kurallar hâkimdi. Homurdanan Yahudilerin önü alınmıştı...

Ve günler geçerken, köle Selman; olanca istekle kölelikten kurtulmak ve o kervana katılmak istiyordu. Ama Hz. Muhammed, Medine'de yerleşmişti. Onun yanına gitmesi için azat olması gerekiyordu. Ona bir yük götürmemeliydi. Zaten etrafı yoksullarla dolu bir insana yük olmaması gerektiği düşüncesiyle kavruluyordu.

Bir taşın üzerine oturdu, başını ellerinin arasına koydu. Nasıl kurtulacağını düşünüyordu...

Baki Mezarlığı'nda, Hz. Peygamber'in cenazeye gideceğinin haberi işitildi sokakta. Hemen aklına "üçüncü alamet" geldi.

Mezarlıkta, gözü Peygamber'in sırtındaydı. Hz. Peygamber durumu anlamıştı. (Bu "omuzdaki ben" hadisesinin, peygamberimizin eşi olan Hatice validemizin akrabası, Papaz Varaka'yla ilgili olduğu kanaatindeyiz. İlk vahiy geldiğinde, Hatice validemiz durumu Varaka'ya açmıştır. Varaka, birçok Hıristiyan âlime durumu haber vermiştir. Sırtındaki büyük ben bir peygamberlik nişanı olmaktan ziyade, "sırtında yumurta gibi ben olan kişi" gibi bir kimlik tanımlaması manasına gelmektedir. Amuriye'deki âlimler talebelerini, o sadakayı dağıtır, halk onu aşağılar ve sırtında ben vardır diyerek, Peygamber'i kolay bulabilmeleri için bunu söyler...)

Sırtını açıp gösterdi.

Selman, Peygamber'in etrafında tur atarak onu seyre tutuldu. Etrafında üstü başı yamalı yoksullar, gülerek konuşuyorlardı. Her biri gözlerinde büyük bir kararlılık, sakin, kararlı ve güçlü bakışlarla birbirlerine bakıyorlardı...

Düşündü: *"Bu insanlar, yerküreyi tersyüz eder..."*

Vakarlı, inanmış, yumuşak ve dirençli yüz hatlarına baktı Peygamber'in. Gözlerindeki inanç, Selman'ın heyecanını artırmıştı. Etrafı yoksullarla çevriliydi, o mütevazı bir kişilikti. Lakin çok farklı davranıyordu. Herkesin sözüne kulak veriyordu. Kibir, üstünlük hissi gibi alametler yoktu. Başka bir şey vardı onda...

Sohbet esnasında bir söz etti, o söz Selman'ın yıkıldığı anı inşa etmiştir:

"Müslümanlar üç şeyde ortaktırlar: Su, ot ve ateş. Bunlardan alınacak bedel haramdır!" (Ebu Davut, *Büyü*, 62/3477)

Bu söz tanıdık bir sözdü!

Ateş, Su, Toprak. Bütün bunlar ortaktır. Alınıp satılamaz! (Mazdek)

Selman'ın geldiği iklimde vücut bulmuş olan bu söz, Selman'ı iliklerine kadar titretti!

Selman ağlayarak ona sarıldı. Gözyaşlarını engelleyemiyordu. Etraftakiler onu garipsemiyordu, bu onun heyecanını artırdı, rahatlamasını sağladı. Ağlıyordu.[26]

Yaşlar aktıkça akıyordu. Uzun bir yoldan gelmişti. Çilelerin içine hapsolmuş, hasretle bu anı beklemişti. Vuslatın kuşattığı gönlü artık kendisini bırakmış, gözyaşları sel olmuştu...

Artık kendisine "Müslüman" diyordu...

"Ben İslam'ın oğlu Selman'ım..."

Ve yakında söylediği şeyin ne olduğunu daha iyi görecekti...

Şehre girdiğinde yanında konuşlandığı öksüzleri ihya eden bir söz vardı dillerde. Medine, Medine-i Mükerreme oluyordu. Kuran-ı Kerim, Resul-ü Ekrem, Medine-i Mükerreme...

Tamamının kökü "kerim"dir. Cömertlik, vermek, paylaşmak manalarına gelir...

Her nasıl oluyorsa, bu ilahi söz; kölelere ferahlık, servet sahiplerine zillet veriyordu. Medine sokaklarında artık, servet sahipleri ipekli elbiseleriyle rahat dolaşamıyordu...

Halen bazı bahçelerin etrafı çitlerle çevriliydi. Bir gün Allah Elçisi, *"Ey Ensar topluluğu, siz cahiliye devrinde Allah'ı birlemezken, üzerinize düşeni yapar, malınızı doğru yolda harcar, misafirlerinize ikramda bulunurdunuz. Fakat Allah sizi hak dini ve resulüyle müjdeleyince artık mallarınızı biriktirmeye mi başladınız? Mallarınızdan infak ediniz. Zira insanların, yırtıcı hayvanların ve kuşların yediği mallarınız sebebiyle size ecir verilecektir," dedi. Bu sözleri işiten ahali kalktı, bahçelerine gidip, insanların ve hayvanların geçeceği geçitler yaparak çitlerini kırdılar!"*[27] dedi.

Medine değişiyordu. Lakin servet sahipleri rahatsızdı. Fakat, çoğunluk bu değişimden yanaydı...

Anılar, Aşk ve Devrim...

Selman'ın büyük aşkla bağlandığı Allah Elçisi, Kuba yolu üzerindeki tepelerden güneşin batışını izliyordu. Yalnız kalmayalı uzun zaman olmuştu...

Bir insan. Etten, kemikten bir insan olmanın yarattığı hisleri gönül âleminde en doruk noktalarda yaşıyor, gözünün önünden film şeridi gibi geçen o günleri anımsıyordu.

Hatice, Allah Elçisi'nin hayatındaki en güzel varlıklardan biriydi...

Zulüm çağının ortasında açmış eşsiz bir çiçek gibi, bütün dertlerini çekip alan bir aşk denizine dalmıştı. Gözlerine baktığında huşu duyduğu o eşsiz kadının dilinden dökülen sözleri anımsadı...

Hatice'yle evlenmek istemişti. Lakin babası Hüveylid, *"Benim kızımı, bütün Kureyş'in ulular istedi. Onu vermedim. Bu öksüze nasıl olur da veririm? Sonra o kişi onun mallarıyla geçinir!"* demişti...

Zulüm çağının terazisinde bir kefeye aşk, öteki kefeye dinar koyulurdu. Kelimelerin kifayetsiz kaldığı anlardan biriydi bu anlar. Yıkılmıştı...

Ama Hatice, mücadeleci bir kadındı. O da Allah Elçisi'nin eşi olmak istiyor, bunun için kararlı bir tutum izliyordu.

Babasının bu tepkisini öğrendiğinde akıllıca bir plan yapmıştı.

Bir gün bolca yemekler pişirmiş, Mekke'nin ulularını ve Peygamber'in amcası Ebu Talip'i çağırmıştı. Bolca içki sundu, ziyafet çekti.

O gece Peygamber'i de çağırmıştı. Kulağına, "Amcana söyle babam mest olup sarhoş olduğunda beni sana istesin, kabul edince hemen nikâhı kıysınlar..." dedi...

Sonra hizmetçilere dönüp, "Babama içkiyi bolca sunun, ama Ebu Talip'e az verin..." demişti.

Kurallar belliydi. Mekke'de ağızdan çıkan söz senetti. Hatice başarılı olmuş, sarhoş olan babası kendisini Peygamber'e vermişti.[28]

Artık dönüşü yoktu...

Evliliklerinin ilk günü, bu olayı hatırlamışlardı. Uzun uzun gülmüşlerdi. Akıllı, tuttuğunu koparan bir kadın olarak Hatice, yine o gece; Namus-ı Ekber ifadesini kullanmış, her zamanki gibi, en büyük dayanak, güç, sığınak olmuştu korkulara...

Her başarılı erkeğin arkasında bir kadın vardır derler. İşte Allah Elçisi'nin arkasındaki kadın, Hatice'dir.

İlk Müslüman o olmuştu. Yol arkadaşı, yoldaşı, hayatının aşkı; bu zorlu yolculukta maslahatçılığı, kişisel keyfini düşünmekten ziyade, yoldaşlık etmeyi tercih etmiş, Peygamber'e ne kadar doğru bir karar verdiğini bir kez daha göstermişti...

Yüreği büyük olsa da insan, korku dehlizlerinden kolay çıkamaz. Her tarafta tanıdık simalar, tanıdık yüzler; ve hiç kimse sizi anlayabilecek kadar basiretli değil...

Lakin artık harekete geçmesi gerekiyordu:

"Ey örtüsüne bürünen/toplumsal kimliğiyle var olan, kalk ve uyar..." ayeti gelir gelmez o korku daha da büyümüştü...

Demiştik ya, bazen bir can bir cihandır.

Henüz kendisine inanan iki kişi vardı. Hayat yoldaşı Hatice ve kardeşi (amca oğlu) Ali...

Fakat hakikati söylemesi gerekiyordu. Çünkü bu, ilahi bir sorumluluktan, bir emirden ziyade; kötü gidişin nedenlerinin kendisine gösterilmiş olmasından doğan bir güdüydü.

Peygamberler, ipleri yukarıdan sallanmış kuklalar değildir. Hakikati görmüş, ıslah edicilerdir. Bir gerçeği nasıl saklayamıyorsak, işte bu saklayamama ve haykırma arzusunun tavan yaptığı şahsiyetlerdir...

Sokakların acısının dinmesi için, düştü sokağa.

Kureyş'in ululları karşısındaydı artık.

"Ey insanlar, ben sizin aranızda nasıl bir kişiydim?"

Mekkeliler:

"Sen doğru sözlü, kendisinden emin olunan bir kişisin. Sana güveniriz. Biz, senden hiçbir yalan söz işitmedik!"

Ve her birinin gözlerinin içine bakarak, *"Şimdi size diyorum ki ben, Hak Teâlâ'nın hak peygamberiyim! Allah'a iman edin! Bu putlardan el çekin, uzaklaşın diyorum size! Eğer bunu yapmazsanız, Allah size gökten bir bela eriştirir,"* dedi.

Bunun üzerine Ebu Leheb ayağa kalkıp, *"Ey Muhammed, bizi dinine mi çağırıyorsun? Yürü git buradan deli!"* dedi.

Ve eline bir taş alıp fırlattı. Halkı, bu adam delirmiş, diyerek onu dinlemekten alıkoydu...[29]

Zor günlerdi. Ebu Leheb ve çenesi düşük karısı (hamal ül-hatap) halkı kışkırtıyordu.

Gerçek karşısındaki ilk tepki her zaman böyle olagelmiştir. Yaşadığımız zamanda da bu durum aynen geçerlidir. Gerçekler karşısında insanlık; bağlı

oldukları kült ve ezberlerin tahrif olması endişesiyle en sert tavırla konumlanırlar...

Güneş batıyordu, tüm bu düşünceler ve geçmişe dair anılar arasında bir ses işitti:

"Ya Resulullah..."

Gelen Selman'dı. Ayağa kalktı, büyük bir mutlulukla gülümsüyordu. Selman geliyordu, devrim geliyordu...

İsyan, Mücadele ve Ölüm...

Allah Elçisi dilinde bir türkü mırıldanıyordu. Medine'ye ilk geldiği gün kendisini karşılayanlar haykırıyordu bu şarkıyı...

"Dostumuz Muhammed çalışırken ellerimiz böğrümüzde bakınırsak, çalışmazsak da döneklik etmiş sayılırız!"[30]

Etrafındaki dostları, yoldaşları; çetin yolun yolcuları da eşlik ediyorlardı...

Ve can yoldaşı, kardeşi Ali, ayağını taşın üstüne koymuştu. Hava çok sıcaktı. Gelecek haberci bekleniyordu. Herkes kararlı bir şekilde ufukta bir suretin belirmesini bekliyordu...

Öncü/İmam Ali, bir şarkı söylemeye başladı:

"Eşit değil burada çalışanlar, bu kutsal yerleri kuranlar

Ayakta ve çömelerek bu işe adayanlar var kendilerini,

Bir de uzaktan gördüklerimiz, toz yığınlarından kaçanlar..."[31]

Medine'de olma nedenlerini özetleyen bu türküye refikler (yoldaşlar) eşlik ediyordu...

"Eşit değil! Burada çalışanlar! Bu kutsal yerleri kuranlar!"

O gün Mekke'ye bakarak söylenen bu türkü, daha sonraları Muaviye'nin sarayına bakarak söylenecekti...

Peygamber'in ailesi Medine'ye getirilmişti. Medine'nin kodamanları, Yahudiler ve bazı Hıristiyan gruplar, halkın genel talebine karşı çıkamıyor, Müslümanlarla iyi geçiniyorlardı. Ancak, Müslümanların sosyal hayatta hızla yayılan "eşitlikçi ve devrimci" düşünceleri, onları tedirgin ediyor, bu tedirginlik nedeniyle Mekkelilere istihbarat taşıma işleri yapıyorlardı.

Mekke halkı, "Muhammed'den kurtulduk..." diyordu.[32] Ancak, beklenen elçi geldiğinde, Hz. Muhammed hiç beklenmeyen bir söz söyledi. Amcası Hamza'yı çağırıp, *"Şam'dan gelen Kureyş kervanlarını vurun, mallarına el koyun!"*[33] dedi.

Mekke kodamanları, hicret eden müminlerin mallarını yağmalamış ve Şam kervanına katmıştı.

Bu, İslam'ın aksiyonel kişiliğinin ilk açığa çıkışıydı. İlk kez somut bir müdahale yapılacaktı.

Bu durum büyük bir coşkuyla karşılandı. Ancak Medine eşrafı duruma tepki gösterdi.

Çünkü, Medine'ye davet edilen Peygamber, mistik bir önder misali; Mekke'yle rekabet edebilmek için çağrılmıştı. Bizim de bir dini önderimiz olsun düşüncesiyle çağrılan Peygamber, hiç itikattan, gayptan söz etmiyor, sürekli olarak sosyal hayata dair müdahalelerde bulunuyordu.

Zaman gelmişti. Savaş tamtamları çalmaya başlamıştı...

Hamza ve Bedir

Allah buyruğunu vermişti. Size karşı savaşanlarla savaşın!

Allah Elçisi, amcası Hamza'ya sancağı verdi. Hamza, büyük bir askerdi. Yürekli bir yiğitti. Tek başına çıktığı aslan avlarıyla bilinirdi.

Hz. Peygamber'i Kâbe dibinde linç etmeye çalıştıkları o gün atının üzerinde gelmişti.

"Ben yeğenimin dinindenim, itirazı olan varsa gelsin."

Gözyaşları içinde amcasına sarıldığı o gün Allah'a yardımı için şükretmişti. Çünkü Hamza demek, korku demekti.

Hamza eskiden şarabı ve kadınları çok severdi. Yiğit bir adamdı. Vakarlıydı. Topukları üzerinde yürürdü. İri bir cüssesi vardı.

Omzunda oku, belinde kılıcı. Tam bir savaşçıydı. Lakin, çölün karanlığında daldığı düşüncelerde Allah'ı bulmuştu. Yeğenine tam destek vermişti.

Bugün İslam'ın sancağı onun elinde yükselecekti.

Ensar ve muhacirden 300 kişilik bir ordu kuruldu. Sadece iki atları vardı. Hedef Bedir Kuyusu'ydu. Allah Elçisi talimatı verdi. Bedir'in başı tutulursa, Mekke ordusu susuz kalacaktı. Bu onları yıldırabilirdi.

Mekke haberi alır almaz 1.000 kişilik bir ordu kurdu. Müslümanların ü katından daha fazlaydılar. Silah ve at bakımından çok daha üstünlerdi. Ve Ebu Süfyan, Şam kervanının yönünü değiştirdi. Böylece savaşın sonucu ne olursa olsun kervan güven altına alınacaktı.

Bedir'de iki ordu karşılaştığında, Hamza, Ali, Ubeyde ve nice yiğitlerin yazdığı destan şirkin tepesine kâbus gibi çökmüştü. Ganimet avcısı askerlerden oluşan Mekke ordusuna karşı, ölmek için savaşan 300 Müslüman.

Adeta bozguna uğramışlardı. Abdullah'ın yetimi, koyun çobanı dedikleri Muhammed, bugün şirkin ordularını alaşağı etmişti. Allah'ın yardımıyla Müslümanlar Bedir'de, müşriklere büyük bir ders verdiler. Her ne kadar kervanı kaçırsalar da, birçok silah, mühimmat ve ganimet elde etmişlerdi. Bu İslam'ın ilk silahlı mücadelesiydi. Silahlı Peygamber, okunu, kılıcını kuşanmıştı. Komuta başına geçmişti.

Ezilenler silahlanmıştı. İslam ilk defa kılıç savurmuştu. Ve Arap kabileleri hayrete düşüren bir galibiyet elde edilmişti. Hz. Peygamber Mekkeli müşriklerin taktiğini kullanarak, yanına aldığı Şair Hassan'a

Bedir'le ilgili yüzlerce şiir okuttu. Şairlerin şiirleri bütün yarımada dahilinde dilden dile dolaşırdı. "Medya" propagandası çok başarılı olmuştu. Artık Müslümanlar bir güçtü.

Medine'ye dönen Müslümanlar gündelik hayata devam ediyorlardı. Allah, ekmek, eşitlik şiarınca; yeni bir medeniyet üretiyorlardı. Elbirliğiyle çalışıyorlardı. Birlikte ağlıyor, birlikte gülüyorlardı...

Özgürlük!

Kölelik zamanlarında pişen Selman, yaşamadığı şeyleri yaşamış, öğreneceğini öğrenmişti.

Hicretin 5. yılı olmuştu. Müslümanlar Bedir ve Uhut gibi savaşlar atlatmıştı. Büyük kazanımlar oluşmuş, büyük hükümdarlar artık Müslümanlardan bahseder hale gelmişti. Lakin, Medine'deki köleler özgürleştirilemedi. Çünkü, henüz savaş ganimetleri yeni toparlanmıştı. Selman uzun bir süre köle olarak çalışmıştı.

Medine'de barınabilmek için köleler silah zoruyla hürleştirilememişti. Velev ki, Medine Peygamber'e inandığını söyleyen münafıklarla doluydu, bütün zenginler "münafıklaşmıştı." Kölelerini bırakmıyorlardı. Ama strateji gereği, Medine eşrafı karşıya alınmamalıydı. İşte bu dönemin adı bu hali itibariyle "sabır dönemi"dir.

Aradığı hazineyi de bulduğundan emindi artık. O halde bir an önce özgürleşmeli ve mücadeleye katılmalıydı. Lakin, müminlerin yüzündeki vakarlı duruş, onu bu heyecana sevk ediyordu. Ama Medine halen İslam'ın beldesi değildi. Müslümanlar için bir sığınaktı. Bir köle, ancak; bedelini ödeyerek kurtulabilirdi...

Selman, köleliğe Peygamber'i bulmak için boyun eğmiştir. Selman'ın köleliği meşru gördüğünü düşünmek, büyük bir hata olur. Tek derdi, Peygamber'i bulmaktır. Bu hakikat nedeniyle, köleliğe dayanmış, beklemiştir.

Peygamber, insanlığa beyan ettiği sözlerin nasıl yayılacağını düşünürdü. Bu sözler, sözün yükünü kaldıracak adamlarla vücut bulabilir. Selman da onlardan biriydi...

Selman'ı çağırdı ve efendisiyle anlaşmasını söyledi.

Selman hemen koşup sahibiyle görüştü. Kırk okye altın ve üç yüz hurma fidanı dikip, meyve verene kadar onlara bakması koşuluyla anlaştı...

Ama şimdi işin en ağır tarafı başlamıştı. Hiç parası yoktu. Babasının haberi olsa, muhtemelen sahibini de satın alabilirdi. Lakin, Peygamber'e gidip anlaşma şartlarını söyledi...

Bu hadise Selman'a şu ayetin hakikatini öğretmişti:

"Sana neyi infak edeceklerini sorarlar; de ki: ‘İhtiyaçtan artanın tamamını.' " (Bakara Suresi, 219. ayet)

Allah Elçisi, dostlarının şu gerçeği görmesini istiyordu. Bende bir şey varsa sizindir. Her kimde fazla varsa, olmayanındır. Bunu istemek için çekinmek, sıkılmak, ata kültlerinin, ya da ahlak adıyla pazarlanmış bir ahlakdışılığın resmidir.

Bu hareket, bir gençlik hareketiydi. Ekserisi yirmili yaşlarda ki bu ateşli insanlar, eşitliğin ve paylaşmanın "ahlak adı altında dayatılan" sömürgeci ruha karşı konumlanmasını sağlıyorlardı. Zaten Selman'ı Peygamber'e çeken şey buydu...

İşin ilginci, Hz. Muhammed'in de bir tek dirhemi yoktu. Etrafındakilere, "Kardeşinize verin, paylaşın..." dedi. Herkes gücü oranında elindekileri ortaya koymuştu. Neler oluyordu böyle?

Allah Elçisi, Allah'ın peygamberi, son peygamber; insanlığı paylaşmaya, bir köleyi özgürleştirmeye çağırıyor! Ve herkes buna icabet ediyordu...

Fidanlar toplandı! Ben-i Suleym kabilesinden yardım için gelen altınlar da bir araya getirildi. Tam olarak ashabın tüm malvarlığıyla Selman'ın borcu ödendi...

Borç gereği dikilecek fidanlar, Allah Elçisi tarafından tek tek dikilmişti. Artık Selman hürdü! Özgürdü...

Ve o günlerde, ashaptan bazıları, "Ya Resulullah, tüm parayı bu işe aktarmamalıyız," diyerek karşı koydular. Lakin o asla vazgeçmedi. Özgürlük tutkusu asla taviz vermedi. Bir saniye dahi tereddüt etmeden, gerekeni yapmıştı.

Bunun üzerine Selman, artık çok sayıda kardeşe sahipti. Ve "ben" kavramından tamamen arınmış, "biz'in" parçası olmuştu...[34]

Kardeşlik Anlaşması

İslam kime ve neye karşı olarak ortaya çıktı?

Çürümüş küfür mabetlerinin üzerine çöken bir kâbus misali, zihinlerde başlayan ve şehrin surlarını kuşatan bir devrimden söz ediyorum...

İslam, zaten var olan bir hakikatti.

Âli İmran Suresi, 67. ayet: *İbrahim ne bir Yahudi'ydi ne de bir Hıristiyan. O, sadece Hanif birMüslüman'dı/Allah'a teslim olandı. O müşriklerden değildi.*

Mekke sokaklarında, Allah'a inandığını söyleyen, taş ve tahta putları Allah'a yaklaştıran objeler, veliler olarak tanımlayan, namaz kılan, dindar insanlar vardı.

Lakin bunlar, yalnızlığı din edinmişlerdi.

Her yerde yalnız insanlar, güvensizlik ve kaos hâkimdi. Bir tarafta kesesi dolan kodamanlar, öteki tarafta yoksullaşanlar. Ahiret ve kader kavramları üzerinden kandırılmış insanların doldurduğu sokaklarda zulüm ve vahşet resimleri hâkimdi...

Hz. Peygamber'e gelen ilk sure, paradigmanın iflasına yol açmıştı. Paradigma iflas etmiş, her şey tersyüz olmuştu... Peygamber yanında tuttuğu Şair Hassan'a Kalem Suresi'nden ayetler okutuyordu. Evvela Alak, sonra Kalem...

"Oku/ikra, yaratan Rabb'inin ismiyle oku! O ki insanı alaktan yarattı." (Alak Suresi, 1-2. ayetler)

Alak Suresi'nin ilk ayetinde geçen "ikra" vurgusu, "oku" olarak çevrilir. Fakat bu, kitap okuma manasına gelmez. Kitap okumak, kıraat, tilavet gibi kavramlarla karşılanır. İkra, "karae" kökünden gelir. Üç temel manası vardır: "devenin rahminde hayız kanının toplanması, dışarı çıkışı ve dağıtmak."

Evet, bir oku manası vardır. Lakin bu okuma, yukarıdaki üç fiili yapmak suretiyle gerçekleşebilecek bir okuma türüdür.

Hemen sonraki ayette geçen, "O insanı alakadan, ilgiden yarattı..." ibaresi, bu okumanın amacına işaret eder. İlk ayet (cümle) neden, ikinci ayet (cümle) sonuçtur.

O halde, evrensel kozmolojik bilginin toplanması, kâinatın sistemini idrak etme, kendini okuma ve kâinata-tabiata uyumlanma evresinde kişi "kap vazifesi görür."

Arapçadaki "B" (ب) harfiyle temsil edilen bu kap, toplama aşamasıdır. Kabın iç yüzü dolar. Kabın altında ise "nokta" vardır.

"Kuran'ın sırrı Fatiha'da, Fatiha'nın sırrı besmelede, besmelenin sırrı B harfinde ve ben o B'nin altındaki noktayım." (Hz. Ali)

Kaptan taşanlar aşağı, noktaya akar. Nokta'da yok olur. Ve gerçek hasıl olur. Neticesinde de, kişi, dağıtmaya başlar. Ancak bu dağıtma, kendi benliğinden değildir. Zaten kamusal olan, "biz" benliğindendir...

Alaka gereği insan, diğerkâm biçimde yaratılmıştır. Esas olan, haklar değil, vazifelerdir. Yeryüzünün halifesi olarak tanımlanan insan, bu söz gereği; Allah'ın yaptığı işi yapmakla görevlenmiş bir kurumu temsil eder.

Allah, yeryüzünün tek mülk sahibi ve bir bakterinin dahi selametini tayin etmiş tek ilahken, insanın yeryüzünün efendisi olma iddiası, çürüktür. Aksine insan, kâinatın efendisi değil, bir parçasıdır.

İşte bu kolektif bilinç için alak kavramı kullanılır. Siz, kolektifleşme, paylaşma, eşitlik üzerine yaratıldınız. O halde bu sınıflar, ayrımlar, çelişkiler neden?

Varlık âleminde her şey noktadan ibaret kılınmıştır. Atom altı düzeyde eşya; birbirinin aynısı olan tek bir şeyden ibarettir. Bu teklik âleminde (vahdet) ego yoktur. Doğal tutum vardır. Genel tavır söz konusudur...

Lakin insan, doğumu itibariyle yine Alak Suresi'nin devamında bahsedilen bir hastalığa yakalanır...

"Hayır! Sakın öyle düşünme, insan muhakkak azar, servet ve malı kendisini diğerlerine ihtiyaç duymaz hissettirdiğinde."

İlk ayetlerdeki "alak", bu ayette geçen "istiğna"yla zıtlanır. Ortaya iki ayrı tipoloji çıkar...

Alak, yani iç içe geçme, ilgi, birliktelik, bir arada yaşam için "tevhit", istiğna; yani ayrışma, üstünlük, sınıflaşma, zümreleşme için de "şirk" denir.

Ve en tehlikelisi ise, şirkin sürekli olarak tevhit elbisesi giymesi durumudur. Şirk, kendisini tevhit elbisesi giyerek aklar.

Bu şirk "Kalem Suresi"nde daha belirgin bir hal alır...

Kaleme ve yazdıklarına ant olsun! (Kalem ve kalemin yazması bir gerçeklik olduğundan, bu "gerçeğe yemin olsun" manasına gelir.)

Sen, efendin sayesinde; ajan ya da dış güçlerin adamı değilsin! (Cinlenmiş değilsin/bkz. "Cinlenenlere" adlı makalem: www.eren-erdem.com.tr)

Ve senin bu mücadelenin neticesinde, büyük bir karşılık var! Çünkü sen çok büyük bir ahlak üzerindesin. Yakında görürsün; ve onlar da görecek...

Hanginizmiş "fitnebaz ve ajan."

Şunda hiçbir şüphe yok ki, Allah; kendi yolundan sapanı ve o yolu sürdüreni çok iyi bilir. O halde, sana sapkın diyenleri asla kafana takma!

Onlar senin onlara yağcılık yapmanı, böylece onların da sana yağcılık yapmasını ve aranızda bu tarz bir çıkar ilişkisinin sürmesini istiyorlar!

Ve özellikle şu adamlara dikkat et:

Çok yemin eden, aşağılık, işi gücü kovuculuk, laf taşımak, iyilik yapmayı engelleyen, agresif, kötülükle dolu, göbeği şişik, kaba ve kötülükle damgalı.

Böyle davranmasının nedeni; zenginliği, malı mülkü ve oğullarının varlığıdır.

Ona yeryüzündeki doğayı, tabiatı, yani delillerimizi gösterirsin. Onlar da sana, "Bunlar artık eskilerde kaldı, biz çağa uymalıyız," der.

Ama yakında burnu sürtülecek!

Tıpkı o bahçe sahiplerine yaptığımız gibi. Onlar, sabah bahçeye gidip çalışacak, emek harcayacaklardı;

Bu konuda istisnasızlardı. Yani asla aksatmazlardı.

Fakat onlar uyurken, bahçelerini büyük bir bela sardı. Bahçe simsiyah kesildi.

Sabah kalkıp birbirlerine seslendiler, "Hadi, çalışmak için erkenden bahçelere gidin..." diye. Derken yürüdüler, aralarında şöyle konuşuyorlardı:

"Aman bugün erkenden gidelim de, bir yoksul bahçeye gelip aramıza girmesin."

İşi gücü alıkoymak ve şiddete başvurmak olan bu adamlar bahçeye vardılar. Gördükleri manzara karşısında şaşırıp, "Biz yanlış geldik galiba..." dediler.

Yok yok! Biz büyük bir zarara uğramışız, demeye başladılar.

İçlerinden makul olanı, "Ben size efendinizi hatırlayın, bu yolla efendilik taslamayın, yani efendiniz Allah'ın kullarının bahçenize gelip mahsul almasına mâni olmayın," demedim mi, dedi.

"Evet halkısın, efendimize uyarız ki biz gerçekten zulmetmişiz," dediler.

Sonra birbirlerine döndüler ve birbirlerini suçlamaya başladılar. Dediler ki:

"Yazıklar olsun bize, biz gerçekten zenginlikle şımarmışız."

Umarız ki Allah bize daha hayırlısını verir, O'na yöneliriz, O'ndan umarız...

İşte bizim bahsettiğimiz azap böyledir. Ahiret azabı büyüktür. Keşke bunu hesap edebilselerdi.

(Not: Bahçe sahipleri bölümünde bahsedilen azap, kendi elleriyle yaptıkları bir azaptır. Yani; onlar, paylaşan, bölüşen bir halkı, mülkiyetçi bir halka dönüştürmüş, bu dönüşüm kendilerine de zarar vermiştir. Çünkü, sadece kendilerini değil, tüm insanları aynı çizgiye sokan bu adamlar, yine kendi yapıp ettiklerinden dolayı zarar görmüşlerdir. İşte Kuran bunu "bizim azabımız" diye tanımlar, çünkü; doğada karşılığı olan bir durumdur. Yani, bunu kim yaparsa, doğanın kanunları gereği başına bu iş gelir, manasındadır.)

Fakat! Allah'a karşı gelmeyen; yani gereğini yapan (bölüşen-paylaşan/bu anlama gelmesinin nedeni, bu ayetin bölüşmeyenlerle ilgili bir bölümden sonra gelmesidir. Yani bahçe sahipleri Allah'a karşı gelmiş, yani bölüşmemiştir. Dolayısıyla Allah'a karşı gelmemek: bölüşmek) kişiler için, Rab'leri/efendileri nezdinde bol nimetlerle doldurulmuş cennetler vardır.

Hiç, barışseverleri; savaş sever suçlularla bir tutar mıyız?

Sizin neyiniz var? Nasıl böyle hükümler üretiyorsunuz?

Yoksa size özel bir kitabınız var da ondan mı okuyorsunuz?

O kitapta, "Beğendiğiniz her şey sizin malınızdır..." diye bir şey mi yazıyor?

Yoksa size karşı, uyanış gününe kadar sürecek taahhüt ya da anlaşmalar mı var?

Sor onlara: Bu tip bir şeye hangisi kefil?

Yoksa, onlara yardım eden "aracı" tanrıları mı var? Hadi doğrucu kimselerse çağırsınlar onları da görelim!

Gerçeklerin meydana çıkacağı gün, onu da yapamayacaklar.

Gözleri yere bakan, egoları çatlamış vaziyette duracaklar! Halbuki sağlamken iyilik yapmaya, iyiliğe yönelmeye davet edilmişlerdi...

O halde bu yalancıları bana bırak! Onları bilmedikleri yönden adım adım azaba yaklaştıracağız.

Onlara mühlet veriyorum, benim tuzaklarımı hiç kimse bozamaz!

Yoksa sen onlardan yüksek bir ücret istedin de ondan mı böyle borç altında kalmamak için kaçıyorlar?

Yoksa, yarın başlarına ne geleceğini biliyorlar mı? Bu kadar emin davranmalarının nedeni ne?

Allah'ın hükmünün gerçekleşmesi için kararlı ol! Balık sahibi gibi olma...

Eğer ona Rabb'inden bir nimet ulaşmasaydı, inan büyük bir sıkıntıya girecekti.

Fakat Allah onu seçti ve iyilerden kıldı.

O gerçeklerin üzerini örten yalancılar, sen onlara Kuran'ın önerilerini anlattığında, gözleriyle seni devirecek gibi bakıyorlardı. Ve, "Bu kesin ajandır," dediler.

Halbuki o anlattıkların bütün jenerasyonlar için geçerli bir öğüt, tavsiyedir. (Kalem Suresi–sonu)

İşte Mekke'deki "şirk" böyle bir şirkti. "Huda size, hurma bize..." parolası üzerine inşa edilmiş bir afyon din üzerinden aldatılan kitleler vardı sokaklarda...

Medine'de inşa edilen kültür, şu temel ilkeler etrafında gelişiyordu:

Leyl Suresi:

Rahman ve Rahim Allah adına...

1-4: *Bürüyüp örttüğü zaman geceye, parıldadığı zaman gündüze ve erkeği, dişiyi yaratan şeye ant olsun ki, sizin emek ve gayretiniz kesinlikle iç içe geçmiştir.*

5-7: *Bu nedenle kim malını verir, bunu yaparak takvalı davranmış olur ve bunu yaparak en güzeli doğrularsa, biz ona, o en kolay olan için kolaylık sağlayacağız.*

8-11: *Kim de cimrilik ederse ve kendisini tüm ihtiyaçların üstünde görürse ve bunu yaparak en güzeli yalanlarsa, biz ona en zor olan için kolaylık vereceğiz. Aşağı yuvarlanıp helak olduğunda malı onu kurtaramayacaktır.*

12: *Doğruya ve güzele hidayet etmek sadece bizim üzerimizedir.*

13: *Sonrası da öncesi de sadece bizimdir.*

14-16: *İşte bu nedenle, mal vermeyerek yalanlayan, yüz çeviren, karanlık ruhlu azgınlardan başkasının girmediği, alevlendikçe alevlenen bir ateşe karşı ben sizi uyardım.*

17-21: *Kimseden karşılık beklemeden, sadece yüce Rabb'inin rızasını umarak, arınmak için malını veren çok takvalı kişi ondan uzak tutulacaktır. Ve yakında o mutlaka hoşnut olacaktır.*

Evet, emek iç içe geçmişti. Bu bugün de böyledir. Mekkeli kodamanları yıkan sözler bunlardı. Bugün de geçerli olan bu sözler şu manaya gelir:

Üretim, yani oluşan değerin oluşum süreci kapsamlı bir müdahale altındadır. Mesela, bu kitabın ticari bir ürün olduğunu varsayalım...

Bu kitabı yazarken oturduğum koltuğu üreten; o koltuğu vitrine çıkaran; koltuğu nakleden aracın şoförü; yararlandığım kitapları basan matbaada çalışan işçi; başım ağrıdığında içtiğim ilacı getiren validem; o ilacı üreten kişiler, paketleyenler, nakledenler... vs.

İçinden çıkılmaz biçimde emekler iç içe geçmiştir. O halde üretim "kimseye ait değildir." Kamunundur. Ortaktır. Çünkü bu emek, ölçülemez. O halde kim arınmak için malını, "ihtiyaçtan artanı" verirse, kurtuluşa erecektir.

Ve Selman'ın fikir dünyasını temsil eden yukarıdaki görüşler çerçevesinde Hz. Peygamber, yeni bir pratik inşa etmeliydi. Şirkin benliklere işlemişliğini kırabilmek için, "Medine Musahiplik Ahdi"ne gidildi.

Bu ahde/sözleşmeye göre, Müslümanların tümü kardeşti. Ancak içlerinden bazıları, bazılarıyla eşleştirilecek, bunlar; birbirlerinden mesul kılınacaktı...

Hatta, birinin hatasından diğeri hesaba çekilecek, biri açken öteki tok yatamayacaktı. Doğuştan itibaren koşullandıkları bireyci paradigma, ancak bu ve benzeri şekillerde kırılabilirdi...

Bireyci, kişiselci bir paradigma egemendi. Bunu yok etmek için önce aile, sonra kardeşlik tesis edildi. Çünkü aile, toplumun en küçük prototipiydi. Aile kurulduğunda, olmayan toplumu inşa etmek mümkün olacaktı. Kardeşlik de bunun gibi ele alınabilir.

Henüz Ebuzer, Medine'de değildi. Ve biz şunu biliyoruz ki, eğer Ebuzer Medine'de olsaydı, Selman'ın musahibi, yani kardeşi olacaktı...

Hz. Peygamber Selman'a birini kardeş seçmesini önermişti.[35]

Mekke'de işkenceler, sorgulamalar, "mal mülk düşmanı kâfirler(!)"[36] aleyhinde kara propaganda yapılırken, Hz. Peygamber'in kardeşlik sözleşmesiyle uğraşıyor olması, yeni bir algı inşa etmenin önceliğini gözler önüne sermektedir.

Selman, İran'dan gelmiş olması hasebiyle, bir türlü yok edilemeyen kavmiyetçi kültürün içinde yabancılaşmıştı.

Müslümanlar, Peygamber'e inanmışlardı. Ama henüz İslam'ı tam manasıyla tanımıyorlardı. Onları bir arada tutan şey, gerçekler ve Hz. Muhammed'in entelektüel kişiliğiydi.

Fakat hemen hemen tamamı, geçmişlerine ait olan yoz kavram ve kültürel nüvelerini de beraberinde getirmişti. Arap diyarında "yabancı" olmak, dışlanmak demekti.

Arap ve Arap olmayan gibi bir etnik tanımlama üzerinden hareket edenlerin coğrafyasında Selman, kendisine ırkı, ailesi sorulduğunda, "Ben Selman İbn ül-İslam," diyordu...

Yani İslam'ın/barışın çocuğu Selman...

Artık bir köle değildi, tüm tutarlılığıyla Hz. Muhammed'in eylemlerine olan bağlılığı hasebiyle ve yetişme tarzında var olan usta-çırak ilişkisinin içselleşmesinden ötürü kendisini davaya tamamen adamıştı.

Talimatı yerine getirdi. Ebu Derda'yı kardeşi olarak atadı...

Henüz tercümanlar aracılığıyla konuşabildiği Hz. Muhammed'in bu sözüne binaen kardeş edindiği Ebu Derda'yla kuracağı ilişkiyi çok önemsiyordu. Çünkü, bu ilişki biçiminin bir hikmeti olmalıydı. Bu kardeşlik, yeni bir yaşam kültürü inşa edecekti.

Sık sık Ebu Derda'nın evine gidiyordu. Yine bir gün Ebu Derda'nın evine gelen Selman, hanımından kardeşini sormuştur. Kendisine uyuduğu söylenince, bu saatte niçin uyuduğunu, hasta olup olmadığını öğrenmek istemiştir. Hanımından, "Cuma günleri uyumaz, gecenin sabahına da oruçlu olarak girer. Bu nedenle şimdi ihtiyacı olan uykusunu uyuyor," yanıtını almıştır.

Selman, Ebu Derda'nın bu tavrını doğru bulmayarak hemen yemek hazırlamaya koyulmuştur. Yaptığı yemeği, Ebu Derda'nın odasına götürmüştür. Ebu Derda uyanmış, yemeği oruçlu olduğu için yiyemeyeceğini belirtmiştir. Selman, Ebu Derda yemedikçe kendisinin de yemeyeceğini bildirerek, orucu bozmasını istemiştir.

Selman'ın bu isteği, Ebu Derda'yı endişeye sevk etmiştir. Birlikte Resulullah'a gitmişler ve durumu ona anlatmışlar; onları dinleyen Resulullah, Ebu Derda'ya, *"Selman, senden daha bilgilidir..."*[37] diye üç kere tekrarlamıştır...

Selman züht hayatını iyi biliyordu. Dindar rahipler elinde yetişmişti. Dinde "ğulül", yani aşırıya gitme, ritüele boğulma, dini salt ritüelden ibaret kılma eğilimine karşı durması hasebiyle, bu eylemde Hz. Peygamber'den onay almıştır.

Lakin burada önemli olan, henüz Kuran'dan bir şey okumamış olan Selman'ın bu tepkisinin onay alışıdır. İslam dininin öncü iki sahabesi Ebuzer ve Selman, Kuran'la tanışmaksızın "İslam" onayı alan ilk iki kişidir.

Selman kardeşlik sözleşmesini çok önemsiyordu. Bu işi layıkıyla yapmalıydı. Ebu Derda'yla ayrı düştüklerinde mektuplaşırlardı. Lakin Ebu Derda, Selman gibi bir kardeşi olması hasebiyle çok önemli mesafeler kat

etmişti. Selman'ın bu ilk sınavdaki başarılı tutumu, Hz. Peygamber'in onunla özel bir bağ kurmasını sağlamıştır. Selman, Peygamber'e "halilim/dostum" diye hitap ederken, Hz. Peygamber artık gecelerinin çoğunu Selman'la özel sohbet ederek geçirmektedir. İki sevgili de artık bir noktada buluşmuştur. Bir tarafta Hz. Peygamber'in kelimelerini net biçimde anlayan Selman, öte tarafta hakikati anlatmaya aç bir elçi...

Selman'ın Arap olmayışı, sert kabileci köklerden gelmeyişi ve ritüelistik bir dindarlık kökeninden kopmuş olması, hayatın, sokağın içinden bir söz arıyor olması; Hz. Peygamber'in rahatlamasını sağlıyordu. İçini döktükçe, eşi Ayşe dahi kıskanıyor, insanlar Selman'a hürmetini artırıyordu...

O günlerde Hz. Muhammed Ayşe'yle evlenmişti. Ve Ayşe, *"Bana dahi uğramaz, Selman'la muhabbet eder,"* derken, küçük bir sitemle yaklaşıyordu hadiseye...

Ashab-ı Suffa

Mescid-i Nebevi'nin kuzey duvarında, hurma dallarıyla bir gölgelik ve sundurma yapıldı. Buna "suffa" denilirdi. Burada kalan Müslümanlara da "Ashab-ı Suffa" ismi verildi.

Mescid-i Şerif'in suffasında kalan bu sahabilerin, Medine'de ne meskenleri ne de aşiret ve akrabaları vardı. Aileden uzak, dünya meşgale ve gailesinden azade ve tam manasıyla feragatkâr bir hayata sahiptiler. Kuran ilmi tahsil eder, Resul-ü Ekrem efendimizin vaaz ve derslerini dinleyerek istifade ederlerdi. Ekseriya oruçlu bulunurlardı.

Zamanlarını Allah Resulü'yle geçiren bu zümre, onun en yakın halkasıydı. Resul-ü Ekrem'in medresesine Allah için nefsini vakfetmiş fedakâr, ilim âşığı talebelerdiler. Peygamber efendimiz tarafından tespit edilen muallimler, kendilerine Kuran öğretirlerdi. Bunlardan yetişenler, Müslüman olan kabilelere Kuran öğretmek ve Sünnet-i Resulullah'ı beyan etmek için gönderilirlerdi. Bu cihetle de kendilerine "kurra" denilirdi. Suffa ise bu itibarla "Darülkurra" diye anılmıştır.

Bu güzide sahabiler, ne ticaretle, ne bir sanatla meşgul olurlardı. Maişetleri, Resul-ü Ekrem ve sahabilerin zenginleri tarafından temin edilirdi. Bu hususu, suffanın baş talebelerinden biri olan Ebu Hureyre, kendisinin çok hadis rivayet etmesini garipseyenlere karşı verdiği cevapla pek güzel ifade etmiştir:

"Benim, fazla hadis rivayet edişim garipsenmesin! Çünkü, muhacir kardeşlerimiz çarşıdaki pazardaki ticaretleriyle, ensar kardeşlerimiz de tarlalardaki bahçelerdeki ziraatleriyle meşgul bulundukları sırada, Ebu Hüreyre, Peygamber'in mübarek nasihatlerini hıfzediyordu." (Tecrit Tercümesi, c. VII, s. 47.)

Ebu Hureyre'nin bu savunması, suffa ehlinin genel yapısından haber verir. Hureyre, her ne kadar "yanlış hadisler de uydurmuş olsa", suffanın ne olduğunu bu sözleriyle gösterir.

Resul-ü Ekrem, Ashab-ı Suffa'nın hem talim ve terbiyesi, hem de maişetiyle çok yakından ilgilenirdi. Onlarla daima oturur, sohbet eder, alakadar olurdu. Zaman zaman da onlara, "Eğer sizin için Allah katında neyin hazırlandığını bilseydiniz, yoksulluğunuzun ve ihtiyacınızın daha da ziyadeleşmesini isterdiniz!" (M. Hamdi Yazır, *Hak Dini Kuran Dili*, c. II, s.

941) diyerek, bu meşguliyetlerinin son derece mühim ve mübarek olduğunu ifade buyururlardı.

Resul-ü Ekrem efendimiz, birinci derecede bu mübarek cemaatin ihtiyacını gidermeye çalışırdı. İcabında, hane-i saadetlerinin ihtiyaçlarıyla ikinci derecede meşgul olurdu!

Bir kere Hz. Fatıma, el değirmeniyle un öğütmekten usandığından şikâyet ederek bir hizmetçi istediğinde, efendimiz, bu ciğerparesine, "Kızım, sen ne söylüyorsun? Henüz, Ehl-i Suffa'nın maişetini yoluna koyamadım!" cevabını vermişti. (İbni Sad, *Tabakat*, c. VIII, s. 25)

Bir gün, Ashab-ı Suffa'nın başlarında durmuş, hallerini tetkikten geçirmişti. Fukaralıklarını, çekmekte bulundukları zahmetleri görmüş ve, "Ey Ashab-ı Suffa!.. Size müjdeler olsun ki, her kim şu sizin bulunduğunuz hal ve sıfatta ve bulunduğu durumdan razı olarak bana mülaki olursa, o, benim refiklerim/yoldaşlarımdandır!" (M. Hamdi Yazır, a.g.e., c. II, s. 941) buyurarak kalplerini hoş etmişti.

Tam manasıyla Allah yoluna kendilerini vakfetmiş bulunan bu güzide sahabiler Peygamber'in hiçbir nasihatini, hiçbir hitabesini kaçırmazlardı. Daima orada hazır bulunur, irat edilen hitabeleri ve mevızaları hıfzedip diğer sahabilere de naklederlerdi. Bu bakımdan, İslami hükümlerin muhafaza ve naklinde Ehl-i Suffa'nın pek müstesna hizmet ve gayretleri vardır! Kuran nurunun kısa zamanda âlemin her tarafına süratle yayılmasında bu ilim heyetinin büyük payı vardır. Bu bakımdan, İslam tarihinde, Ehl-i Suffa müstesna bir yer işgal eder.

Selman kölelikten kurtulduktan sonra, bazı muhacirler gibi mal mülk edinip kendine düzen kurmayı tercih etmemişti. Çünkü bunu yapması meseleyi anlamış bir insanın gerisingeriye dönmesi gibi olacaktı. O, Peygamber'in yanında yaşamaya başlamıştı...

Büyük savaşlar yapılmıştı. Dostlar yitirilmişti. Yas, suffa ehlinin üzerine gölge gibi çökmüştü.

Bir yere temsilci gönderilecekse suffa ehlinden seçilirdi. Çoğu geçimliğini temin eder, birlikte paylaşırlardı. Aralarında "özel mülkiyet" yoktu.

İslam'ın ideal toplumu, Ashab-ı Suffa'dır. Ashab-ı Suffa, evlenene kadar birlikte yaşar, evlenenler onlardan ayrılırdı. Lakin, sadece uyuma yerini ayırır, birlikteliğe, müesseseye devam ederlerdi.

Hz. Ali, Ebuzer, Ammar, Selman gibi isimler, Ashab-ı Suffa'dandır.

Selman artık suffa ehliyle birlikte kalıyordu. Sohbetlerde pür dikkat kulak kesiliyor, Hz. Peygamber'in ağzından tek bir kelime dahi kaçırmıyordu. Kıvrak zekâsı, annesinin zorlamalarıyla aldığı eğitim, onu donanımlı kılmıştı. Ve artık Arapçayı da konuşuyordu...

Suffa ehli, Allah Elçisi'nin, manevi ve ahlaki eğitim merkezidir. Suffa ehline talim ettirdiği veriler hakkında çok detaylı bir bilgiye sahip değiliz. Lakin bu hususta Muhammed Hamidullah'a sözü vermek uygun olacaktır:

"Burası (suffa), bizzat Hz. Peygamber'in nezaretince çalışan bir eğitim ve ruhsal tecrübe merkeziydi. Oldukça önemli sayıda bir grup Müslüman burada yaşardı. Bu insanlar, zamanlarının bir kısmını insanlarla münasebetlere ayırdıkları gibi, bir kısmını da Allah'la münasebete ayırırlardı. Bunlar aynı zamanda, birer parazit gibi başkalarının sırtından geçinmemek ve kimseye yük olmamak için çalışırlardı. Geceleri, nafile ibadet ve tefekkürle geçirilirdi. Bu enstitüye; 'tekke, hankâh' vs. diyelim veya demeyelim, şüphesiz olan bir şey var; suffa sakinleri, maddesel temayülden önce, manevi tecrübelere bağlıydılar. İslam Peygamberi'nin bu ilk Müslüman mistiklere talim ettirdiği usuller, detaylarıyla bilinmeyebilir. Fakat bunların teferruatıyla bilinmemesinin ne önemi vardır? Gaye bellidir ve açıktır. Vasıtaları seçmek içinse yeterli hürriyet zaten sağlanmıştır. İslam Peygamberi'nin şu sözünü asla unutmamak gerekir: 'Hikmet, müminin kaybolmuş malıdır. Onu nerede ve ne zaman bulursa hemen alıverir.' "[38]

Selman'ın bu evresi, seyirdir. Hakikate dalışı akabinde, büyük bir ilim deryasında bulur kendisini. Müminlerin annesi Ayşe, onun için şöyle söylemektedir:

"Birçok geceler Selman-ı Farisi, Resul-ü Ekrem'le yalnız kalırlardı. Hatta bu gecelerde, zevcelerinden hiçbiri Resulullah'ın hizmetinde bulunmazlardı."[39]

Mekke'de kıyamet koparken, sükût içerisinde insanları eğiten ve kadroları hazırlayan Hz. Muhammed'in bu duruşu, ana ve sıla hasretiyle yanan Selman'ı rahatlatıyordu.

Halilim (dostum) dediği Peygamber'in duruşu, tavrı, netliği; ona olan aşkını körüklüyordu...

Sürekli onunla birlikteydi. Geçimini temin etmek için sepet örme işiyle meşgul olmadığı vakitlerin tümünde, Resulullah'ın yanında olurdu. O mescitte görünmüyorsa, Peygamber, "Selman nerede?" diye sorardı.

Suffa ehlinden Ali, Mikdat, Ebuzer ve Selman; Peygamber'in gözdesiydi.

Mescitte otururken, *"Allah, ashabımdan dört kişiyi sever. Bana da onları sevmemi emretmiştir. Bunlar, Ali, Ebuzer, Selman ve Mikdat'tır,"*[40] demiştir.

Enes bin Malik, Hz. Peygamber'den şöyle işittiğini söyler: *"Cennet üç kişiyi özler; Ali,*

Ammar ve Selman."[41] Ve yine Enes bin Malik, Peygamber vefat ettiğinde ilmi yazıp yazmamalarını sorduğunda, ilmi, Ali ve Selman'dan öğreniniz yanıtını almıştı...[42]

Ali şu sözü işitmişti: *"Allah, her peygambere yedi arkadaş veya muhafız vermiştir. Bana ise on dört tane verdi. Bunlar; ben, iki oğlum (Hasan ve Hüseyin), Cafer, Hamza, Ebubekir, Ömer, Musab, Bilal, Selman, Ammar, Mikdat, Huzeyfe ve Abdullah bin Mesud'dur."*[43]

Ashab-ı Suffa, yakın muhafızlardı. İlmin akıtıldığı büyük denizlerden oluşan dev bir okyanustu.

Gözyaşlarının, acının, aşkın, sevincin ve heyecanın paylaşıldığı, tırnaklarla inşa edilmiş bir ruhtur suffa...

Köle Bilal ezan okuyordu. Peltekti. "Ş" harfini söyleyemiyordu. Homurtu oluşmuştu. Neden Bilal?

Selman atıldı: *"Çünkü o, en sembol köledir!"*

İslam'ın mabede çağrısı, kölelerin önderliğinde gerçekleşir. Bu İslam'ın dünya görüşünün resmidir...

Yine Bilal ezan okumuştu. Halk mescide doluşmuş, herkes pür dikkat Peygamber'in sözlerine kulak vermişti. Selman ve Ebuzer yan yana oturmuştu. Nefeslerini dahi kontrol ederek dikkatlerinin bir saniye dahi dağılmamasını sağlıyorlardı. Derken sohbet tamam oldu ve halk dağıldı, geride sadece suffa ehli kalmıştı...

Peygamber evine gitti, yüzünde hüzün dolu bir ifade vardı. Keyifsiz görünüyordu. Onun bu hali, yürekleri sıkıştırıyor, herkese yansıyordu.

Bu hal ile uyudular. Gecenin ortasında Peygamber, Ebu Hureyre'yi çağırdı. Hureyre o günlerde suffa ehlindendi...

Hz. Resul, "Tüm dostlarımı çağır ya Hureyre!" dedi. Hureyre, bütün suffa ehlini uyandırıp, Peygamber'in yanına çağırdığını haber verdi. Herkes, adeta okun yaydan fırlaması gibi yatağından fırlamıştı.

Acaba ne oldu?

Sırayla evinin önüne gelip, izin isteyerek içeri girdiler. Yaklaşık otuz kişiydiler. Peygamber, arpayla hazırladığı yemeği önlerine koydu, sağ elini de kabın üstüne koydu.

"Allah'ın adıyla başlayın. Muhammed'in canını elinde bulundurana yemin ederim ki, Muhammed'in ailesi bu geceyi şu gördüğünüz yemeğin dışında bir şeyle geçirmemiştir."

Kabın içindeki yemek, üç kişinin dahi doymasına olanak vermeyecek kadar azdı. Lakin, Peygamber'in karnına taş bağladığı o günlerde, mescidin dışı; zengin ve gösterişli yaşam süren "sözde Müslümanlarla" doluydu.

Gözler dolmuştu. Zorlanarak, boğazlarına düğümlenmiş lokmaları yutmaya çalıştılar. Birbirlerine sarıldılar. Yan yana olmanın verdiği o aşk-ı muhabbetle kalkıp uyumaya gittiler...

Ebuzer ve Selman yan yana yatıyordu. Duydukları bir hışırtı üzere uyanıp kafalarını kaldırdıklarında, Peygamber'in namaza durduğunu gördüler. Kıyamda, rükû ve secdede aynı sureyi okuyordu:

Maide Suresi, 118. ayet: *"Onlara azap edersen, onlar senin kullarındır. Ama onları bağışlarsan hiç kuşkusuz, sen tüm gücün sahibi, tüm hikmetlerin sahibisin."*

Yoldaşlara duyulan aşk, yüzlerde tereddütsüz bir ifadenin varlığı, onun tek dayanağı olan dostları için sabahlara kadar dua ediyordu...

Suffa ehlinin ne öğrendiğini onların hayatlarında daha belirgin biçimde görüyoruz. Ve bu topluluğa nelerin öğretildiğini, Ebuzer'in isyanıyla Selman'ın devriminde daha net göreceğiz...

Ve her şey bu kadar rahat, sorunsuz gitmiyordu. İşler çok karışıktı. Mekke müşrikleri boş durmuyor, mücadele alevleniyordu...

Devrim Stratejisi

Yaşlı Ebu Afek, Mekke sokaklarında bağırarak yürüyordu:

Çok yaşadım, ancak görmedim böylesini,

Evlerin ve insanların böylesini,

Onlar kadar vefalısını, dürüstlükte eşsizini,

Kayla'nın (Avs ve Hazrec) çocukları gibisini,

Diz çöktürebilmek için onlara, dağlar sarsılırdı temelinden,

Oysa şimdi aralarına bir atlı girdi! Böldü bıçak gibi.

"Bu sevaptır! Bu mekruhtur!" diyor atlı, hüküm giydiriyor önüne bakarak,

Debdebeye bu kadar düşkünseniz ve atlının kulu olmakla ne kadar övünseniz,

Yazık! Öyleyse neden, bir Tubba'nın (Güney Arabistan'da bir hükümdar) peşinden gitmediniz?

Az sonra Esma bin Mervan görüldü ve eşlik etti:

Malik'ten ve Nabit'ten doğanlar, siz!

Ve siz, siz ki Avs'ın ve Hazrec'in eserisiniz (Medine aşiretleri)!

Fakat ne Murad'ın, ne Madulic'in (Yemen aşiretleri) eseridir o bilin!

Başımızdakiler tek tek vurulunca mı ona gönül verdiniz?

Nedir, pişirilen ete ve suyuna açlık çeker gibi peşinden gidişiniz? Şerefine düşkün bir adam da mı yok aranızda, dikkatsizliğinizi düzeltsin.

Gelsin, aldatılmışların umudunu yok etsin! (Maxime Rodinson, *Muhammed*, s. 161)

Mekke medyası harıl harıl çalışıyordu. Statükonun şairleri (medyası) etkin bir karşı propaganda içindeydi. Hz. Muhammed'in savaşlardaki başarısı, ölen Mekke ululları ve akabinde Mekke'de başlayan değişim, artık daha sert boyutlara ulaşmıştı.

O günlerde Selman, şairler tarafından "ajan" olarak tanımlanıyor, Muhammed'in aklını çelen "mal mülk düşmanı" diye lanse ediliyordu. Mazdeki zındıklığın, dinsiz-kâfir mal düşmanlığının türlü türlü şekillerde etiket olarak yapıştırıldığı Selman, hedef isimler arasındaydı...

Kabileciliğin, ırkçılığın en önemli araç olduğu o toplumda, bütün savunma stratejileri, görüldüğü üzere "ırkçılık üzerine" kurulmuştu.

Vatanınızı kurtarın edebiyatı üzerinden palazlandırılmaya çalışılan sömürü düzeni, gömüldüğü bataklıkta can çekişiyor, medya ve şirk ordusu

tüm gücüyle müminlere karşı mücadeleyi yükseltmeye çalışıyordu.

O günlerde Hz. Peygamber, ilgili medya organlarının (şairlerin) öldürülmesi gerektiği kararına varmıştı. Bu kimilerine göre "düşünce özgürlüğünü" ihlaldi.

Lakin, tam aksine; bu medya organları (şairler) insanlığın "özgür düşünmesini" engelleyen unsurlardı. Bu çerçeveden baktığımızda, öldürülmeleri; insanlığı özgürleştiren bir hamle olarak görülür.

Medine'de imza edilen Medine Sözleşmesi'nin maddeleri ihlal ediliyordu. Peygamber'in "ideal toplum sözleşmesinin" tahrif edilmesi, affedilemezdi. Devrim kanunları, devrimciler kadar yumuşak huylu davranamazdı; ve gerekenler yapıldı...

Medine'de imza edilen sözleşmenin maddeleri şunlardır:

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla:

1. Bu yazı Peygamber Muhammed tarafından Kureyşli ve Medineli müminler, Müslümanlar, bunlara tabi olanlara sonradan iltihak edenler ve onlarla beraber cihat edenler içindir.

2. İşte bunlar, diğer insanlardan ayrı bir ümmet oluştururlar.

3. Kureyş'ten olan muhacirler, kendi aralarında âdet olduğu üzere, kan diyetlerini ödemeye iştirak ederler. Onlar savaş esirlerinin kurtuluş fidyelerini müminler arasındaki iyi ve makul bilinen esaslara ve adalet ölçülerine göre ödemeye iştirak edeceklerdir.

4. Ben-i Avflar, kendi aralarında âdet olduğu üzere, önceki şekiller altında kan diyetlerini ödemeye iştirak edeceklerdir. Müslümanların teşkil ettiği her zümre savaş esirlerinin kurtuluş fidyelerini müminler arasındaki iyi ve makul bilinen esaslara ve adalet ölçülerine göre ödemeye iştirak edeceklerdir. (Aynı maddeler, Ben-i Haris, Ben-i Saide, Ben-i Cuşem, Ben-i Neccar, Ben-i Amr bin Avf ve Ben-i Evsler için tekrarlanmıştır. Bu nedenle aynı tekrarı yazmadık.)

5. Müminler, kendi aralarında ağır mali mesuliyetler altında bulunan hiç kimseyi bu durumda bırakmayacaklar. Kurtuluş fidyelerini veya kan diyeti gibi borçlarını iyi ve makul bilinen esaslara göre vereceklerdir.

6. Hiçbir mümin diğer müminin mevlasıyla (kendiyle akdi kardeşlik ilişkisi kurulan kimse) onun aleyhine olacak bir anlaşma yapmayacaktır.

7. Takva sahibi müminler, kendi aralarında, mütecavize, haksız bir fiili tasarlayana, bir cürüme veya bir hakka tecavüze ya da müminler arasında bir karışıklık çıkarma kastını taşıyan kimseye karşı olacaklar ve bu kimse onlardan birinin evladı bile olsa, hepsinin elleri onun aleyhine kalkacaktır.

8. Hiçbir mümin, bir kâfir için, bir mümini öldüremez ve mümin aleyhine hiçbir kâfire yardım edemez.

9. Allah'ın zimmeti (himaye ve teminatı) tektir. Müminlerin en ehemmiyetsizlerinden birinin himayesi, onların hepsi için bağlayıcı bir hüküm ifade eder. Zira müminler, diğer insanlardan ayrı olarak birbirlerinin mevlası (dostu) durumundadır.

10. Yahudilerden bize tabi olanlar, zulme uğramaksızın ve onlara karşıt olanlarla yardımlaşmazlarsa, yardım ve desteğimize hak kazanacaklardır.

11. Sulh müminler arasında bir tektir. Hiçbir mümin Allah yolunda girişilen bir harpte, diğer müminleri hariç tutarak, bir barış anlaşması yapamaz. Bu sulh ancak müminler arasında genellik ve adalet esasları üzere yapılacaktır.

12. Bizimle beraber savaşa katılan bütün askeri birlikler, birbirleriyle nöbetleşeceklerdir.

13. Müminler birbirlerinin Allah yolunda akıtılan kanlarının intikamını alacaklardır.

14. Takva sahibi müminler en iyi ve en doğru yolda bulunurlar.

15. Hiçbir müşrik, bir Kureyşli'nin mal ve canını himayesi altına alamaz, hiçbir mümine bu hususta engel olamaz.

16. Herhangi bir kimsenin bir müminin ölümüne sebep olduğu kati delillerle sabit olur da, maktulün velisi rıza göstermezse, kısas hükümlerine tabi olur. Bu halde, bütün müminler ona karşı olurlar. Ancak, bunlara sadece bu kuralın tatbiki için hareket etmek helal olur.

17. Bu yazının muhteviyatını kabul eden, Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanan bir müminin bir katile yardım etmesi ve ona sığınak temin etmesi helal değildir. Ona yardım ve yataklık eden, kıyamet günü Allah'ın lanet ve gazabına uğrayacaktır. O zaman artık kendisinden ne bir para ve ne de bir taviz kabul edilecektir.

18. Üzerinde ihtilafa düştüğünüz herhangi bir şey, Allah'a ve Muhammed'e götürülecektir.

19. Yahudiler, müminler gibi savaş sürdüğü sürece harp masraflarını karşılamak mecburiyetindedirler.

20. Ben-i Avf Yahudileri müminlerle birlikte bir ümmet (toplum) teşkil ederler. Yahudilerin dinleri kendilerine, müminlerin dinleri kendilerinedir. Buna, mevlaları da dahildir.

21. Yalnız, kim haksız bir fiil irtikap ederse veya bir cürüm işlerse, o sadece kendine ve aile efradına zarar vermiş olacaktır.

22. Ben-i Neccar Yahudileri de Ben-i Avf Yahudileri gibi aynı haklara sahiptirler. (Bundan sonra; Ben-i Haris, Ben-i Saide, Ben-i Cuşem, Ben-i Evs ve Ben-i Salebe Yahudileri için 21 ve 22. maddelerdeki aynı kayıtlar olduğu için tekrar zikretmedik.)

23. Cefne ailesi Salebe'nin bir koludur. Bu nedenle Salebeler gibi mütalaa edileceklerdir.

24. Ben-i Şuteybe de Ben-i Avf Yahudileri gibi aynı haklara sahip olacaklardır. Kurallara mutlaka riayet edilecek ve bunlara aykırı davranılmayacaktır.

25. Yahudilere sığınanlar bizzat onlar gibi mülahaza olunacaklardır.

26. Yahudilerden hiç kimse Muhammed'in izni olmadan, Müslümanlarla birlikte bir askeri sefere çıkamayacaktır.

27. Bir yaralamanın intikamını almak yasak edilmeyecektir. Biri bir adam öldürecek olursa neticede kendini ve aile efradını mesuliyet altına sokar. Aksi halde haksızlık olacaktır. Allah bu yazıya en iyi riayet edenlerle beraberdir.

28. Bir savaş vukuunda Yahudilerin masrafları kendi üzerine ve Müslümanların masrafları kendi üzerinedir. Bu sahifede gösterilen kimselere harp açanlara karşı, onlar birbirleriyle yardımlaşacaklardır. Onlar arasında iyi davranma olacaktır. Kaidelere mutlaka riayet edilecek, bunlara aykırı davranış olmayacaktır.

29. Hiç kimse müttefiklerine karşı bir cürüm işleyemez. Zulmedilene mutlaka yardım edilecektir.

30. Yahudiler Müslümanlarla birlikte beraberce harp ettikleri sürece masrafta bulunacaklardır.

31. Bu sahifenin gösterdiği kimseler için Medine, vadisi dahil, mukaddes bir yerdir.

32. Himaye altındaki kimse, bizzat himaye eden kimse gibidir. Ne zulmedilir ne de kendisi zulmedebilir.

33. Himaye verme hakkına sahip olanların dışında hiç kimse himaye veremez.

34. Bu sahifede yazılı kimseler arasında zuhurunda korkulan bütün öldürme ve münazaa vakalarının Allah'a ve resulüne götürülmeleri gerekir. Allah sahifeye en iyi riayet edenlerle beraberdir.

35. Ne Kureyşliler ne de onlara yardım edecekler, himaye altına alınacaklardır.

36. Müslümanlar ve Yahudiler arasında Medine'ye saldıracaklara karşı yardımlaşma yapılacaktır.

37. Şayet; Yahudiler, Müslümanlar tarafından bir sulh yapmaya veya bir sulh akdine iştirake davet olunurlarsa, bunu doğrudan doğruya akdedecekler veya ona iştirak edeceklerdir. Şayet Yahudiler, Müslümanlara aynı şeyleri teklif edecek olurlarsa, müminlere karşı aynı haklara sahip olacaklardır. Din konusunda girişilen harp vakaları müstesnadır.

38. Her zümre, kendine ait mıntıkadan sorumludur.

39. Bu sahifede gösterilen kişiler için ortaya konan şartlar, aynı şekilde Evs Yahudilerine, yani onların mevlalarına ve bizzat kendilerine, yine bu sahifede gösterilen kimseler tarafından sıkı ve tam bir şekilde tatbik olunur. Kurallara mutlaka riayet edilecek, bunlara aykırı hareket edilmeyecektir. Haksız yollarla kazanç temin edenler, sadece kendilerine zarar ermiş olurlar. Allah, bu sahifede gösterilen maddelere en doğru ve en mükemmel riayet edenlerle beraberdir.

40. Bu yazı, bir haksız fiil veya cürüm işleyenin ceza görmesine engel olamaz. Harbe çıkan da Medine'de kalan da emniyet içindedir. Haksız bir fiil işlemek müstesnadır. Allah ve resulü Muhammed himayelerini, bu sahifeyi tam bir sadakat ve dikkat içinde muhafaza edenler üzerinde tutacaklardır. (Niyazi Kahveci, *İnsan Hakları ve İslam*, Ankara, TDV yayını, 1995, s. 45-49. Medine sözleşmesinin bir ölçüde farklı bir başka Türkçe tercümesi için bkz. Ahmet Gürkan, *İslam Kültürünün Garbı Medenileştirilmesi*, Ankara, 3. baskı, s. 74-80)

Devrim kanunları, acil geçiş yasaları belirmişti. İç ve dış hukuk, ilişkilerin düzenleniş biçimi oturmuştu. Velev ki, bu sözleşmeyle; İslam ilk defa doktriner bir kimlik kazanmış oluyordu...

Medine'de bir İslam devleti kurulmuyordu. Bir "İslam toplumu" oluşturuluyordu. Bu toplumda, Yahudiler, Mecusiler, Sabiiler vardı. Bir arada yaşamanın kendisi "İslam toplumu" oluyordu. Gönüllü bir sözleşme oluşturulmuştu. Dikey bir hiyerarşi yoktu. Silahlı, askeri güç yoktu. Dış tehditler karşısında örgütlenen halk vardı...

Medine Sözleşmesi'yle birlikte, Mekke'yle işbirliği yapan Yahudiler biraz duruldular. Lakin bir güvence oluştu. Artık geçici de olsa bir barış olacaktı. Medine'de herkesin hudutları belirlenmişti. Barış, şehre hâkim olmuştu.

Allah Elçisi'nin hayatı boyunca altına imza attığı tek kurallar bütünü bu sözleşmedir. Bu sözleşmeye dikkatlice bakarsanız, zamanımızda "şeriat ya

da farklı bir isim" üzerinden meşru kılınmaya çalışılan "önermelerle" hiçbir alakasının olmadığını görürsünüz.

Resulullah, sözleşmede "hiçbir dini dayatma, zorlama" maddesi koymamıştır. Düzenleyici, bir arada yaşamı oluşturacak altyapısal bir içerik oluşturmuştur.

Hiddetlenen zorbalık karşısında, Bedir'de kazanılan ve Uhut'ta kaybedilen prestiji toparlamak adına, içeriden vurulmamak için yapılan bu sözleşme, ayrıca türünün ilk örneklerinden biridir.

Dikey bir hiyerarşi (devlet) olmaksızın yaşamanın yöntemidir. Gönüllü bir sözleşme üzerinden hareketle, insanların birlikte hareket etmesini sağlayan bir tavırdır. Yatay hiyerarşi ürünüdür. Ve maddeleri ileri derecede "eşitlikçidir."

Fakat her şey sözleşme kadar iyi gitmiyordu. Mekke'nin "şirk ordusu" büyük bir saldırı hazırlığındaydı. Kader Selman'ı sahneye çağırıyordu...

"Selman Bizdendir!"

Tüm bunlardan, fetih ve devrimden evvel; cesaretin kelimelerden öte, eylemlerde konuşlandığı zamanlardı. Toprağa kan dökülmüş, yoldaşlar yitirilmişti...

Hicretin 5. senesi dolmuştu. Henüz hiçbir savaşa katılamayan Selman; artık sahneye çıkmak üzereydi...

Bedir, Uhut gibi büyük harplerde, kısa bir süre evvel sohbetleştiği, şakalaştığı dostları yitiren Selman, hayatının bu bölümüne "ölüm" der.

Ölüm. Medine sokaklarına kokusu çökmüş eski bir dosttu. Bir avuç "genç", ağzından çıkan kelimeler hasebiyle ardına düştükleri önderin arkasında, yeryüzünün servet ve nimetle şımarmış kodamanları karşısında, somut bir savaşım süreci içindeydi.

Uyduruk siyer kitaplarının anlattığı gibi, Müslümanlar; bir saldırı sonrası savaş ilan etmemişti. Aksine, ideolojilerinin gereğini yaparak, zaten "nefes alarak" kendilerine savaş açan muktedirler karşısında silahlı savunmaya geçmişlerdi.

Güzel sözlü, naif, uzun boylu, sürekli teselli dağıtan, fedakâr ve ince önder, artık silahlıydı. Ve tüm hareket silahlanmış, anlatımın uygulamaya geçiş sürecini belirgin kılmışlardı...

Silahlı Peygamber ve refikleri (yoldaşları)...

Hüzün, heyecan, aşk ve devrim...

Hepsi bir aradaydı. Ve istisnasız herkes için bu böyleydi. Ama çok ekstra bir duygu daha vardı ki!..

Endişe!

Meydanları titreten cengâverler toprağa düşmüştü. Peygamber'in amcası Hamza şehit olmuş, bu büyük cengâver yitirilmişti.

Oysaki, aralarında silahlı mücadeleye hâkim isimlerden biriydi Hamza. Ve çoğu köle kökenli olduğundan, kılıç dahi tutmamışlardı...

İşte bu noktada "zorunluluk ve sorumluluğun" yarattığı geniş algı çerçevesinde, Ali ve Selman meydana çıkmıştı...

Artık Selman, bir zahit, devrimci olmanın yanı sıra; silahlı bir gerillaydı. Çünkü kabul gören ve meşru sayılan sistemin dışında kalmış, terörist olarak tanımlanmıştı. Mekke sokaklarında Selman, isyancı bir kâfir, mal mülk düşmanı bir terörist olmanın dışında bir anlam ifade etmiyordu...

Uhut Savaşı'nda Ali başına kırmızı bir bant bağlamıştı. Bu, ölmek var, dönmek yok manasına gelen bir semboldü. Evet, bir gider; bin geliriz diyorlardı...

Savaşlarda kaybedilenlerden çok kazanılanlar ümit veriyordu. Kalan sağlar, devrimin kaleleriydi. Lakin, karşı propaganda; kayıplar üzerinden halkı ürkütmeye çalışsa da, herkes canından vazgeçmişti! Artık bu bozuk düzen yıkılmalıydı!

Karşı cephe, savaş hazırlıklarına başlamıştı. Uhut Savaşı'nın verdiği cesaretle, Müslümanları yok etme, Peygamber'i öldürme adına büyük bir hazırlık içindeydiler.

Selman kölelikten kısa bir süre önce kurtulmuştu. Geldiği beldelerde savaş stratejileri üzerine yazılanları okumuş, Fars diyarlarında öğrendiklerini tatbik etme vakti yaklaşmıştı...

O günlerde Medine'den sürgün edilen kabileler Ebu Süfyan'ı savaşa ikna etmişlerdi. Medine'de olan bitenleri bildiklerini anlatıyor, Mekke'ye bilgi veriyorlardı...

Medine'den Mekke'ye sürülen kabilelerin sürgün nedeni, Medine Sözleşmesi'dir. Medine Sözleşmesi'nin maddelerini ihlal eden grupların tümü tasfiye edilmiştir.

O günlerde Medine'de türlü çalkantılar vardı. Peygamber'in dikkatini dağıtmak için bütün yolları deneyen müşrikler, Peygamber'in eşine iftira atmıştı. Medine gündemindeki ana madde buydu. Öte yandan Yahudi kabilelerin işgüzarlığı ve ihanetleri, Uhut'un propagandası, ciddi manada güç kaybettiriyordu.

Müşrikler İslam'ı yok etmek için şehri kuşatma kararı aldılar.

12.000 kişilik dev bir orduyla Medine'ye doğru yola çıkan müşriklerin haberi hızla şehre ulaşmıştı. Allah Resulü mescitte durum değerlendirmesi yapıyordu. Şehrin içine çekip, orada mı savaşmalıydı?

Şehrin Yahudilerine güvenmeyen Allah Resulü, bu fikrin makul olmadığını belirtti. Şehrin içinde değil, önlerinde savaşılmalıydı.

Tartışma hararetlendikçe boyut değişiyordu. Herkesin yüzü asıktı. Endişeli gözlerle birbirlerine bakıyorlar, kara kara düşünüyorlardı. Ne yapmalı?

Selman atıldı:

"Ya Resulullah! Bizim memleketimizde bir şehir üzerine düşman hücum ederse şehrin etrafına hendek kazmak âdettir."

Herkes bir anda değişti. Birbirlerine gülümseyerek bakmaya başladılar. Evet! Çok akıllıca bir fikirdi. Kalabalık arasında birileri itiraz etti:

"Ya Resulullah, bize korkak demesinler?"

Cevap verdi:

"Savaş, hiledir/stratejidir."

Allah Elçisi, Selman'ı alnından öptü ve talimatı verdi:

"Hendeklere girişin!"

Hemen işe koyuldular. 40 arşınlık hendeklere giriştiler.

Selman çok yoğun çaba sarf ediyordu.

Selman sahnedeydi. Canını dişine takmış hendek kazıyordu. Bir ara kimsenin anlam veremediği bir şey oldu:

Selman birdenbire yere yıkılmıştı. Selman'ın durumu, Hz. Peygamber'e ulaştırılmış ve ne yapılması gerektiği sorulmuştu. Hz. Peygamber, *"Kays bin Sasaa'ya gidin, Selman için bir kapta aptes alsın. Aptes suyuyla Selman yıkansın. Su kabını, Selman'ın başından aşağı boşaltın!"* diye emretti.

Peygamber'in bu tavsiyesini yerine getirdiler. Selman kendisine geldi. (Vakıdi, a.g.e., II, 447)

Selman-ı Farisi'nin bu gayretini gören Ensar ve Muhacirun'dan bir kısmı aralarında, "Selman bizdendir!" çekişmesine girdiler.

Çünkü her takım, onunla çalışmak istemektedir. (Muhammed Hamidullah, *Hz. Peygamber'in Savaşları*, s. 70)

Yorgunluk ve güçlükler sonrasında bu çekişme neredeyse kavgaya dönüşmek üzereyken, Allah Elçisi geldi. Selman'a çevirdiği bakışlarıyla, *"Selman bizdendir, ehlibeyttendir"* (Vakıdi, a.g.e., II, 446-447) dedi. Selman'ın gönlü kanatlanmıştı. Hendeğe saldırdı. Bütün enerjisiyle hendeği kazmaya devam etti.

Derken sert bir kayaya denk geldiler. Bir türlü parçalanmıyordu. Arkadaşları Selman'a, git Resulullah'a haber ver. dedi. Selman koşarak Allah Elçisi'nin yanına vardı:

"Ya Resulullah! Anamız babamız sana feda olsun! Hendeğin karnından karşımıza ak bir kaya çıktı. Onunla uğraşırken bütün demir araçlarımız kırıldı, çaresiz kaldık. Çizmiş olduğun çizgiden biraz sapalım mı? Ya da, bu hususta bize vereceğin bir emir var mı? Biz senin çizmiş olduğun çizgiyi aşmak istemiyoruz!"

Hendek kazıcıların balyozlarını kıran bu kayanın yanına beraberce gittiler. Allah Elçisi Selman'ın balyozunu istedi.

Resulullah'ın alnı terliyordu. Önüne çıkan her engel onu yoruyordu. Hendeğe indi, olanca gücüyle kayaya burdu. Öyle ki, sürtünmeden ötürü büyük bir kıvılcım çıktı!

Kaya sağlam duruyordu. Bir daha vurdu. Daha güçlü bir kıvılcım çıktı. Kaya halen sağlamdı. Bir kez daha vurunca kaya parçalandı.

Kolları yorulmuştu. Selman elini uzatıp hendekten onu çıkardı.

"Anam babam sana feda olsun ya Resulullah! Ben şimdiye kadar hiç görmediğim bir şeyi gördüm!" deyince, Resulullah, yanındakilere dönerek, *"Selman'ın gördüğünü siz de gördünüz mü?"* diye sordu.

Ashab, "Evet! Babalarımız, analarımız sana feda olsun ya Resulullah! Sen vurduğun zaman kayadan, dalga gibi şimşek çıktığını gördük. Sen tekbir getirdin, biz de tekbir getirdik. Bu ışık parıltısından başka bir şey görmedik," diye yanıtladılar.

Sonra Resulullah, *"Doğru söylüyorsunuz. Ben kayaya ilk darbeyi indirdiğim zaman çakan, sizin de gördüğünüz şimşek bana, Hire şehrinin köşklerini ve Kisra'nın Medain'ini aydınlattı.*

Onlar bana köpeğin altlı üstlü yan dişleri gibi gözüktüler. Cebrail de bana ümmetimin oralara hâkim olacağını haber verdi.

Kayaya ikinci darbeyi indirdiğim zaman çakan, sizin de gördüğünüz şimşek bana, Rum ülkesinin kızıl köşklerini, saraylarını aydınlattı. Onlar bana, köpeğin altlı üstlü yan dişleri gibi gözüktüler. Cebrail de bana, ümmetimin oralara hâkim olacağını haber verdi.

Sonra, kayaya üçüncü darbeyi indirdiğim zaman çakan, sizin de gördüğünüz şimşek bana, Sana diyarının köşklerini, saraylarını aydınlattı da, onlar bana köpeğin altlı üstlü yan dişleri gibi gözüktüler. Cebrail de bana ümmetimin oralara hâkim olacağını haber verdi" (Taberi, a.g.e., II, 568-569; Nesai, Ebu Abdirrahman Ahmed bin Şuayb bin Ali bin Sinan bin Bahr, *Sünenü'n-Nesai: Celaleddin es-Suyuti*, Beyrut, "Cihad", 42) dedikten sonra, *"Sevininiz ki; ümmetim, yardım ve zafere nail olacaklardır,"* diye üç defa tekrarladı...

Yüzleri, gözleri toprak içindeki refikler hendek kazma işini ilerletip, nihayet tamamladılar. Herkes Mekkelileri bekliyordu. Şehre derin bir sessizlik çökmüştü. Mücahitler sırayla hendek başında nöbet tutuyorlardı. İslam ayaktaydı! Dimdik duruyordu. Ve küfrün tamamı geliyordu...

Hendek Savaşı "Müslümanların" zaferiydi. Mekke'nin pis eşrafı paralı askerlerden oluşan 12.000 kişilik ordusuyla, gerisingeriye dönmüştü. Allah Resulü hemen Şair Hassan aracılığıyla bütün yarımadaya durumu ilan

etmişti. İslam, Selman'ın dâhice fikriyle zafer elde etmişti. Selman'ın hendek fikri; dilden dile dolaşıyordu.

Bu zafer Selman'ın çok fazla düşman edinmesine neden oldu. Hendek kahramanı, Ali'yle birlikte, Mekke şirk çetesinin baş düşmanı haline gelmişlerdi. Selman ise umursamıyordu. O aşkın derin koridorlarında gezinmekle meşguldü...

Hendek sonrası konjonktür değişti. İslam'ın yaptırım gücü artmıştı.

Hatta Peygamber öylesine güçlü bir özgüven kazandı ki, ansızın haber saldı:

"Hacca gidiyoruz."

Silahsız, ihramlı bir şekilde hacca gidiyoruz...

Bilal ile Selman birbirine sarıldılar. Herkes büyük bir heyecanla hazırlığa başladı. Kurbanlıklar hazırlandı, ihrama girildi...

Yola çıktıklarında hüsran olmuştu. Mekke'nin çetesi şehre girmelerine izin vermedi. Lakin, Hudeybiye'de barış yapıldı.

Devrim yaklaşıyordu. Mekkeli müşrikler Peygamber'le anlaşma yoluna gittiler. Büyük dâhinin üstün zekâsına takıldılar.

Hudeybiye'de imza edilen anlaşmayla, devrim somut bir strateji kazanmıştı. Bu anlaşmaya göre,

Müslümanlarla karşı taraf arasında 10 yıl savaş olmayacak, iki tarafın hiçbiri diğerinin malına ve canına el atmayacak.

Müslümanlar bu yıl Beytullah'ı ziyaret etmeksizin geri dönecekler. Gelecek yıl üç günden fazla olmamak üzere Mekke'ye gelip Beytullah'ı ziyaret edecekler. Bu üç gün süresince Mekkeliler şehir dışına çıkacaklar.

Müslümanlardan Kureyş'e sığınacak olursa, geri döndürülmeyecek, fakat onlardan Müslümanlara sığınanlar geri döndürülecek.

Müslümanlardan hac, umre ve ticaret için Mekke'ye gideceklerin canları ve malları güven altında olacak. Kureyş tarafında Mısır'a ve Şam'a gidenlerle ticarette bulunmak üzere Medine'ye gelenlerin de canları ve malları güven altında bulunacak.

Kureyş'ten başka diğer kabileler isterlerse Müslümanların, isterlerse Kureyş'in koruması altına girebilecek.

Bu maddeler arasında 3. madde çok tartışılmıştı. Hz. Ebubekir dahil hemen hemen herkes bu maddeye karşı çıkmış, lakin Peygamber ısrarla bunu kabul etmişti. Çünkü askeri alanda elde edilen başarıların tümünün "yitirildiği" bir madde olduğu düşünülüyordu. Nereden bakarsanız bakın,

aleyhte bir anlaşma olarak görülen bu anlaşma, Peygamber'in büyük memnuniyetini temin etmişti...

Çünkü, Mekke'ye sığınanlar Medine'ye gönderilmiyor, hatta Müslümanlığa dönmemeleri için hoş görülüyorlardı. İşte tam fırsatıydı, yetiştirilen gençler akın akın Mekke'ye sığındılar. Sokakları, mahalleleri, evleri örgütlediler. Lakin Mekke'den Medine'ye müşriklerin sığınması ise yasaktı. Bu, ajan faaliyetlerin önünü kesmişti...

Devrim, zihinleri kuşatma stratejisi üzerinden saldırmaksızın fethetme ilkesiyle başarıya ulaşmaya yakındı. Artık Mekke, kimliği gizlenmiş Müslümanlarla doluydu. Her yer "oligarşi" karşısında takiye koşullarına göre konumlanmış inananlar tarafından dolmuştu. Sayılı zamanlar baş göstermişti!

Devrim!

Mekke'ye sığınan gençler İslam'ı yaymışlardı. Güçlü İslam karşısında, Mekke yoksulları da artık tereddüt etmiyordu. En kötü durumda Medine'de yaşayabilirlerdi. Kapı kapı "gizli ve derin" bir çalışma yürütüldü.

Mekke kodamanları Hudeybiye Anlaşması'ndan memnun bir görüntü veriyorlardı. Lakin bu süreçte İslam tabana yayılıyordu. Ve barış zamanları; bütün Arap kabileleri İslamlaştırılıyordu...

Çok hayati önem arz eden bu anlaşma sayesinde savaş bitmişti. Kabilelerin Medine'yle ilişki kurma korkusu ortadan kalkmıştı...

Mekke'de Medine'den göçen ve din değiştirdiğini söyleyerek faaliyet yürüten gençler "ışık evleri" adında sohbethanelerde insanları İslam'a davet ediyorlardı.

Her geçen gün Mekke'nin üstyapısı sarsılıyordu.

Allah Resulü fırsat kolluyordu. Büyük bir ordu kuruyordu. Devrim gerçekleşmeliydi...

Mekke'den bir grup silahlı (Ben-i Bekir), bir gece Müslümanlara saldırmıştı. Küçük bir topluluğa saldırıp kılıçtan geçirdiler. Ertesi gün mescidin gündemi belliydi:

Anlaşmayı Mekke bozmuştur!

Ebu Süfyan yola koyulup Medine'ye geldi. Kızı Ümmü Habibe'nin evine gitti. Oturmak için Allah Resulü'nün yatağına doğru ilerleyince Ümmü Habibe yatağı katlayıp ondan uzaklaştırdı.

Bunu görünce, "Kızım, yavrum! Beni mi bu yataktan esirgedin, yoksa onu mu benden esirgedin?" diye sordu.

O da, "Hayır, bu Allah Resulü'nün yatağıdır. Sen ise pis bir müşriksin," diye cevap verdi. Ebu Süfyan, "Vallahi, benden sonra sana bir şer isabet etmiş," dedi.

Hz. Ümmü Habibe, "Hayır! Allah, bana kötülüğü değil, İslamiyet'i nasip etti. Sen ise, işitmez, görmez, taştan yontulmuş puta tapmakta devam ediyorsun!" dedikten sonra ilave etti: "Babacığım! Senin gibi, Kureyşlilerin büyüğü bir kimse, nasıl olur da İslamiyet'e uzak kalır?"

Ebu Süfyan'ın kızgınlığı daha da arttı. "Yazıklar olsun sana! Senden bu sözleri de mi işitecektim? Ben, atalarımın tapageldiklerini bırakıp Muhammed'in dinine gireceğim, öyle mi?" dedi; sonra da, Hz. Ümmü Habibe'nin yanından öfkeyle ayrıldı.

Sonra, çıkıp Resulullah'ın yanına geldi ve onunla konuştu. Fakat Hz. Peygamber ona bir cevap vermedi.

Mekke'nin müşrik reisi Ebu Süfyan, Allah Resulü'nün ayağına kadar gelip, bu durumdan habersiz olduğunu söyledi. Ebuzer ve Selman; Ebu Süfyan'a bakarken, büyük bir fırtına kopuyordu...

Köleler, şahsiyeti dinarla tartılan efendileri ayağına getirtmişti. Efendiler yalvarıyordu. Resulullah, ezilenlerin ve kölelerin öncüsü Rahmet Peygamberi, Süfyan'dan yüzünü çeviriyordu...

Ebu Süfyan, sonra Hz. Ebubekir'e gidip kendisi için Resulullah'la konuşmasını söyledi. Hz. Ebubekir, "Ben bunu yapamam," dedi.

Ebu Süfyan, "Öyle ise, beni himayene al ve bunu halka bildir," dedi. Hz. Ebubekir, "Benim himayemde bulunanlar, Resulullah'ın himayesinde bulunanlardır!" diye bildirdi.

Sonra Ömer bin Hattab'a gidip onunla konuştu. Hz. Ömer, "Ben sizin için Resulullah'tan şefaat mi dileyeceğim? Vallahi, eğer bir karıncadan başkasını bulamasam bile onunla size karşı savaşırım!" dedi.

Kendi kendine, "Vallahi, ben bugünden daha zor, daha çetin bir gün görmedim!" diye mırıldanıp Hz. Ömer'in yanından ayrılan Ebu Süfyan, doğruca Hz. Osman'ın yanına gitti.

"Ey Osman! Bu topluluk içinde akrabalıkta bana en yakın sensin. Ne olur, şu mütarekeyi yenile ve müddetini uzat! Çünkü sahibin seni hiçbir zaman reddetmez," dedi.

Hz. Osman, "Benim himayemde bulunanlar, Resulullah'ın himayesinde bulunanlardır," diyerek, bu hususta kendisine hiçbir yardımda bulunamayacağını ifade etti.

Bunun üzerine Ebu Süfyan, Ali bin Ebu Talib'in evine gitti. Hz. Fatıma da oradaydı. Hz. Hasan henüz bir çocuktu ve önlerinde emekleyip duruyordu.

Ebu Süfyan, "Ey Ali, şu topluluk içinde akrabalık yönünden bana en yakını sensin. Ben bir iş için gelmiş bulunuyorum. Hiçbir şey elde edemeden, geldiğim gibi geri dönmeyeyim! Benim için Muhammed'e rica et!" dedi.

Hz. Ali, "Allah senin iyiliğini versin, ey Ebu Süfyan! Vallahi Resulullah, hakkında konuşamayacağımız bir şeye karar vermiş durumdadır," dedi. O zaman Ebu Süfyan, Fatıma'ya dönerek şöyle dedi:

"Şu oğluna emretsen de iki taraf arasında himayeci olsa, böylece dünyanın sonuna kadar Arapların efendisi olsa, olmaz mı?"

Hz. Fatıma, "Vallahi, benim bu oğlum ne halk arasında himayeci olacak yaşa gelmiştir; ne de herhangi bir kimse Resulullah'a karşı himayeci olabilir," dedi.

Ebu Süfyan, Hz. Ali'ye dönerek, "Ey Ebu Hasan! Ben, işlerimin çok zorlaştığını görüyorum. Sen bana bir tavsiyede bulun," dedi.

Hz. Ali şöyle cevapladı: "Vallahi, ben senin için yararlı olacak bir şey bilmiyorum. Ama sen, Kinaneoğullarının ulu kişisisin. Kalk, iki taraf arasında himayeci olduğunu açıkla, sonra yurduna git."

Ebu Süfyan, "Bunun bana bir fayda sağlayacağını sanıyor musun!" diye sordu.

Hz. Ali, "Hayır, vallahi bir faydası olacağını pek sanmıyorum. Fakat senin için bundan başka bir yol da yok!" dedi.

Bunun üzerine Ebu Süfyan, mescitte ayağa kalkıp, "Ey insanlar! Haberiniz olsun ki, ben iki taraf arasında himayeci oluyorum," dedi. Sonra devesine bindi, dönüp gitti.

Ebu Süfyan, Kureyşlilere geldiğinde, "Ne haber var?" diye sordular. Dedi ki:

"Muhammed'in yanına vardım ve onunla konuştum. Vallahi bana hiçbir cevap vermedi. Sonra Ebu Kuhafe'nin oğluna gittim, ondan da bir hayır bulamadım. Sonra Ömer bin Hattab'a gittim, onu baş düşman buldum. Sonra Ali'ye gittim. Onu kavmin en yumuşağı buldum. Ali bana bir yol gösterdi, ben de onu yaptım.

Vallahi, bilmiyorum bu yaptığım şeyin bana bir faydası olur mu, yoksa olmaz mı?"

Kureyşliler, "O sana ne tavsiye etmişti?" diye sordular.

"Bana, iki taraf arasında himayeci olduğumu açıklamamı söylemişti. Ben de öyle yaptım," dedi.

Kureyşliler, "Muhammed bunu geçerli gördü mü?" dediler.

"Hayır," dedi.

O zaman Kureyşliler, "Yazıklar olsun sana! Vallahi adam seninle oyun oynamaktan başka bir şey yapmamış!" dediler.

Ebu Süfyan da, "Hayır, fakat bundan başka da yapacak bir şey bulamadım," dedi.

Mekke'nin fethedileceği haberleri yayılmıştı. Mekkeliler ordu kurmaktan bahsediyorlardı. Ama bu durum pek mümkün değildi. Allah Resulü dev bir ordu hazırlıyordu. Direnmek, intihar olurdu...

10.000 kişilik dev bir orduyla yola çıkıldı. Başka bir yere sefere gidiliyormuş süsü verilerek, hızla Mekke'ye yöneldiler. Kısa bir süre sonra şehre varıldığında; çok küçük bir direniş dışında direniş olmaksızın şehre girildi...

Bir anda bütün müminlerin gözyaşları boşanmıştı. Herkes toprağı öpüyordu. Akrabalarıyla kucaklaşıyorlardı. Resulullah, büyük bir mutluluk ve gözyaşları içerisinde Kâbe'ye doğru ilerliyordu...

Allah Elçisi, elindeki asayla Kâbe'ye girdi. Bütün putları deviriyordu. Devirirken de bağırıyordu:

"Hak geldi, batıl yok oldu. Muhakkak batıl yok olucudur," diyordu. (Taberani, *Mucem ül-Kebir* (101339); Bezzar, *Keşf ül-Estar*, 2/345)

Herkes ona bakıyordu. Selman, dostunun yanına gitti. Selman'a tutunarak kapının eşiğine vardı. Ellerini kaldırdığında Mekke'ye müthiş bir sessizlik çöktü. O sessizlik, müşrikleri şok etmişti. Aşağıladıkları o adam, binlerce insan tarafından pür dikkat dinleniyordu. Ve Allah Resulü söze başladı:

"Allah'tan başka ilah yoktur. O yegânedir, O'nun ortağı yoktur. O, vaadini yerine getirdi ve kuluna yardım etti. Bütün düşmanları tek başına bozguna uğrattı.

İyi bilin ki, cahiliye çağına ait her şey, mal ve kan davaları, Beytullah'ın perdedarlığı ile hacılara su dağıtma âdetleri dışında hepsi de şu iki ayağımın altındadır, kaldırılmıştır.

İyi bilin ki, kamçı ve sopayla yapılan yarı kasıtlı (şibh ül-amd) hataen adam öldürmenin ağır bir diyeti vardır. Bu da, içlerinden kırkının karınlarında yavruları olmak şartıyla yüz devedir.

Ey Kureyş topluluğu! Muhakkak ki Allah, cahiliye gururunu, cahiliye atalarıyla övünüp büyüklenmeyi sizden kaldırmıştır. Bütün insanlar Âdem'den, Âdem de topraktan yaratılmıştır!"

Sonra Hz. Peygamber şu ayeti okudu:

"Ey insanlar! Biz sizi bir erkek ile bir dişiden yarattık. Birbirinizle tanışasınız diye sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Allah katında en üstün olanınız, en çok sakınanınızdır. Şüphesiz ki Allah her şeyi bilir, her şeyden haberdardır."

Sonra şöyle buyurdu:

"Ey Kureyş topluluğu! Şimdi hakkınızda ne yapacağımı sanıyorsunuz?"

Kureyşliler, "Hayır yapacağını. Sen iyi bir kardeşsin, iyi bir kardeş oğlusun," dediler.

Hz. Peygamber buyurdu:

"Ben, size Hz. Yusuf'un kardeşlerine dediğini söyleyeceğim: ‘Size bugün hiçbir başa kakma ve ayıplama yoktur.' Gidin, sizler serbestsiniz!"

Selman ona bakarak ağlamaya başladı. Büyük yüreği, affediciliği, kin tutmayışı, kardeşlikten yana oluşu...

Kendi kendisine, "Vallahi billahi Allah'ın resulüdür," diyordu. Allah'ın elçisi...

Mekke, Şehirlerin Anası... Küllerinden yeniden doğmuştu. Şirk yıkılmıştı. Tevhit öyle bir devrimle devirdi ki şirk oyunlarını...

Mutluluk

Mekke'nin fethinden sonra Peygamber, Medine'ye yerleşti. Orada kurulmuş bir düzen vardı. Merkez Medine olmuştu. Gönlü istediği halde, Mekke'ye yerleşemedi.

Dostu Selman da onunla kalmayı yeğledi. Yoldaşını, dostunu yalnız bırakmayacaktı. Çünkü, etrafını dolduran kalabalıklara nazaran, yalnız biriydi o.

Müslümanların sayısı çoğalmıştı. Ama meseleyi kavramış adam sayısı çok azdı. İslam'ı ve yapılmak isteneni idrak eden kişiler, azınlıktaydı. Eski kodamanlar, dönüşen sisteme entegre olmuşlardı. O, bunun yol açacağı durumları biliyordu. Olacaklar belliydi, yozlaşma kaçınılmazdı.

Bunun için etrafındakilerle yoğun bir eğitim çalışmasına başlayan Allah Elçisi, Ebuzer, Selman, Ömer ve Ali üzerinde odaklandı. Bu isimler sağlam kaldığı sürece bir sorun olmayacak diye düşünüyordu.

O günlerde Selman, evlenme planları yapmaya başlamıştı. Medine'de yerleşik düzene geçme vaktinin geldiğini düşünüyordu. Çocuk sevmek isterdi her zaman. Dostu ve yoldaşı Resul-ü Ekrem de bunun olmasını istiyordu. Selman'ın yalnızlığı; onu çok sevecek bir eşle giderilebilirdi.

Önce kardeşi Ebu Derda'yı, Leysoğulları kabilesine gönderdi. Oradan bir kızı beğenmişti. Lakin onlar Selman'a kız vermeye yanaşmadılar. Çünkü Selman, yoksuldu...

Hüzünlenen Selman kendisini topladı ve Hz. Ömer'in kızını istedi.

Ancak Hz. Ömer de kızını vermedi. Bunun üzerine Selman, *"Hem beni Allah'ın razı olduğu bir kul olarak gördüğünü söylüyorsun, hem de nefsinden dolayı beni beğenmiyorsun!" (*İbni Asakir, a.g.e., XXI, 445-446) dedi.

En yakın dostlarından Ebuzer'le sohbet ederken Ebuzer, "Güzel dostum, bu kavim İslam'ı anlamamıştır. Bunlar cahiliye geleneklerine İslam elbisesi giydirmeye çabalamaktadır," diyerek, Selman'ın içinde olduğu durumun temel nedenini analiz etmişti.

Resulullah, bu durumları görüyordu. Mescitte çoğu kez dalıp uzaklara bakarak susan Allah Resulü, İslam'ın sindirilemediğine bizzat şahit oluyordu...

Böyle bir gün mescitte Allah Resulü söze şöyle başlamıştı:

"Kıyamet günü öyle topluluklar gelecek ki, amelleri Tıhame Dağı kadar oldukları halde cehennem ateşine girmeleri emredilir.

Dediler ki, ‘Ey Allah'ın resulü, onlar namaz kılıyorlar mıydı?' ‘Evet,' dedi. ‘Onlar namaz kılıyorlar ve oruç tutuyorlardı, hatta gece namazına kalkıyorlardı. Ancak dünyalık bir şey gördüklerinde hırsla atlıyorlardı.' " (İbni Mace; *Züht*, 2/1418).

Cemaat homurdandı. "Ya Resulullah, senin şefaatin üzerimize değil mi?" diye sordular.

O, Selman'ın gözlerinin içine bakarak, *"Ben yalnız bölüştürücüyüm,"* (Buhari, *Humus*, 7) diye karşılık verdi...

O, kendisine; haksızdan hak sahibine alıp veren bir bölüştürücü diyordu. Zenginden alan, yoksula veren!

Ama anlaşılamamıştı. Bu doğaldı, eğitilecekleri bir zamana ihtiyaç vardı. İşte bu yüzden, öncü kadroların eğitimine adamıştı ömrünün son günlerini...

Derken dostları Selman'a Bukayre adlı bir kadını önerdiler. Hemen kabilesinden istendi. Peygamberimizin de katkılarıyla düğünü yapıldı...

Herkes Selman'ı yeni evine uğurlayıp mescide gitmişti. Sohbete başlamışlardı ve sohbet koyulaşıyordu.

Derken Selman kapıda göründü...

İnsanlar telaşlandılar. Gerdek gecesi bu adamın burada ne işi var?

"Ne oldu Ya Selman?" diye koşuşturup etrafını sardılar...

Selman keyifsizdi.

"Evin içi süslü eşyalarla doluydu, giremezdim o eve," diye yanıt verdi. Allah Peygamberi gülümsedi. Gözleri parlıyordu! Selman meseleyi anlamış!

Ayağa kalktı. Eliyle işaret etti. Oradan birkaç kişi eve gidip eşyaları evden çıkardılar. Arkasından Selman'ı eve götürdüler.

Selman ile eşi, süs ve gösteriş konusunda anlaştı. Artık içi rahat edebilirdi. Bukayre Selman'a iki evlat verecekti. İyi yürekli bir kadındı ve Selman gibi zor bir insanı omuzlarına yüklenecek kadar da cesurdu... (Ebu Nuaym el-Isbahani, a.g.e., I, 185-186)

Gözyaşı ve Acı Zamanları

Dosttan ayrılmıştı Selman. Artık gözyaşları durmuyordu. Kenarlara çekiliyor, kimseye görünmeden ağlıyor, onun kokusunu hayal ediyordu. Sevgiliden ayrılmak, birçokları gibi Selman'ı da yıkmıştı. Ama Selman için durum biraz daha farklıydı. O, Selman'ın önderi olmanın çok ötesinde, tek sığınağıydı. Korkularının ve yanıtlanmamış soruların yanıtıydı. Yolun sonuydu...

Peygamber'in vefatından sonra "Sekife"de yapılan "darbe"yle Hz. Ebubekir halife olmuştu. Hz. Ebubekir'e ilk olarak, Hz. Ömer biat etmiş, ardından Ebu Ubeyde, Beşir bin Sad ve Useyd bin Hudayr biat edince, Ensar ve Muhacirun süratle biat ederek seçimi tamamlamışlardı. (Ensar: Medine yerlileri; Muhacir: Mekke'den hicret edenler.)

Henüz Peygamber hayattayken ihtilaflar başlamıştı. O bir büyücü değildi. Sihirbazlık yaparak insanların aklını başından almıyordu. Sözlerin gönülleri kuşatması çok zordu. Lakin, iman edenler; sık sık fire verebiliyorlardı.

Hz. Peygamber vefat etmeden evvel, hasta yatağındayken "vasiyet yazdırmak" istemişti. Bu vasiyetin yazılma talebi dahi büyük tartışmalar yaratmıştı. Hatta, "Peygamberimizin aklı gitmiştir," gibi ifadeler dahi kullanılmıştı. Halbuki o; bana bir kâğıt getirin, size öyle bir şey yazayım ki aranıza ayrılık girmesin diyordu. (Abdülbaki Gölpınarlı, *Tarih Boyunca İslam Mezhepleri ve Şiilik*, s. 48)

Hatta Hz. Peygamber ısrar etmişti. Eşlerinden Zeynep tam atılacaktı ki, Ömer müdahale etti:

"Susun bakalım! Siz kadınlarsınız, o hastayken ağlaşır, kendisine gelince de boğazına yapışırsınız!"

Bunun üzerine hasta yatağındaki Peygamber, *"O kadınlar hepinizden daha hayırlıdır!"* diyerek tepkisini göstermişti. (İbni Sad, *Tabakat*, c. III, s. 244)

Hazreti Peygamber hasta yatağında sinirlenmişti. Gerilmişti! Gözlerinin önünde, henüz vefat etmeden çekişmeler başlamıştı. Son hamlesiyle, *"Çıkın! Gidin buradan!"* diye haykırdı. (Buhari, *Kitab ül-Cihad*, "Cevaiz ül-Vefd", c. II, s.120)

Herkes gözyaşı döküyordu. Lakin, o sözünü söyleyemedi. Sürekli şunu söylemeye başlamıştı:

"Benim halim, sizin bana yakıştırdıklarınızdan çok daha iyidir!" (Belazuri, *Ensab ül-Eşraf*, c. I, s. 62)

Peygamber sayıklıyor diyorlardı. Dışarıdakiler içeride olanlardan habersizdi. Herkes derin bir yas içinde mescidin avlusunda bekliyordu. Selman bir an içeri daldı. Halsiz biçimde uzanmış dostunun eline sarıldı. Öptü, kokladı. Selman'ın gözlerinin içine bakarak gülümsemişti. Bütün siniri yok olmuştu. Selman bu durumdan rahatsızlanmıştı. Hastalığının dışında bir rahatsızlığı vardı. Ve kimseye söylemiyordu. Çünkü; insanların ayrışacağından endişe ediyordu...

Dışarı çıktığında Peygamber'in de işiteceği bir tonla konuşan Ömer'in söylediklerini işitti Selman:

"Hastalık Resulullah'ın tüm duygularını iyice kaplamış; elinizde Kuran var; Allah'ın kitabı bize yeter." (Buhari, *Magaazi*, "Peygamber'in Hastalığı", c. III, s. 62)

Hemen içeri koşan Selman, "Ya Resulullah, bir sözün varsa söyle," dedi. Aldığı cevap hüznünü katbekat artırmıştı:

"Bundan sonra neye yarar!" (Sahih Muslim, *Vasiyet*, c. V, s. 76)

Ömer'in bu tavrı, menfi değildi. Çıkar için yapılmış işler de değildi. Lakin o, canını savaş meydanlarına sürmüş bir sahabeydi. Bütün bu tutumu, kendisine biçtiği rol ve misyondan kaynaklanıyordu. İnsanlar ümitsizliğe sevk edilmemeli ve en ufak bir boşluk dahi oluşturulmamalıydı. O yüzden otoriter bir tutum sergilemişti.

Ebuzer mescidin köşesinde diz çökmüş ağlıyordu. Az sonra Selman yanına çöktü. Birbirlerine baktılar, ağlaşarak sarıldılar. Artık işler daha zordu. Olgunlaşmamış ve devrimi sindirememiş bir halk vardı. Yüzlerindeki yorgunluk belirgindi. Ama artık daha yorucu bir mücadele kapıdaydı.

Tam o sırada Ayşe bağırdı! Hemen hücre-i saadete koşan Velid İbni Muğire ve Ömer, Peygamber'in yüzünü örten örtüyü kaldırdılar!

Ömer'in yüzü bir anda değişmişti. O dik duran, tavizsiz, ciddiyet abidesi Ömer, garip bir yüz ifadesiyle hızla sokağa koştu!

"O ölmedi! Öldü diyenin kafasını keserim!" diye bağırmaya başladı. Hemen dostları koşup telkin ve taziye ederek onu yatıştırma gayretine düştüler...

Devreye bir büyük girmeliydi. Selman ve Ebuzer kimseyi rahatlatacak durumda değildi. Ali yıkılmıştı, Fatıma baygınlık geçirmiş, Ammar ve Zeyd cinnet halinde sokaklarda bağırarak koşmaya başlamışlardı!

Devreye büyük bir metanetle Hz. Ebubekir girdi. Sorumluluğu o almıştı.

"Ey iman edenler! Muhammed Allah'a kavuşmuştur. Her kim O'na tapıyorsa bilsin ki, o ölmüştür.

Ama Allah'a tapanlar bilsinler ki, Allah ölümsüzdür..."

Bu açıklama resmi açıklama manasına geliyordu. Artık yas tüm şehri kaplamıştı. O karmaşık duygularla ile yapılan bu açıklama, herkesin eski günleri tefekküre başlamasını sağlamıştı. Bu uzunca bir süre devam etti. Herkes, "O da böyle yapardı," der hale gelmişti. Selman ve Ebuzer çökmüşlerdi.

Hz. Ebubekir'in açıklaması Ömer'i yatıştırmıştı. Lakin acı büyüktü…

Üç koca gün geçmişti. Allah Resulü henüz defnedilmemişti. Ortalık karışmış, Peygamber'in tek toplum yaptığı kabileler; kendi önerdiği ismin halife olması için yarışa girmişti. Hazrec ve Ensar Sad bin Ubade için uzlaşmıştı. Hilafet Medine'de kalmalı diyorlardı. Tam bu süreçte, Peygamber'in amcası Abbas, Ali'ye; sana biat edelim diyordu. Ali; bizim cenazemiz var, yasımız var diyerek tepki gösteriyordu.

Peygamber'in mescidinde kapılar kilitliydi. Ailesi ve az sayıda sevenleri dışında herkes, "Sekife toplantılarına katılıyordu."

Bu toplantılara Hz. Ebubekir ve Ömer'in katılma nedeni, ne idiği belirsiz bir kabile reisinin yönetime el koyması endişesidir. Peygamberimizin cenaze namazına dahi katılamayan bu isimlerin, mal ve makam hırsıyla bunu yaptığını söylemek, büyük bir hata olacaktır. Temel endişe, başka birinin bu boşluktan yararlanıp; iktidarı ele geçirmesi kaygısıdır.

Peygamber'in cenazesini hanedanlara bırakıp hilafet tartışmasına giren topluluk çetin tartışmalara başlamıştı. Ancak işin sonunda "Abdurrahman İbni Avf, Velid bin Muğire gibi zenginlerin de katkısıyla Ebubekir halifeliğe getirildi." Ali, bu toplantıların hiçbirine katılmamıştı. Dolayısıyla da görüşü alınmamıştı. (*Tarih ül-Hamis,* c. I, s. 186)

Ali, Sekife öncesi ve sonrası kendisine biat etmek isteyenlerin tümünü geri çevirmişti. O hüzünlü ve yürekli yiğit, hayatındayken Resulullah'ın hep yanındaydı. Vefatında bu tür işlere dalması, ne imanına ne de kardeşliğine sığardı.

Selman, Ali'ye uyacağını söyledi. Ebuzer, Ammar ve diğerleri de ona katıldılar.

Ali ise, olan bitenleri seyrediyordu. Sesini çıkarmıyordu. Büyük çoğunluk Halife Ebubekir'e biat etmişti. O ve yoldaşları henüz biat etmemişti. (İbni Hişam, İbni Kesir gibi bütün tarihçiler bu biat hadisesinin bir oldubittiye geldiğine işaret etmişlerdir.)

O ortak bir isim sayılırdı. Eslemoğulları, Evz ve Hazrec kabileleri yanı sıra, bütün Muhacir Ebubekir'de uzlaştı.

Lakin Haşimoğulları "Ali" diyordu. Ve Ashab-ı Suffa'nın çoğunluğu Ali'den yanaydı.

Medine'ye girdiklerinde, dev bir kalabalık biatini ilan etti. Binlerce insan, kabile önderi biat için geldiler. Şehir insan seli olmuştu.

Ali ise Peygamber'in cenazesini yıkamakla meşguldü. Bu süreç yaklaşık ü günü bulmuştu. Bu üç gün içinde, Sekife toplantıları tamamlanmış, Halife seçilmiş, civar kabileler biat vermek için şehre akın etmişlerdi.

Tam da Ali'nin dediği gibi olmuştu. Peygamber'in veda hutbesine katılan 100.000 kişi, kaybolmuştu. Cenazesinde sadece "ailesi, Ammar, Selman, Mikdat ve Ebuzer" vardı. (İbni Sad, Taberi, İbni Şıhne, Zehebi gibi tüm İslam tarihçilerinin ortak görüşüdür.)

Lakin Peygamber'in cenaze namazı, on altı kişi tarafından kılınmıştı. O dev kalabalık, cenazede yoktu...

Hatta Halife Ebubekir ve Ömer cenazeye katılmadılar. (*Kenz ül-Ummal*, c. III, s. 140)

Peygamber defnedilmişti. Acılar henüz dinmemişti. Erkân ül-Erbea, yani Selman, Ebuzer, Ammar ve Mikdat, Ali'nin evinde toplanmışlardı.

Yas tutuyorlardı. Bir yandan da gelişmeleri tartışıyorlardı. Biat etmeyeceklerdi. Kararlıydılar.

Halifeliğini ilan eden ve tüm kabilelerden biat alan Halife Ebubekir ise, Ali'nin biatini almak istiyordu. Çünkü onun biat etmemesi, hilafeti için engel teşkil ediyordu. Bu durumu onarabilmek için Ömer'i Ali'nin evine, ikna etmeye gönderdi...

Yapılan görüşmelerde Ali'nin tavrı değişmedi. Hatta aralarında bazı tartışmalar yaşandı. Lakin bu durum; kişisel bir polemik değildi. Hz. Ali; cenazenin durumu nedeniyle öfkeliydi. Ancak, yapılması gereken yapılmıştı. Bir dış müdahalenin oluşması engellenmişti.

Ali, Selman, Ebuzer, Ammar ve Mikdat!

Erkam'ın evinde yaşananlar yaşanıyordu sanki. Tekrar başa dönülmüştü. Ne oluyordu böyle?

Selman muhalefette başı çekmeye başlamıştı. Her mecliste Ali'nin halife olması gerektiğini savunuyordu. Çünkü Ali, meseleyi anlamıştı. İslam'ın meselesini en iyi anlayan kişiydi. Şüphesiz diğerleri de öyleydiler.

Hatta, Ömer'in bu gerginliği, Ebubekir'in işi oldubittiye getirmesi; ne idiği belirsiz bir isimde, bir münafıkta kabilelerin uzlaşma tehlikesinden ileri gelmektedir. Tüm panik, Ali'yi biate zorlama, anlamsız birinin halife olması korkusundan olmuştur.

İyi niyet barındıran bu korku, Peygamber'in vefatından birkaç gün sonra, torununu anasının karnında vefat ettiren bir süreç yaratmıştır.

Lakin Ali ve Selman öfkelidir.

İşler bu noktaya varınca, fitneciler de işin içinde boy göstermeye başlamışlardı. Mekke'nin eski müşriki yeni münafık Ebu Süfyan, sık sık Ali'ye gelip; savaşalım, kan dökelim diyordu.

Ali'ye sormadan "sözde Aliciler" örgütleniyordu. İşler karışmaya yüz tutmuştu. Münafıklar ve İslam düşmanları, Ali'nin bu tavrından yararlanmaya başlamışlardı.

Tek bir yol vardı. Biat etmek. Yoksa, çok büyük ayrılıklar baş gösterecekti.

Ve Ali bu koşullar altında, dostlarıyla birlikte biat etti. Selman, Ali'nin biat nedenini biliyordu. Doğru bir karar verdiklerini düşünüyorlardı.

Artık tüm topluluklar Halife Ebubekir'e biat etmişti. Ama artık "muhalefet yapacak, oluşacak tüm haksızlıklar karşısında duracaklardı."

İktidar ve Muhalefet

Halife Ebubekir iyi işler yapıyordu. Onun döneminde beytülmal resmileşmişti. Ama anahtarları halifenin elinde değildi. Halkın seçtiği bir memurda tutuluyordu. Halife beytülmala, yani devlet hazinesine müdahale edemiyordu.

Halife, Kuran'ın hudutlarını aşmıyordu. Adaletli bir yönetim uyguluyordu. Lakin İslam'ın ideali tam olarak bu değildi. İnsanlar özgürleştirilmeliydi. Halbuki adalet tesis edilse de, yeni bir hiyerarşi oluşturuluyordu. Bu hiyerarşi, ast-üst ilişkisi yaratıyor, toplumda servete dayanmasa da farklı sınıflar oluşuyordu.

Bütün zekât malları beytülmalda toplanıyordu. Tek merkezden dağıtım yapılıyordu. Bu durum merkezi otoriteyi güçlendirmişti. Halbuki Kuran; paylaşım ayetlerinde çoğul ifadeler kullanıyor, müminleri bireysel mükellefiyet altına sokuyordu.

Selman tam bu noktada muhalefete başlamıştı. Zekât mallarının devlette toplanıp dağıtılmasına karşı sürekli Bakara Suresi'nin 219. ayetini okuyordu:

"Ve yes'eluneke maza yunfikune, kull'ul afv" (Sana neyi dağıtacaklarını sorarlar; de ki ihtiyaçtan artanın tamamını).

Merkezi otoritenin varlığı, ileride bir yozlaşma üretebilirdi. Çünkü devlet merkezileştikçe, yozlaşması halinde tüm İslam toplumu yozlaşacaktı...

O günlerde Malik bin Nuvayra, kabilesinden topladığı zekât mallarını "beytülmala göndermiyor, kendi elleriyle yoksullara dağıtıyordu."

Bu durumdan rahatsız olan Halid bin Velid, hemen Nuvayra'nın kafasını kesti. İddeti dolmadan karısını cariyesi yaptı!

Hz. Ali, Selman ve diğer muhalifler başta olmak üzere, tüm muhalifler ayaklandılar. Halife Ebubekir'in evinin etrafını çevirip olayı protesto etmeye başladılar. Hz. Ömer ve muhalifler Halid bin Velid için "kısas uygulanması gerektiğini" söylüyorlardı. O da idam edilmeliydi. Yaptığı iş meşru değildi...

Lakin Halife tam tersine, Halid'i orduların başına geçirdi. Bu büyük bir tavizdi. Ancak Halife Ebubekir, devleti önemsiyordu. Devletin varlığını korumak için yapılmış bir eylem olarak gördüğü bu eylem, onun düşünsel anlamda nasıl bir beklentiye sahip olduğunu gösteriyordu.

Merkezi devlet kurulmalıydı. Devlet korunmalıydı. Hayır ve hasenat dahi yapsa, Devletin çıkarlarına aykırı iş yapanların cezalandırılması, otoriteyi güçlendirecekti...

Mescitler merkeze bağlanıyordu. Ordu güçlendiriliyor, zekâtlar; memurlar tarafından toplanıyordu. Halife bu malları kendisine toplamıyordu. O (Halife Ebubekir) da Peygamber gibi hasırda yatıyordu. Lakin, buna rağmen yaptığı iş, çok büyük hasarlara yol açacaktı...

Yaşı ilerlemişti. Çok uzun bir hayat yaşamıştı. Ömrüne sığdırdıkları ona yetmişti. Ve Halife Ebubekir vefat etti.

O garantör biriydi. İyi niyetli bir tavırla, devletleşmenin kazanımlar üreteceğini düşünmüştü. Lakin özü itibariyle iş daha da karışmıştı.

Aynı karışıklıklar baş göstermişti. Bu sefer de Halife Ömer'de uzlaşılmıştı. Ve Selman, Halife Ebubekir'de olduğu gibi, Ali'ye uymuş, tefrika çıkmaması için biat gerçekleşmişti.

Hz. Ebubekir'le devletleşen İslam, Hz. Ömer'le kurumsallaşmıştır. Hz. Ömer döneminde, gelir memurları divanı kuruldu. Bu kurul, Peygamber eşleri de dahil, herkesi sınıflara ayırmış, taksimat bu şekilde gerçekleşir hale gelmişti. Merkezi otorite iyice güçlenmişti. Zaman içinde yapılan fetihler ganimet getiriyordu. Zekât malları çoğalıyordu.

İslam'da ilk toplumsal sınıflar bu dönemde ortaya çıkmışlardı. Selman bu dönem gidişata müdahale edebilmek için ciddi görevlere talip olmuştu. Onun Resulullah'tan öğrendikleri, onu eyleme sürüklüyordu.

Selman bir kez daha sahneye çıkacaktı. Hz. Ömer'in iyi niyetinden istifade etmeye çalışan fitneciler, ciddi anlamda tehlike yaratmaya başlamıştı.

İslam'ın devrimci ruhu, muhafazakâr mukaddesatçılığa dönüşüyordu. İhtilalcilik, yerini idare-i maslahatçılığa bırakmıştı. Hz. Ömer, bu durum karşısında büyük sıkıntı yaşıyordu. Gücü oranında müdahale ediyor, ancak engelleyemiyordu.

Ve Selman, sahneye çıktı...

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HAKİKAT PINARI

"Sen, Müslümanların topraklarından

bir dirhem yahut daha az veya daha çok

vergi alıp da onu hakkı olmayan yere

koyarsan halife değil, meliksin!"

Ömer ve Selman

Sohbet koyulaşmıştı. Selman sohbete katılmıyordu. Suskunca dinliyor, konuşulanları zihninde tartıyordu. Halife Ömer, Selman'a döndü ve sordu:

"Ben hükümdar mıyım, yoksa halife miyim?"

Selman, tarihi bir söz söylemişti. Mecliste bulunan herkes sustu:

"Sen, Müslümanların topraklarından bir dirhem yahut daha az veya daha çok vergi alıp da onu hakkı olmayan yere koyarsan halife değil, meliksin!" (Taberi, a.g.e., IV, s. 211)

Allah Resulü halifeliğin ne olduğunu göstermişti. Halife, mülk üzerinde tasarruf hakkına sahip olan kişi manasına gelmiyordu. Allah'ın halifesi, Allah'ın yaptığı işi yapmaya aday olmuş kişi demekti, bir diğer anlamıyla, yeryüzündeki bir bakteriyi dahi program dahilinde yaratan ve kollayan Allah'ın takdir ettiği ölçü ve düzene uymak gerekliliği belirgin kılınmıştı.

Buna göre halife demek, hükümdar demek değildir. Taşlar, otlar, kayalar düşünemezler, işte halife onların da yerine düşünmek zorundadır. Kâinatın bütüncül yapısını korumakla görevlidir. İnsan, yeryüzünün halifesidir demek, yeryüzünün efendisidir demek değildir.

İnsan, yeryüzünün düzenleyicisi, programı kusursuz biçimde varoluşuna katkı sunucusudur. İdari ve siyasi düzlemde ise, yoksulun, yetimin ve miskinin yeryüzüne önderler olmasını temin etmektir. (Kasas Suresi, 5. ayet)

Yine günün birinde Halife Ömer sohbet esnasında durdu ve sordu:

"Ey İnsanlar! Beni dinliyor musunuz?"

Selman ise, "Dinlemiyoruz!" diye yanıt vermişti...

Hz. Ömer, "Niçin dinlemiyorsun, ey Eba Abdillah!" dediğinde, Selman, "Parça parça dağıttığın kumaştan senin üzerinde elbise var, fakat biz elbise yapamadık," diye çıkışmıştı...

Hz. Ömer, "Şaşırma ey Eba Abdillah!" demiş ve oğlu Abdullah'ı da şahit tutarak, elbiseyi oğlunun parçasıyla birleştirerek yaptığını anlatmıştı.

Selman bu açıklamadan sonra, "Şimdi konuş ey Ömer! Dinliyoruz!" diyerek ortamı yatıştırdı. (Mevdudi, *Ebu ül-Âlâ*, "Hilafet ve Saltanat", çev. Ali Genceli, İstanbul, 2003, s. 120)

Selman, yaptığı bu ve benzeri çıkışlarla; hesap sormanın dinin ana rüknü olduğunu gösteriyordu. İcabında adaletiyle meşhur Halife Ömer'e bile hesap sormanın gerektiğini, bu eylemlerle belirginleştiriyordu. Hesap

sormaktan korkan eşraf, onun çıkışlarında cesaret buluyordu. Selman, zerrece taviz vermeksizin hakikati haykırıyordu.

Lakin Araplar arasında yaygın olan ırkçılık onu etkiliyordu. Birçok sohbette, ırkçı çıkışlarla karşılaşmaya başlamıştı. Bir gün sohbet esnasında Kureyş övgülerini işittiğinde konuşan kişinin lafını keserek şu tarihi sözleri söylemişti:

"Ben pis bir nutfeden yaratıldım. Sonra çürük bir cesede döneceğim. Sonra da ben mizanda hesap vereceğim. Sevaplarım ağır gelirse; ben kazanan olurum, yok hafif gelirse; kaybedenim." (İbni Cevzi, a.g.e., c. I, s. 544)

Kendisine Selman-ı Farisi diye seslenen adama, "Ben Selman İbn ül-İslam'ım," diyerek yanıt vermişti.

O günün akşamında Halife Ömer Selman'a misafir olmaya gitmişti. Eve girdiğinde çok şaşırdı. Evinde hiçbir şey yoktu.

Bu hal nedir diye sormaya fırsat bulamadan Selman, "Dostumdan (Hz. Muhammed) işittim ki; keseye koyulup ağzı bağlanan altın ve gümüş sahibi için ancak bir ateştir," dedi.

Ve devam etti:

"Hatırlıyor musun ey Ömer, onlar (müşriklerden Uyeyne bin Hısn ile Akra bin Habis ve yandaşları) Resulullah'a gelip ne demişlerdi?

– Ya Resulullah, sen mescidin baş tarafında otursan (sırtlarında kaba yünden mamul cüppelerden başka giysileri olmayan Ebuzer ile Selman ve diğer fakir Müslümanları kastederek), şu adamları ve onların kokularını bizden uzaklaştırsan sık sık senin yanına gelir, seninle baş başa kalır ve senden istifade ederiz.

Ya Ömer, bizlerin yoksulluğundan nefret ediyorlardı. Hatırlamaz mısın? Peki ya dostum Muhammed ne demişti? Unuttun mu?

Allah'ın elçisi onlara bu sözlerinden duyduğu öfkeyle yönelerek şöyle demişti:

– Rabb'inin kitabından sana vahyedileni oku; O'nun sözlerini değiştirecek yoktur. O'ndan başka sen asla bir sığınak da bulamazsın. Sabah akşam Rab'lerine dua edenlerle birlikte ol.

Dünya hayatının ziynetini arzu edip de gözlerini onlardan ayırma. Kalbini bizi anmaktan gafil kıldığımız, boş arzularına uymuş ve işi hep aşırılık olmuş kimselere boyun eğme. De ki; hak Rabb'inizdendir. Artık dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin. Biz, zalimlere öyle bir ateş hazırladık ki, onun alevden duvarları kendilerini çepeçevre sarmıştır.

Susuzluktan feryat edip yardım dilediklerinde, maden eriyiği gibi, yüzleri yakıp kavuran bir suyla kendilerine yardım edilir. O ne kötü bir içecektir! Cehennem ne korkunç bir yaslanacak yerdir." (Kehf Suresi, 27-29. ayetler)

Ya Ömer, unuttun mu? Bizler, o müşrik kodamanların sözlerini işittiğimizde ne kadar kötü hissetmiştik kendimizi. Ben ve Ebuzer göz göze gelmiştik. Gözpınarlarımız boşalmıştı. Ama benim dostum, uğruna canımı vereyim halilim bu sözleri onlara söylemişti! O zalimlerin yüzlerini görmedin mi? Onların düştüğü duruma şahit olmadın mı? Hani onlar bu sözleri duyunca şaşırıp kalktılar ve gittiler, sonra da Resulullah ayağa kalktı, yanımıza geldi ve şöyle dedi:

– Hamt olsun o Allah'a ki, ümmetimden bir cemaatle beraber nefsimi, sabra zorlamamı bana emretmeden canımı almadı! Hayat sizinle, ölüm sizinle!" (Ebu Nuaym el-Isbahani, a.g.e., c. I, s. 345)

Halife Ömer'in gözleri dolmuştu. Yere doğru dalgınca bakarken tekrarladı:

"Hayat sizinle! Ölüm sizinle!"

Selman gülümseyerek Ömer'e döndü ve ona bir yastık uzattı:

Ömer ona, "Bu nedir ey Eba Abdillah!" diye sordu.

Selman, "Dostumdan, ‘Bir Müslüman herhangi bir Müslüman kardeşini ziyaret ettiğinde, eğer o kimse ziyaret edene ikram ve hürmet olsun diye altına bir yastık verirse, Cenab-ı Hak onun günahlarını affeder,' işitmiştim, sen benim misafirimsin, başımın tacısın rahat et," dedi. (Taberani, *Ebu ül-Kasım Süleyman bin Ahmed, Mu'cem üs-Sağir Tercüme ve Şerhi*, çev. İsmail Mutlu, İstanbul, 1996, c. I, s. 284)

Halife Ömer adildi. Kendisine yontmaz, yoksulları gözetirdi. O yüzden Selman, ona takılır, fakat asla incitmezdi. Çünkü Selman'a göre, iktidarda kim olursa olsun eleştirilmeliydi. Eleştiri, hata yapmayı engelleyecek bir nimetti.

Ömer misafirlikten döndüğünde uzunca düşündü. Sırtına aldığı yükü bir kez daha tarttı. İktidar olmanın verdiği o büyük sorumluluğu düşündükçe titriyordu. Üzerine aldığı örtünün altında, adeta ecel terleri döküyordu.

Benim idarem altında bulunan beldelerde bir tek garibanın feryadı dahi, yakama yapışacaktır...

Bu açıyı keşfetmemiş bir idarecinin, Resulullah'tan feyz alabilmiş olması imkânsızdır. Halife Ömer, bu feyzle dolduğundan, böylesine engin bir hassasiyet göstermiştir.

O günlerde Halife Ömer, adalet gereği valilerin tümünü hesaba çekti. Ashab-ı Suffa'dan olan, ama sonradan değişik işler yapmaya başlayan Ebu Hureyre'nin artan mallarının hesabını sordu.

Bahreyn Valisi Ebu Hureyre'nin mal varlığını hesaplayan Hz. Ömer, "Seni Bahreyn'e bıraktığım zaman, bir ayakkabın bile yoktu, fakat bana gelen haberlere göre; aldığın atların her birine yüz dinar vermişsin. Doğru mu?" diye sorar. Ebu Hureyre'den şöyle bir yanıt gelir:

"Birkaç tane atım vardı, doğurdular. Hem de bu sırada bazı hediyeler aldım."

Bunun üzerine Halife Ömer, "Ben senin maaşını hesapladım, ona göre bunlar fazla oluyor, onları geri ver," diye tepki gösterir.

Hureyre, "Vermem," deyince, Halife Ömer, "Allah'a yemin ederim ki belini kıracağım," der ve kırbaçla sırtına öyle bir vurur ki, Hureyre'den kan fışkırır! Sonra da, "Git ve onları getir," der.

Ebu Hureyre, "Allah'tan yardım dilerim," der. Ömer, "Eğer helal yoldan gelseydi veya kendin vermiş olsaydın söylediğin doğru olurdu. Fakat sen Bahreyn'in son noktasından gelen vergileri bile halk için değil, kendin için harcıyorsun. Anan sana aptal çoban olmaktan başka bir şey öğretmedi mi?" diye çıkışır... (İbni Sad, *Tabakat*, c. IV, s. 59)

Aynı Hureyre birçok fitneyle anılır.

Öyle ki Ebu Hureyre'nin Müslüman olmazdan evvel büyük açlıklar çektiği, Müslüman olduktan sonra fakirliği nedeniyle Ashab-ı Suffa'dan olduğu bilinir.

Ancak Müslim'in *Fezail üs-Sahabe* adlı eserinin 159. bölümünde, *"Hureyre, Peygamber'le sırf karın tokluğu için birlikte olmuştur,"* vurgusu yapılır.

Hatta Halife Ömer'den çok çekindiği için şu sözü söylediği nakledilir:

"Size naklettiğim şu hadisleri, Ömer zamanında da anlatsaydım; değneğiyle beni döverdi." (Ez Zehebi, *Tezkıret ül-Huffaz*)

Hatta öylesine terbiye fakiri bir ifade kullanmıştır ki; kendisini yalancılıkla suçlayan müminlerin annesi Ayşe, "Sen Peygamber'den duymadığın hadisler yazıyorsun," dediğinde şöyle terbiyesizce cevap verir:

"Ayna ve sürme, seni Peygamber'le ilgilenmekten uzak tuttu." (Zehebi, Siyer-u Âlemin Nubela, c. II, s. 435)

Hz. Ali şöyle demiştir:

"Yaşayanlar arasında Allah Resulü'ne en fazla yalan isnat eden Ebu Hureyre'dir." (Nehc ül-Belağa, c. I, s. 360)

Halife Ömer hesap soruyordu. Sordukça sonunu hazırlıyordu...
Bu hassasiyeti ortaya koyması, sonunu hazırlıyordu dev çınarın!

Sohbet

Mescitte kalabalık çoğalmıştı. Selman söze başladı:

"Dostumdan işittim ki: ‘Sıla-ı rahimci, karşılayan (kendisine yapılan sıla-ı rahmi iade eden) değil; asıl sıla-ı rahimci, akrabası (kendisinden) kesildiği vakit onları vasledendir (ulaştırandır).' (Sıla-ı rahim: Akrabayı gözetmek.) (Tırmizi, *Birr ve Sıla*)

Bir karşılık beklemek, bizden sadır olmaz. Unutmayınız ki Allah şöyle buyurmuştur:

‘İyilere gelince, onlar, karışımı kâfur olan bir kadehten içerler.

Bir kaynak ki, Allah'ın kulları ondan içerler ve onu fışkırtarak akıtırlar.

Onlar verdikleri sözü tam bir biçimde yerine getirirler ve kötülüğü salgın olan bir günden korkarlar.

Yoksula, yetime ve esire, yemeği severek yedirirler.

Biz size yalnız ve yalnız Allah rızası için yediriyoruz. Sizden bir karşılık da bir teşekkür de istemiyoruz.

Çünkü biz, asık suratlı, sert bir gün yüzünden Rabb'imizden korkarız, derler.' " (İnsan Suresi, 5-10. ayetler)

Kalabalık susmuştu. Selman devam etti:

"Dostumdan (Hz. Muhammed) şunları işittim:

‘Dünyada insanların en çok yiyeni, kıyamet günü açlığı en uzun olanıdır.' " (İbni Mace, *Et'ime*)

Etrafta derin bir sessizlik belirmişti. İnsanlar boyunlarını eğmiş toprağa bakıyorlardı. Birçok kişi dalıp gitmişti. Tam o anda Selman, gür bir sesle devam etti:

"Üç şey beni güldürür, üç şey de ağlatır. Ölüm peşimde olduğu halde dünyayı ümit etmek, kendisi gaflet halinde olduğunu bilmeden gaflette olmak ve Rabb'inin razı olup olmadığını bilmeden ağız dolusu kahkaha atmak beni güldürür. Hz. Peygamber'den ve arkadaşlarından ayrılmam, can çekişirken karşılaşacağım zorluklar ve âlemlerin Rabb'inin huzuruna çıktığımda O'nun beni cennete mi yoksa cehenneme mi atacağını bilmediğime de ağlarım. (Ebu Nuaym el-Isbahani, a.g.e., c. I, s. 207; İbni Asakir, a.g.e., c. XXI, s. 445)

Şaşılır şu kimseye ki; dünyaya hırsla sarılır. Unutmuş ama unutulmuş değildir.

Güler ama bilmez ki; Rabb'i ondan razı mıdır, değil midir?"

Topluluktan Huzeyfe kalktı:

"Peki ey Selman, bizim hakkımız olan nedir?"

Selman net bir ifadeyle sözü devraldı:

"İlim çok, ömür kısadır. Sen ilimden sana lazım olanı al!" (İbni Cevzi, a.g.e., c. I, s. 546)

Huzeyfe yerine oturup düşünmeye koyuldu. Cemaat hüzünlenmişti. Sanki karşılarında Allah Elçisi konuşuyordu. Selman, onun dilinden dile gelmiş, gönülleri yumuşatmıştı.

Mescidin köşesinde oturan bir grup söz alıp nasihat isteyince Selman, "Sizden güç yetirebilen, hacda, umrede, savaşta veya Kuran okuyarak ölsün. Asla günahkâr veya hain olarak ölmesin," dedi. (İbni Sad, a.g.e., c. IV, s. 91)

Muhitte gevezeliğiyle meşhur olmuş, kibirli takımdan biri Selman'a yanaşıp, bana da bir şeyler söyle, dedi. Selman kafasını ona doğru çevirip, "Hiç konuşmamanı tavsiye ediyorum," dedi. Adam şaşırdı. Peki başka bir söz söyler misin, dediğinde, "Ya hak söz söyle, ya da sus, öfkelenme, öfkelendiğinde eline ve diline sahip ol, insanlarla yüz göz olma, emaneti iade et," diye karşılık verdi. (İbni Cevzi, a.g.e., c. I, s. 549)

Suskunluk iyice derinleşmişti. Selman ayağa kalktı ve bağırarak, "Ey insanlar! Düşkünlere emaneti iade edin. Haklarını verin. Yoksullarla paylaşın, yetimleri doyurun... İnsanlar Allah'ın zayıf kimseye yardımını bilselerdi; onu sırtlarından indirmezlerdi," (Ebu Nuaym el-Isbahani, a.g.e., c. I, s. 200) dedi.

Ve devam etti:

"Allah-ü Teâlâ bir kul için onun kötülüklerinden dolayı onun helakını dilerse, ondan hayâ duygusunu kaldırır. Sen o zaman onu Allah'ın gazabına uğramış olarak görürsün. Allah'ın gazabına uğrayınca da ondan merhamet duyguları sıyrılır. O zaman sen onu, kaba ve insafsız olarak görürsün. Böyle olunca da o cennete riayet etmez olur. O zaman onu, hain ve hainliği başkalarında kabul edilmiş olarak görürsün. O bu duruma düşünce, boynundaki İslam bağı çıkarılır. Yani İslam'ın emir ve yasaklarını dinlemez olur. Artık o, hakikaten melun ve herkesçe lanetlenmiş olur.

Müminin dünyadaki durumu, doktorunun derdini ve ilacını bildiği bir hastanın durumu gibidir. Kendisine zararlı olanı ister, doktor onu men eder.

‘Ona yaklaşma! Eğer onu yersen (veya kullanırsan) seni öldürür,' der. Bu yasaklama, hastanın hastalığından kurtulmasına kadar devam eder. Müminin durumu da böyle; hayatta diğerlerinden daha çok sevdiği birçok

şeyi arzu eder, fakat Allah onlardan onu men eder, onu kendisine, ölüp cennete girinceye kadar yasak eder."

Hızlı adımlarla mescitten çıktı. Atik bir insandı Selman. Sözünü söyler ve ortamı terk ederdi. Boş lakırdılara gelemez, rahatsız olurdu.

Eve, sepet örmeye gitmeye karar verdi. Nafakası için sepet örer, bunları pazarda satardı. Kendisine verilen maaşı ise yoksullara dağıtırdı. Elinden kazandığını yerdi.

Eve giderken dostu Ebuzer'i gördü. Birbirlerine sarıldılar. Sıkıca tutundular. Halleştikten sonra ayrıldılar...

Vali Selman

İran fetholunmuştu. Halife Ömer, Selman'ı Medain valisi olması için ikna etmeye çalışıyordu. Selman'a bu öneri gittiğinde, üzerinde biraz düşünmesi gerektiğini belirtti.

Akşam Ali'nin evinde toplandılar. Ebuzer, Ali, Ammar'la durumu istişare etti. Ve ortak karar çıktı:

Bu vazifeyi kabul edecekti. Medain'de İslam'ın örnekliğini en ileri düzeyde gösterecekti.

Görevi kabul edince doğduğu topraklara döndü.

O topraklara ilk ayak bastığı an, Selman'ın gönlünde fırtınalar kopuyordu. Doğduğu ve büyüdüğü topraklardaydı. Bir kaçak olarak ayrıldığı o topraklara, vali sıfatıyla dönmüştü. Büyük bir mutluluk, sorumluluğun verdiği hüzünle yoğrulmuştu. İlk iş olarak ailesinin evine gitti.

Gittiğinde akrabalarının büyük hürmetiyle karşılaştı. Lakin ona değil, makamına gösterilen bir hürmet söz konusuydu. Etrafına yanaşıp; yarar talep edenlerin tümünü kovdu. Kapalı bir odaya girip tefekküre koyuldu...

Vazifenin resmiyet kazanma sürecinde Selman, yoğun ilmi çalışmalara koyulmuştu. Bir gün Absoğullarından bir kişiyle Dicle kenarında yolculuğa çıkmışlardı. Selman, "Absoğullarının biraderi, bineğinden in de su iç!" dedi.

Adam hızla Selman'ın dediğini yaptı.

"İçtiğin su Dicle'den ne kadar eksiltti?" diye sordu.

Absoğlu, "Eksilteceği düşünülmez bile!" dedi.

Selman, "İşte ilim de böyledir. Ne kadar alınırsa alınsın eksilmez," dedikten sonra devam etti:

"Hadi, hayvanına bin!"

Yürüdüler, harmanlarla yığılı buğday ve arpa yığınları yanından geçtiler. Selman buğday yığınlarını göstererek, "Sanıyor musun ki; bunların bize bol bol verilip, Muhammed ile ashabına kısılması bizler için hayırdır da, onlar için şerdir?" dedi.

"Bilmiyorum," diye karşılık veren Absoğluna, "Ama ben iyi biliyorum! Bu malların bize bol bol verilip, onlara kısılması bizlerin zararına, onların yararınadır, bizlere şer, onlara da hayır vesilesidir. Allah Resulü, Allah'a kavuşuncaya kadar üç gün peş peşe doyasıya yememiştir, dedi. (Heysemi, a.g.e., c. X, s. 324)

Bu konuşma siyasi bir nitelik taşıyordu. Selman, Medain'de yapacaklarını belirginleştiriyordu...

O günlerde Halife Ömer, Selman'a bir mektup göndermişti. Mektubunda, "Maaşını kendi nafakan için harcamalısın..." gibi bir ibare yer alıyordu. Selman, vali görevindeyken, maaşını kullanmıyor; infak yapıyordu. Kendisi, sepet örerek pazarda satış yapıyordu. Bu şekilde geçimini temin etmekteydi.

Selman, halifeye cevap yazdı:

"Ben senin bağladığın maaşı, muhtaç olacağım bir gün için yoksullara dağıtıyorum. Ben, mütevazı bir şekilde yaşayarak, kendimi Medain halkına bir vali olarak değil, onlardan biri olarak tanıtıyorum.

Böylece onlar, beni üzerimden geçilecek bir köprü olarak kullanıyorlar. Ben de onların üzerime koydukları ağırlıkları taşıyorum. Bunu Allah Resulü'nden öğrendim. O, insanlarla yakınlaşarak onlarla kaynaşır, onlar da ona yaklaşırlardı.

O, bir insan olarak, onların yediğini yer, giydiklerini giyer, onlardan farklı davranmazdı. Ayrıca Resulullah'tan, ‘Kim benden sonra Müslümanların başına idareci olur da, sonra onlara karşı adil davranmazsa, o kimse Allah'ın gazabına uğramış olarak Allah'a kavuşur,' sözünü işittim." (İbni Sad, a.g.e., c. IV, s. 87; İbni Cevzi, a.g.e., c. I, s. 541-542)

Ali'nin evinde yapılan sohbetin hikmeti vuku buluyordu. Selman, İslam'ın idealini yaşatma mücadelesinde büyük işler yapıyordu.

Halife Ömer'in dostlarından biri Selman'ı ziyarete geldi. Selman'ın methi günden güne yayılıyordu. Ömer'in Selman'a gönderdiği mektup, Selman'ın yanıtı, herkes tarafından işitilmişti. Selman misafirine şunları söyleyerek meseleyi daha belirgin hale getirdi:

"Bir dirhem veriyor, hurma yaprağı alıyor, sepet yapıyorum. Yaptığım sepeti üç dirheme satıyorum.

Üç dirhemin birini yaprak almak için ayırıyorum, bir dirhemini çocuklarımın nafakasına harcıyorum, ötekini de sadaka veriyorum. Eğer Ömer bin Hattab, beni bu işten men etse onu dinlemem." (İbni Sad, a.g.e., c. IV, s. 89)

Selman'ın bu durumu Halife Ömer açısından bir sorun yaratmıyordu. Ama, bazıları bu durumdan rahatsız olmaya başlamışlardı. Özellikle de iktidar beklentileri içinde olan "Ümeyye soyu" bu durumdan rahatsızlık

duymaya başlamıştı. Çünkü Selman bu sözleri "ekstra bir farklılık" olarak söylemiyor, olmazsa olmaz olarak belirtiyordu.

Birileri, "Selman'ın bu yaptıkları iyidir. Ama tercihtir, zaruret değildir," derken, Selman tüm sözlerinde, mal artırmanın, servet yığmanın tercih olduğunu, lakin ateşe götüren bir tercih olduğunu söylüyordu. Selman'ın valilik yaptığı topraklar, değişiyordu. Oralarda, zulmün dikiş tutturması imkânsızlaşıyordu...

O günlerde Selman'ın dostu Ebuzer servet edinenlerin kâbusu olmuştu. Mescitlere giriyor, Tevbe Suresi'nin 34 ve 35. ayetleriyle birlikte, zenginlere lanet okuyordu.

Yarımadada bu ayetler yankılanmaya başlamıştı:

"Ey iman edenler, ahbar ve ruhbanların çoğunluğu halkın mallarını gasp ederek biriktirir ve bunu yaparak onları Allah yolundan alıkoyarlar. Altın ve gümüşü biriktirip Allah yoluna harcamayanları elim bir azapla müjdele! O gün biriktirdikleri eritilir, onunla yanları, böğürleri, sırtları ve alınları dağlanır. Onlara; tadın, nefsiniz için biriktirdiklerinizi, denilir."

Ümeyye (Emevi) soyu henüz güçlenemezdi. Medain'de Selman, Medine'de Ebuzer ve Ali, halifelik makamında Ömer...

Halife Ömer, yıllık 4.000 dirhemden fazla mal istiflenemeyeceğini duyurdu. Büyük bir panik havası hâkimdi. Ortalık karışmıştı.

Selman, Halife Ömer'e suikast yapılacağını hissediyordu.

Lakin, sırtına yüklenen vazifeyle uğraşıyordu. O Medain valisiydi.

Vali Selman sokakta yürürken; Teymoğulları kabilesinden bir adam Şam'dan Medain'e gelmişti. Beraberinde bir çuval incir vardır. Selman'ın üzerinde de sadece bir pantolonla bir abadan başka bir şey olmadığı için adam, onu hamal sanarak, "Gel şu yükü evime kadar götür," dedi.

Selman-ı Farisi, adamın yükünü omzuna alarak yürümeye başladı. Ancak bu durumu görenlerin –Selman'ı tanıdıkları için– adama, "Sen ne yapıyorsun? Bu validir!" demeleri üzerine adam, Selman'dan kendisini tanıyamadığını belirterek özür diledi.

Fakat Selman ona, "Hayır! Mademki yükü ben omzuma aldım, evine götürmeden indirmeyeceğim!" karşılığını verdi. (İbni Sad, a.g.e., c. IV, s. 88)

Adamın evine kadar yükü götürmüş ve adama şu nasihati yapmıştı:

"Benden sonra hiç kimseyi aşağılık görme!" (Zehebi, *Siyeru Â'lâmi un-Nübela*, c. I, s. 546)

Koskoca vali, sırtında çuval taşıyor, sepet örüp pazarda satıyor, yamalı elbiseyle dolaşıyordu. Bu, bir tercih değildi. İslam'ın emriydi!

Bugün de bu duruma "onun tercihidir" derler. Tercih değildir, farzdır! Emirdir!

İşte bu yüzden o, Selman'dır...

Evine gelen bir misafiri Selman'ı hamur yoğururken görmüş ve çok şaşırmıştı. Selman'a sordu:

"Bu hal nedir? Hizmetçi nerede?"

Selman-ı Farisi, "Hizmetçiyi bir başka işe gönderdiğimiz için ona iki iş gördürmek istemedik," cevabını verdiğinde adam çok şaşırdı. (İbni Sad, a.g.e., c. IV, s. 90)

Emek sömürüsünü rutin gören zihinler dönüşüyordu. Medain'de bahçeleri çeviren çitler yıkılmıştı. Hiç kimse, bir diğerinin hakkını gasp edemiyordu. Hain planlar yapılırken, hakikat pınarından saçılan ışık parıldıyordu. Selman, yoldaşı Allah Resulü Muhammed'in kokusunu saçıyordu sokaklara...

İbret

Bir gün Selman-ı Farisi, bir davette yemekten çekildi. Bunun üzerine ev sahibi, ona biraz daha yemesi için ısrar etti. Selman-ı Farisi, "Bana bu kadar yeter, bana bu kadar yeter! Zira Resulullah bana, ‘İnsanların bu dünyada en çok doyanları, ahirette en çok aç kalanlarıdır. Ey Selman! Dünya müminin hapishanesi, kâfirin cennetidir,' buyurdu," (Ebu Nuaym el-Isbahani, a.g.e., c. I, s. 198) demişti.

Dünyalıkları aşk ile sevenlere karşı, beklenmeyen çıkışlar sergiliyordu Selman.

Koskoca vali! Nasıl olur? Üzerinde bir aba, bir pantolon!

Boyu kısa gelen pantolonla eşeğe bindiğinde ayakları açık kalırdı. Kentin çocukları Selman'a gülerlerdi. O aldırmadan yoluna devam ederdi.

Bir defasında Şakik bin Seleme ile bir arkadaşı, Hz. Selman'a misafir olmuştu. Selman evde mevcut olan yiyeceklerden bir sofra hazırladı. Sofraya oturdular. Yemek esnasında Hz. Şakik'in arkadaşı, "Sofrada biber de olsaydı daha iyi olurdu!" dedi. Hz. Selman'ın biber alabilecek parası yoktu. Fakat misafirin isteğini de karşılamak istiyordu. Yanındaki matarasını rehin göndererek biber getirtti. Yemekten sonra biber isteyen zat, "Bize kanaat veren Allah'a şükürler olsun!" deyince Hz. Selman dayanamadı ve şöyle dedi:

"Sofradakine kanaat etseydin, benim su mataram rehin olmazdı!"

Selman, hastaları ziyaret eder, onları teselli eder ve sabır tavsiyesinde bulunurdu. Bir defasında hasta bir dostunu ziyarete gitmişti. Dostu çok büyük ıstırap çekiyordu. Hz. Selman onun bu halini görünce şu müjdeyi verdi:

"Cenab-ı Hak, mümin kuluna bir hastalık verir, sonra sıhhatini iade ederse, buna sabrettiği takdirde bu hastalık kendisinin geçmiş günahları için kefaret olur. Daha sonra işleyeceği günahlar için de bir kefaret sebebi sayılır. Yine Allah günahkâr bir kuluna bir hastalık verir, sonra sıhhatini iade ederse; şayet o insan sabretmemiş, devamlı şikâyette bulunmuşsa, o kul da sahipleri tarafından ayağı bağlanıp salıverilen, ayağının niçin bağlandığını, çözüldüğü zaman da niçin çözüldüğünü bilmeyen bir deve gibidir."

Hz. Selman üç şeye ağlar, üç şeye de gülerdi. Güldüğü şeyler şunlardı:

Ölüm kendisini aradığı halde dünya için ümit besleyen; Rabb'i kendisinden gaflet etmediği halde gaflete düşen; Rabb'inin rızasını mı, yoksa gazabını mı kazandığını bilmediği halde kahkahayla gülen...

Ağladığı üç şey de şunlardı:

Peygamberimizden ve sahabilerden ayrı kalışına; ölüm döşeğine düşerken ölümün korkunç zorluklarıyla karşılaşmaya; kıyamette Allah'ın huzurundan ayrılırken cennete mi cehenneme mi gönderileceğini bilemeyişine... (*Hilyet ül-Evliya*, c. II, s. 206-207)

Yine bir gün Huzeyfe, Selman-ı Farisi'ye, "Sana bir ev yapayım mı?" diye teklifte bulunmuştur. Huzeyfe'nin bu sözleri Selman-ı Farisi'nin pek hoşuna gitmemiştir. Huzeyfe, ona, "Sana yapmak istediğim ev, öyle bir evdir ki; başını bir duvarın dibine koyduğun zaman ayakların öbür duvarına ulaşacak ve kalkıp oturduğun zaman da başın tavanına değecektir," diye açıklama yapınca, Selman-ı Farisi, "İşte şimdi oldu. Sen sanki kalbimin içindeymişsin," diyerek, nefsine hoş gelecek bir evden kaçınmıştı. (Ebu Nuaym el-Isbahani, a.g.e., c. I, s. 202)

Gösterişten kaçınan Selman, kamu malından çalmanın yeryüzünün en büyük musibeti olduğunu biliyordu. Adalet, onun amentüsüydü.

Yanında bulunan İbni Cerir'e sordu:

"Ey İbni Cerir! Cehennem azabı nedir, bilir misin?"

O, bilmediğini söyleyince, "İnsanlara zulümdür," diye yanıtladı.

Selman, yeryüzü cehenneminden dem vurduğu sohbetlerinde, cennet ve cehennemin öncelikle bu dünyaya vuku bulacağını söylüyordu. Ona göre zulüm ve şirk cehennem; adalet ve eşitlik ise cenneti inşa eden temellerdir. (Zehebi, *Siyeru Â'lâmi un-Nübela*, c. I, s. 550)

Şehirde yaşayan Yahudiler, Müslümanların yanlarına gelip Meryem Suresi'ni okumaları üzerine Hz. İsa'ya ve Meryem'e sövmüşlerdi. Bunun üzerine Müslümanlar, Yahudileri tartakladılar.

Olayın tarafları Selman'ın huzurunda aldı soluğu. Ve Selman sordu:

"Bu adamı niye dövdünüz?"

Tartaklayanlar, "Meryem Suresi'ni okuyorduk, Meryem'e ve oğluna küfretti," diye yanıtladılar.

Ve Selman, "Onların yanında niçin yüksek sesle okuyorsunuz? Allah'ın, ‘Allah'tan başkasını (tanrı edinerek) çağıranlara sövmeyin. Sonra onlar da haddi aşarak cahilce Allah'a söverler. Biz her ümmetin yaptıklarını (kendilerine) hoş gösterdik. Sonunda dönüşleri yalnız Rab'lerinedir. Artık O ne yapıyor idiyseler kendilerine haber verecektir,' ayetini duymadınız mı?

Ey Arap topluluğu! Sizler din, yurt, geçim bakımından insanların en bayağı durumda olanları değil miydiniz? Allah sizi şereflendirdi, size ihsanda bulundu.

Allah'ın bahşettiği bu güçle halka zulmetmek mi istersiniz? Vallahi ya bu tutumunuzdan vazgeçersiniz, ya da Allah elinizdeki bu gücü alır, başkalarına verir," (Ebu Nuaym el-Isbahani, a.g.e., c. I, s. 201) dedi.

Adalet, herkes içindir. Din, dil, ırk ne olursa olsun, hiçbir zümreye özel bir yaptırım uygulanamaz. Selman, Allah Elçisi'nin bu örnekliğini sürdürüyordu.

Sırtında bir abası vardı. Bir kısmını yere sererdi. Üzerine otururdu. Medain, birçok kişiyi çileden çıkartıyordu. Rahatsızlık veriyordu...

Derken, ruhu satılmışlar; adil Halife Ömer'i şehit ettiler. Allah Resulü'nün bir dostu daha hayattan göçmüştü. Selman da dahil birçok kişi yas tutuyordu...

Göreve getirilen Halife Osman, Abdurrahman İbni Avf ve diğer zenginler tarafından seçildi. Göreve gelir gelmez Selman'ın görevine son verildi.

Ve işler daha karışık bir hal almaya başladı...

Osman Dönemi

(Not: Bu bölümde Şeytan Evliyaları adlı kitabımızdaki ilgili bölümü ve Ali Şeriati'nin tespitlerini aktarıyoruz.)

İslam'ın ilk çağları, bizzat pratik uygulamalar bazında sorunların da ortaya çıktığı bir dönemdir. Bu dönem dahilinde, vicdanlı davrandığımızda; ilk iki halifenin Allah ve elçisine uygun iş yürüttüğünü söylemek gerekir.

Üçüncü halife Osman'dan sonra halife olan Ali de bu iki halifeyle birlikte anılmalıdır.

Yani, Dört Halife Dönemi'nin üç ismi; Ebubekir, Ömer ve Ali, Kuran'a sadık kalmışlardır.

Ancak Halife Osman zamanı, tam bir entrika dönemidir. Osman, ailesi "Ümeyyyeoğullarını" iktidara taşımıştır.

Mesela, Sünni kaynaklarda; Peygamber'in vahiy kâtibi olarak anılan (ki doğrudur) Mervan bin Hakem, Peygamber tarafından sürgün edilmesine rağmen yönetime getirilmiştir...

Bu ve benzeri kimseler iktidara gelmiş, karşıdevrim hareketi başlamıştır.

Mesela, Mervan'ın sürgün nedeni; Peygamber'in kendisine yazdırdığı Âli İmran Suresi'ni, Âli Mervan olarak yazmasıydı. (Bkz. *Tarih-i Taberi*, c. III, s. 554)

Hatta bu durumlar karşısında öfkelenen Hz. Ali, Osman'ın karşısına çıkar ve yakınlarını iktidara taşıyorsun diye tepki gösterir.

Osman da, Hz. Ömer'in yönetime aldığı bir yakını olan Muğiyre'den dem vurunca Ali, "Halife Ömer ise her kime beylik verse, onu kendi haline bırakmazdı. Sen ise beylik verirsin, istediklerini yaparlar. Hele ben seni öğütleyeyim de, sen yine de kendin bilirsin," dedi.

Halife Osman, malını çoğaltıyordu. Etrafını Yahudi ulemayla doldurmuştu. Artık Ebuzer ve Ali'nin fetvaları itibar görmüyordu. Bunun yerine Kab'ın (Kab ül-Ahbar) sözleri muteber sayılıyordu.

Hatta Osman zamanında Yahudi dönmeleri ricat fırkası kurmuş, Osman'ın etrafına çöreklenerek makam ve mevki edinmişlerdi. (Aynı kaynak, s. 555)

Birçok rivayette, Osman'ın fey mallarını, yani savaş ganimetlerini zimmetine geçirdiği yazılır.

Bu hususta "Ensab ül-Eşraf" ta geçen meşhur bir rivayet mevcuttur:

Rivayetin birinci kısmında Hz. Osman, icraatından şikâyet ederek kendisine karşı çıkan Mısırlılarla görüşür. Ancak onları, Medine'ye girmelerini sakıncalı gördüğünden, Medine dışında bir köyde karşılar ve kabul eder. Bunlar Hz. Osman'a Mushaf'ı getirttirirler ve 70. sureyi, yani Yunus Suresi'ni açtırırlar ve okuttururlar.

"Allah'ın inzal ettiği şeyi görmüyor musunuz?" ayetine (59. ayet) gelince durdururlar ve onu bu ayete dayanarak hesaba çekerler. Osman onların bütün sorularını cevaplandırır.

Sonunda, "Ne istiyorsunuz?" diye sorar.

"Misak istiyoruz," cevabını alır. İsyan etmemeleri, Müslüman toplumun birliğini parçalamamaları, hadise çıkarmamaları için, halife onların sorularına cevap verir, ileri sürdükleri teklifleri ve şartları dinler, bunları yapacağını söyler. Üstelik kendisinden şikâyet eden, misak isteyen bu Mısırlıları över.

Rivayetin bu bölümü, Hz. Osman'a gelen Mısırlı topluluğun, kendileriyle halife arasında Allah'ın Kitabı'nı hakem yapmak istediklerini işaret eder. Aynı şekilde Mısırlıların Hz. Osman'ın icraatını kabul etmediklerini; aralarındaki en önemli meselenin fetihlerle elde edilen malın dağıtılması olduğunu bildirir. (Rivayetin metni için bkz. *et-Taberi*, Ebu Cafer Muhammed bin Cerir bin Rüstem, 110/922)

Halife Osman dönemi sürgünlerin dönemidir. Bütün muhalifler sürgünlere gönderilir. Bunların en meşhuru Ebuzer Gıffari'dir.

Bu dönem için Ali Şeriati şu tespitleri yapmaktadır:

Osman, İslam'da "ilk kez" ortaya çıkan bidatlerin eksik fihristidir.

İlk kez lider unvanıyla sarayda oturuyor, ilk kez resmi muhafız alayı oluşturuyor, ilk kez özel meclis oluşturuyor, ilk kez kapıcı kullanıyor, ilk kez sıradan halk yığınlarıyla halife ilişkilerinde aracı kullanılıyor, ilk kez beytülmal halifenin emrine veriliyor, beytülmalın bekçisi mescide gidip beytülmalın sahibi olan halka, halife karıştığı için kilidi size verip istifa ediyorum, istediğinizi yapın diyor, ilk kez siyasi tutuklu ortaya çıkıyor, ilk kez bir Müslüman halifenin yöntem ve davranışlarına karşı çıktığı için takibata uğruyor, ilk kez siyasi sürgün yaşanıyor, ilk kez bir kişi devlet tarafından işkence görüyor (Abdullah bin Mesut), ilk kez Kuran siyasi demagoji aracı oluyor, ilk kez hükümdar halkın kaderini ele alıyor, yasal ve İslami sorumluluktan muaf tutuluyor, ilk kez ırk ve akrabalık bağı siyasal ve toplumsal ilerleme aracı oluyor, ilk kez tekelcilik siyasi arenada halifeye bağlanıyor, bir makama gelmek için gereken takva ve İslam yerini yakınlık

ve siyasete bırakıyor, ilk kez sınıf sömürüsü, ayrımcılık, sermayecilik (hazine), seçkinlik, cahili değerler, kabileci ruh, yaş, servet, ırk, şahsiyetperestlik ve kabilecilik, İslami kardeşlik, manevi değerler ve toplumsal eşitliğin önüne geçiyor, ekonomik ayrıcalık; takva, cihat geçmişi, Peygamber'e yakınlık, Kuran'a vukufiyet ve kişisel liyakatten önemli oluyor, "hükümet" (başkanlık) ruhu "imamet" (önderlik) ruhuna tercih ediliyor, "muhafazakâr sistem", "devrimci harekete", "dini, insani ve ekonomik tekelcilik", "halkçılık, eşitlik ve İslami özgürlüğe" –ki İslam'da sıradan bir insan bile toplumun siyasi kaderinde aynı ölçüde sorumluluk sahibiydi–, halifenin şahsı ve aynı ölçüde büyük ashab ve tam anlamıyla maslahatçılık, hakikatperestliğe, siyaset mücadeleye, İslami slogan İslami hakikate, büyük ashab müminlere, sınıf ümmete, darülhilafe mescide, kabileci eşrafiyet insani şerafete, eski cahiliye yeni devrime, bidat sünnete ve hülasa Ebu Süfyan'ın ehlibeyti Muhammed'in ehlibeytine galebe çaldı ve neticede Ali silahsızlandırıldı! Ve Ebuzer! Ali'nin, Ebubekir'in seçiminde ve Ömer'in tayininde yenilmesine üzüntüyle tahammül etti. Şimdi her şey bambaşka bir mecraya kaymıştır.

Zorbalık, altın ve hile Peygamber'in hilafeti kılıfında ve tevhidin güzelliğinin arkasına sığınarak halkın –ki daima bu uğursuz teslisin kurbanı olagelmişlerdir– karşısına dikilmişti. (*Bir Kez Daha Ebuzer*, Ali Şeriati)

Selman'ın can dostu Ebuzer muhalefeti nedeniyle açlığa sürgün edilmişti. Rebeze'ye...

İbni Sad, *Tabakat* adlı eserinde (ki Vakıdi rivayetlerini esas alır), III. cilt 63 ve 64. bölümlerde, sürgün mühürlerinin Mervan bin Hakem tarafından vurulduğu, Osman'ın mührünü Mervan'da bulundurduğu ve tüm siyasi kararların Mervan tarafından yürütüldüğü görülür.

Bu dönemde, Allah Peygamberi'nin, Kuran'ı tahrif etme çabasından ötürü sürgün ettiği bozguncular siyasi güç haline gelmiş, ganimetler ve beytülmal, halifenin malına dönüşmüş, siyasi tutuklamalar başlamış, halife saraylarda yaşamaya başlamış, infak ve kenz kavramlarının üzeri örtülmüş, dinin ruhu mezarlara defnedilmişti.

Halife Osman'ın ölümü öncesi dönemi "cennetlik bir adamın onurlu idare süreci" gibi anlatanların cehaleti, İslam kaynaklarına vâkıf olmayışlarından ileri gelmektedir.

Halbuki o dönem; Peygamber'in bütün dostlarının ayaklandığı ve Osman'a başkaldırdığı bir dönemdir.

Hatta o süreçte şöyle bir hadise yaşanır:

Osman'ın bulunduğu şehre akın akın kabile liderleri gelmektedir. Osman'ın hilafeti bırakması için baskı yapılmaktadır. Ve Muaviye, Şam'dan gelerek şöyle der:

"Bu işleri yapanların hepsi, Allah Elçisi'nin yakın dostlarıdır. Bu fitneyi çıkartanlar onlardır, onlardan gelmektedir. Bence onların hepsini bir yerlere bey yapıp beytülmaldan pay vermelisin... (*Tarih-i Taberi*, c. III, s. 557)

Peygamber'in bütün yakın dostları teyakkuza geçmişti. Ve resmi ideoloji onları "fitne" olarak tanımlıyordu.

Hatta o fitnecilerden biri olan Ebuzer, Rebeze'ye sürgün edilmiş, açlık ve susuzluktan can vermişti...

Ebuzer ve diğerlerinin ana derdi; halka ait olan fey mallarını halifenin zimmetine geçirmesi, uydurma hadis yazdırması ve Ömer tarafından hadis söylemesi yasaklanan Hureyre gibilerin muteberleşmesiydi. (İbni Sad, *Tabakat*)

İlk halife Ebubekir'in oğlu Muhammed isyancılardandı. Ammar bin Yasir (Ali'nin dostu), Ebuzer ve diğerleri...

Zehebi'nin *Tarih ül-İslam* adlı eserinde, İsmail bin Halid'den rivayet ettiğine göre (2/129) Osman'a isyan edenlerin ana sorunları kendi ifadeleriyle şunlardır:

Allah'ın Kitabı'nı mahvetti.

Halkın malını devletleştirip, devleti kendi malı yaptı.

Yönetime akrabalarını tayin etti.

Peygamber'in dostlarına kötü muamele etti (Ebuzer).

Afrika'dan gelen ganimetlerden Mervan'a özel hisse verdi. (ez-Zehebi, a.g.e., 2/129)

İbni Şirin'in nakline göre:

"Osman onlara/isyancılara Ali'yi gönderdi. Ali doğrudan onların yanına geldi ve şu beş hususta anlaştılar: Vazifelerinden alınanlar yerlerine iade edilsin; mağdur ve haksızlık edilenlere hakları verilsin; fey/ganimet tıpkı Allah'ın emrettiği gibi eşit olarak dağıtılsın; taksimde adil olunsun; devlet idaresinde adaletli ve liyakatli kimseler çalıştırılsın."

Görüldüğü üzere süreç, tamamen bu çelişkilere dayanmaktadır. Ve taze bir devrimin dinamikleri; çok sert biçimde isyan etmiş, Osman ise uzlaşma yolları aramaya başlamış, iktidar korkmuş, paniğe kapılmıştı...

Yukarıdaki gibi bir uzlaşı sözle sağlanmıştı.

Ancak!

Ali ile isyancılar arasındaki bu anlaşma Osman tarafından reddedilmişti.

Osman, "Allah'ın Kitabı'nı bozmaya teşebbüs etmedim. Mervan'a ganimetten pay vermedim, o beytülmal/devlet malı, zaten Mervan'ın hakkıdır. Ashaba zulmetme konusunda, ben de bir insanım, kızarım, severim..." biçiminde bir ifade kullanarak, sabırları taşırdı.

Osman'ın iktidara gelir gelmez Kuran'ı toplama çalışmasına girişmesi, kafaları karıştırmıştı. Lakin Vakıdi gibi nakilcilere ve çağdaşımız Hakkı Yılmaz'a göre; Osman Mushaf'ı tahrife yeltenmişti.

Devlet malının anahtarları, hazinedarlardaydı. Ve sadece halka hesap verirlerdi.

O dönem, ilk defa hazinedar halkın huzuruna çıkıp, "Ey halk, halife hazineye burnunu sokuyor. Ben huzurunuzda istifa ediyorum, bu vebali alamam!" diye tepki göstermişti.

Akabinde hazine halifeye bağlanmıştı.

İslam'da 1/40 oranındaki zekât gibi "yalanlar" bu dönem, bizzat Osman'ın Yahudi ulemaları tarafından uydurulmuştu. (Bkz. Ali Şeraiti, *Ebuzer*)

Hicri 32 yılında, Osman'ın emriyle; devletin hazırladığı Kuran dışındaki tüm Kuran nüshaları yakıldı! (Bkz. Bahriye Üçok, *Emeviler ve Abbasiler*, Ankara, 1979, s. 7)

E. R. Fığlalı'ya göre (a.g.e., s. 34) Osman'ın son altı yılı "kötü yönetimdir." Ve isyan sonrası öldürülmesi, "iktidarın kendisini bozmasından kaynaklanır."

Ümeyyeoğullarının/Emevilerin, Osman'ın halife olmasıyla birlikte sahip oldukları mevki ve makamı kıskanan, bu duruma karşı çıkan insanlar ve kabileler mevcuttu. Çünkü Ümeyyeoğulları, Osman zamanında, en yüksek mevkilere ulaştılar; idare onların, amirlikler onların, mal ve mülk onlarındı. Bunlardan istedikleri gibi faydalanıyorlardı. Halife de onları seviyor ve destekliyordu. (Bkz. İbni Ebi Bekr, *et-Temhid*, s. 51)

Ebu Mihnef ve Vakıdi'ye göre; Osman'ı öldürten kişi, Halife Ebubekir'in oğlu Muhammed'dir.

Hatta tarihçiler, Osman'ı öldüren kişi için "el yed ül-hafi", yani gizli el tabirini kullanırlar.

Ve Osman zamanındaki tahribata son vermek, Ali'yi iktidara taşımak için planlanmış bir "devrim" hareketidir. (Bkz. E. Ruhi Fığlalı, a.g.e., s. 35 vd.)

O dönem yapılanan ricat (Muhammed geri dönecek) hareketi, bütün kaynaklarda sabittir. Ricat hareketinin kökleri ise, yozlaşmaya dayanır.

Allah Elçisi'nin ürettiği devrimin yozlaşması ve bir saltanata dönüşmesi karşısında, "Muhammed geri dönüyor!" sloganlarıyla; Ali'ye işaret edilir. (İbni Ebi Bekr, a.g.e., s. 89-90)

Taberi'ye göre, artık Osman hutbe okuyamaz hale gelmişti. Mescitte hutbeye başladığında taşlar yağıyordu. Çünkü Osman'ın 1 milyon dinar serveti vardı.

Ardında 1 milyon dinar bıraktı.

Sarayının etrafı kuşatılmıştı. İsyancılar o kadar sinirliydi ki; sarayı yakma planları yapıyorlardı. (Bkz. Taberi, c. III, s. 562)

En sonunda Ebubekir'in oğlu Muhammed ile Osman şöyle bir diyaloğa girer:

"Ey Osman! Halifeliği bırak!"

"Bu hırkayı bana Allah verir, Allah alır! Sizinle de Kuran'la iş görürüm..."

Bunun üzerine Ebubekir'in oğlu dışarı çıktı ve Kinane bin Beşir Osman'ı bıçakladı.

Osman öldürüldükten sonra, cenaze namazı kılınmadı. Yahudi mezarlığına atıldı ve üç gün öylece bekletildi. En sonunda Hz. Ali ve birkaç kişi tarafından defnedildi.

Muaviye iktidara geldiğinde, Osman'ın mezarının yanındaki duvarları yıktırıp, kavislice içeriden duvar ördürerek, Yahudi mezarlığının yanındaki Müslüman mezarlığına (Baki Mezarlığı) dahil etti. (Taberi, c. III, s. 564-565)

Gördüğünüz gibi, İslam kaynaklarından yola çıkarak süreci analiz ettik. Enteresandır ki, bugün muhafazakâr zihin, Osman'ı güçlü, adil bir yöneticiyken, bir anda mescitte öldürüldü sanmaktadır.

Aksine, büyük bir ayaklanma ve isyan sonrası öldürülmüştür.

Ve Ebuzer, Rebeze'ye sürgün edilirken, Osman'a bakarak şöyle bağırmıştır:

"Medine'yi, büyük ve sonsuz bir ayaklanmayla müjdeleyin!"

Ricat, yani "Muhammedi geleneği" geri getirme fikri; kenz, yani mal istifleme, statüko ve saltanatperest odaklar karşısında konumlanma noktasında açığa çıkar.

Daha sonraları Abbasi sürecinde bu yine baş göstermiş, isyancı Karmatiler (özel mülke karşı/ilk komünist Müslümanlar) benzer girişimlerde bulunmuşlardır.

Ebedi Yolculuk...

Yorgun düşmüştü Selman. Mücadele gücü kalmamıştı.

Zorla hasırdan doğruldu. Evin kapısının eşiğine oturdu. Bukayre, sıcak su getirmişti. İki yudum içti ve düşünmeye başladı...

O uzun yolculuğu düşündü. O büyük yolculuğu.

Servet ve refah yolunu terk edip girdiği macera, büyük bir hazine bulmasıyla neticelenmişti. Selman huzurluydu. Çünkü vaktin yaklaştığını biliyordu...

Uzaklara baktı. Dostunun yüzünü gördü.

Kalktı hasıra uzandı...

Birden ağlamaya başladı. Kapıdan içeri girenler duruma şaşırdılar.

Sad bin Ebu Vakkas sordu:

"Niye ağlıyorsun ey Eba Abdillah! Resulullah, vefat ederken senden razıydı. O ashabını karşılayacak ve onun havz-ı kevserine erişeceksin!" dedi.

Selman-ı Farisi, "Vallahi ölümden korktuğum için ağlamıyorum. Dünyaya karşı bir hırsım da yoktur. Fakat Resulullah, bizden şu sözlerle bir ahit almıştı:

‘Dünyada sizden birinizin sahip olacağı mal, yolcunun taşıyacağı azık kadar olsun!' Halbuki çevremde bunca servet var!" diye yanıtladı.

Sad, Selman'ın çevresinde bir kâse, bir leğen ve bir kilimden başka bir şey olmadığını görünce şok olmuştu... (İbni Sad, a.g.e., c. IV, s. 91)

İslam dile geldi! Ve yine etrafına hayretler saçtı.

Onun zühdü, karanlığı aydınlatır...

Az sonra diğer dostları yanına girdiler. Allah Resulü'nün can dostu, yalnız can veriyordu. Şaşaalı kalabalık, çarşı pazara dalmıştı.

Selman hanımını yanına çağırdı ve şöyle dedi:

"Şu kapıları aç. Bugün ziyaretçilerim var. Onların hangi kapıdan geleceklerini bilmiyorum. Sonra da, sana saklaman için verdiğim miski getir. Onu suda ıslatarak karıştır. Meydana gelen kokuyu yatağımın etrafına serp. Çünkü ziyaretime gelecek olanlar yemek yemezler, ama güzel kokuyu severler. Söylediklerimi yaptıktan sonra da aşağıya in."

Hanımı onun söylediklerini harfiyen yerine getirdi. Sonra birtakım fısıltılar işitti. Yukarı çıktığında, Hz. Selman'ın ruhunu teslim ettiğini gördü. (*Hilyet ül-Evliya*, 1: 207-208)

Evet, peygamberimizin, "Cennet üç kişinin hasretini çeker: Ali, Ammar ve Selman..." dediği dostun, Dost'a doğru ikinci yolculuğu başlamıştı.

Zindandan firarın ikinci sahnesi...

Yer ve gök ağlıyordu. Selman'ın gidişine haykırıyordu...

Rahmet ve duayla...

"*Şaşılır şu kimseye ki; dünyaya hırsla sarılır.*

Unutmuş ama unutulmuş değildir.

Güler ama bilmez ki; Rabb'i ondan razı mıdır, değil midir?"

Selman

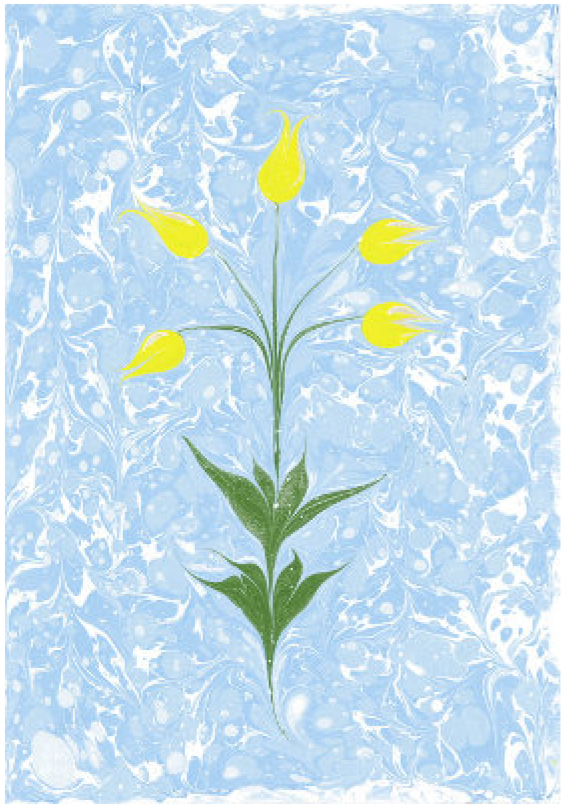

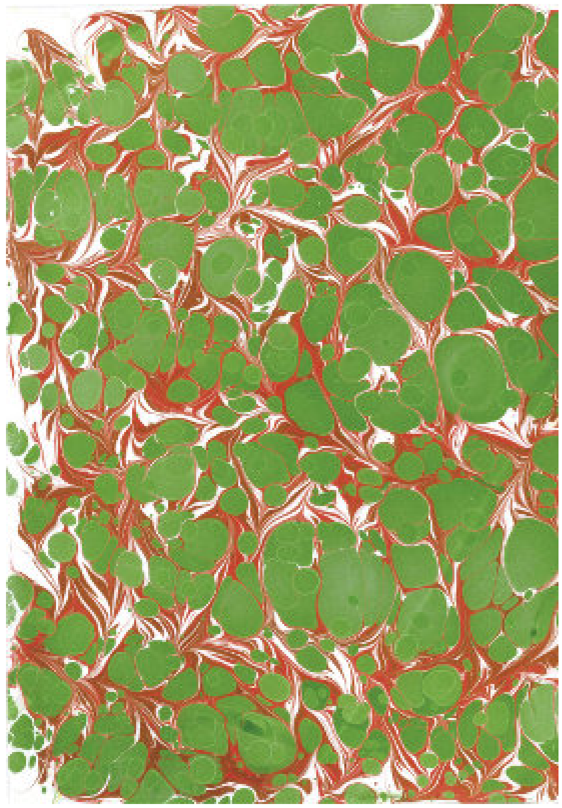

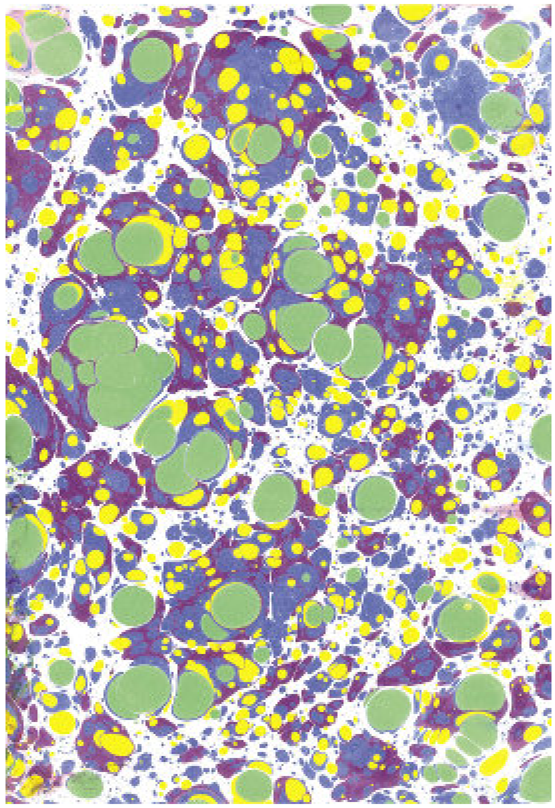

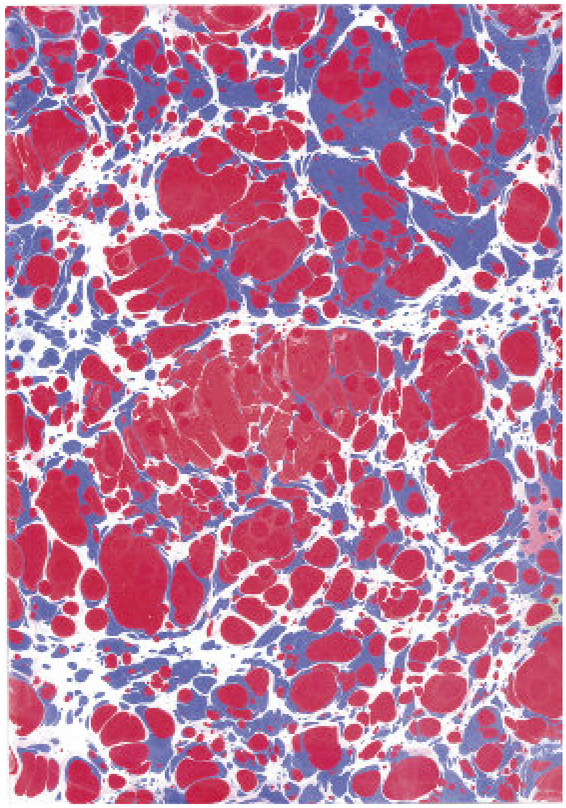

[1] İbn ül-Esir, İzzeddin Ebu ül-Hasan Ali el-Cezeri, *Üsd ül-Ğabe fi Marifet üs-Sahabe*, c. II, s. 328

[2] İbn ül-Esir, *Üsd ül-Ğabe fi Marifet üs-Sahabe*, c. II, s. 328

[3] İbni İshak, Muhammed bin İshak bin Yesar, *Siretü İbn İshak*, çev. Muhammed Hamidullah, Konya, 1981, s. 66

[4] Zehebi, *Siyeru Â'lâmi un-Nübela*, c. I, s. 516

[5] Zehebi, *Siyeru Â'lâmi un-Nübela*, c. I, s. 555

[6] İbni Abdilber, Ebu Ömer Yusuf bin Abdillah bin Muhammed, *el-İstiab fi Marifet ül-Ashab*, Mısır, 1939, c. II, s. 54

[7] Zehebi, *Siyeru Â'lâmi un-Nübela*, c. I, s. 525-535

[8] Ehsan Yarshater, *Mazdakizm*, Cambridge History of Iran, vol. 3 (2), Cambridge, 1983, s. 991-998)

[9] İbni İshak, a.g.e., s. 66

[10] İbni İshak, a.g.e., s. 67

[11] Sönmezsoy, Selahattin, *Selman-ı Farisi-Makalelerle Mardin: Tarih-Coğrafya*, İstanbul, 2007, I, 179

[12] İbni İshak, a.g.e., s. 67

[13] İbni İshak, a.g.e., s. 68

[14] el-Heysemi

[15] Zehebi, *Siyeru Â'lâmi un-Nübela*, c. I, s. 513

[16] Zehebi, *Siyeru Â'lâmi un-Nübela*, c. I, s. 515

[17] İbni İshak, a.g.e., s. 69

[18]*Peygamberimizin Hayatı*, Prof. Dr. İhsan Süreyya Sırma, s. 51

[19] M. Asım Köksal, *İslam Tarihi*, "Mekke Devri", s. 215-219

[20]*Gayya Karanlığından Kuran Aydınlığına*, Eren Erdem, Ozan Yayıncılık, s. 163

[21] Müslim, *Hac*, s. 22

[22] "Esbab-ı Nüzul", Enfal Suresi, 19. ayet

[23] Onu kavminin sihirbaz, kâhin, mecnun diyeceği el-Heysemi'nin rivayetinde geçmektedir. Bkz. el-Heysemi, a.g.e., c. IX, s. 339-340

[24] İbn ül-Esir, *Üsd ül-Ğabe fi Marifet üs-Sahabe*, c. II, s. 329

[25] M. Asım Köksal, *İslam Tarihi*, "Medine Dönemi", c. I-II, s. 22-27; İbni Hişam, c. I-II, s. 495-496; Buhari, *Sahih*, c. IV, s. 258, İbni Sad, *Tabakât*, c. I, s. 237; Belazuri, *Ensab*, c. I, s. 266; Zehebi, *Tarih-i İslam*, c. I, s. 200

[26] Zehebi, *Siyeru Â'lâmi un-Nübela*, c. I, s. 510; Beyhaki, Ebu Bekr Ahmed bin Hüseyin, *Delail ün-Nübüvve ve Marifeti Ahvali Sahib üş-Şeria*

[27] et-Terğip, 4/156

[28] Taberi, Ebu Ca'fer Muhammed bin Cerir, a.g.e., s. 59

[29] Taberi, Ebu Ca'fer Muhammed bin Cerir , a.g.e., s. 83

[30] Taberi, Ebu Ca'fer Muhammed bin Cerir, *Tarih ül-Ümem ve ül-Müluk*, Beyrut, 1968, c. III

[31] Buhari, *Savm*, s. 51, *Menakıb ül-Ensar*, s. 50

[32] İbni Hişam, *Tarih ül-İslam*

[33] Ebu Nuaym el-Isbahani, a.g.e., c. I, s. 187-188

[34] Hamidullah, Muhammed, *Initiation Al'Islam*, paragraf: 204

[35] İbni Abdilberr, a.g.e., c. II, s. 56

[36] Tırmizi, *Menakıb*, s. 21

[37] Zehebi, *Siyeru Â'lâmi un-Nübela*, c. I, s. 540; Tırmizi, *Menakıb*, s. 21

[38] İbni Asakir, a.g.e., c. XXI, s. 419

[39] Tırmizi, *Menakıb*, s. 31

[40] Rodinson, Maxime, *Muhammed*, s. 153

[41] Rodinson, a.g.e.

[42] İbni Abdilberr, a.g.e., c. II, s. 56

[43] Taberi, a.g.e., s. 139